

„Szorosabb együttműködést szeretnénk az egyik legfontosabb alapító tagunkkal, az MEE-vel. Elsősorban önkéntesképzésről van szó, amely első lépésben három egyházmegyét érint.” <i>Lehel László a MÖS konzervatív szociálpolitikájáról</i> ► 5. oldal	„A közösség a maga 4,1 millió megkeresztelt hívével az egész LVSZ egyik legnagyobb tagegyházának számít. A rajnai egyház 19. századi missziói tevékenysége nyomán terjedtek el Szumátrán.” <i>Horas, shalom, halleluja!</i> ► 8–9. oldal	„Az internetfüggőség legnagyobb veszélye az, hogy a személy más tevékenységekkel kapcsolatban motivációvesztetté válik, érdektelenné, összességében pedig életunttá lesz...” <i>Interjú Frivaldszkyne Jung Csilla klinikai szakpszichológussal</i> ► 12. oldal	<i>Megítélt múlt</i> ► 2. oldal <i>Természetes szövetség?</i> ► 4. oldal <i>A „Bonhoefferék” példája</i> ► 6. oldal <i>Lelkesszé avatások</i> ► 10. oldal <i>Egy lélek se vesszen el...</i> ► 11. oldal <i>Nyári Erzsébetre emlékezve</i> ► 15. oldal
---	---	---	--

Háromszoros ajándék

A nagyvelegi kastélyt a zsidó vallású Grünfeld család építtette, s Grünfeld Pál földbirtokos 1945-ben az evangélikus egyházközségnek adományozta. Az épület az államosításig evangélikus iskolaként és tanítólakásként szolgált. 1995-ben került vissza egyházi tulajdonba. Idén felújítva – immár Grünfeld Pál Evangélikus Vendégház néven – vehették birtokba a táborozók.

Az ünnepélyes átadásra június 19-én, csütörtökön este került sor. Az alkalmon közreműködtek a helyszínen zajló Fejér-Komáromi egyház-

megyei hittantábor résztvevői is. Szemerei János, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke Zsolt 46,9–12 alapján arról beszélt, hogy ez az épület többszörösen is Isten ajándéka számunkra. Hiszen eredetileg és a kárpótlás során is ajándékba kapta a gyülekezet, mostani felújítása pedig pályázati támogatásból valósulhatott meg. Végül hozzátette: „A legnagyobb ajándék az, hogy Isten a mi várunk. Róla tesz bizonyosságot ez a kastély.”

Az ünnepségen Szarka István fejér-komáromi esperes köszöntöt-

te a megjelenteket. Mészáros Tamás egyházkerületi felügyelő felidézte egykori táborozóként szerzett élményeit, és azt kívánta a mostani fiataloknak, ők is éljék át, hogy az Úr Jézus önmagával ajándékozza meg őket. Ezután Szloboda Istvánné, a község polgármestere adta át jókívánságait.

Az istentiszteletet szeretetvendégség követte, majd a tábor programja a M.Is.K.A. együttes koncertjével folytatódott.

■ ADÁMI MÁRIA
felvétele

Nyolcvanéves a Kapernaum

Fennállásának nyolcvanadik évfordulóját ünnepelte június 21-én a gyenesdiási Kapernaum. A jelenleg konferencia-központként és szeretetotthonként működő evangélikus intézmény áldásokban gazdag múltjáról kétnapos programmal emlékeztek meg.

Az első nap kezdetén Smidélus Zoltán esperes megáldotta az újonnan épült pihenőteraszt és sportpályát, ahol ezután egész napos focibajnokság vette kezdetét. Szombaton ünnepi istentisztelet keretében adtak hálát az egybegyűltek mindazért, amivel Isten a Kapernaumon keresztül sokakat megajándékozott. Minderre dr. Fabiny Tamás püspök igehirdetésében is rámutatott, Mk 2,1–12 alapján párhuzamot vonva a Genezáreti-tó partján fekvő település és a Balaton-parti Kapernaum között.

A jubileum alkalmából megjelent ünnepi kiadványnak szintén a diakóniáért (is) felelős püspök írta az előszavát – ezt jelen lapszámunk 3. oldalán – az Égtájoló rovatban – az Evangélikus Élet olvasóival is megosztjuk.

■ TENCZNÉ TÓTH KRISZTINA
felvétele

Személyes ügy

■ PRÖHLE GERGELY

Az olvasó jól teszi, ha a politikusok által írt visszaemlékezésekkel óvatosan bánt. Hivatalból és politikatörténeti érdeklődésem okán már jó néhány ilyen kötet járt a kezemben, ám a legritkább esetben tudtam az az érzéssel követni a visszaemlékezések fonalát, hogy valóban személyes, őszinte vallomás tanúja vagyok.

Leggyakrabban a politikai propaganda, az önigazolás vagy éppen az ellenfelekkel – s olykor az elvbarátokkal – való személyes leszámolás szándéka vezeti a szerzők tollát. Ennek lehet pillanatnyi érdekessége, de azt már nehéz lenne állítani, hogy ezeknek a köteteknek tartós helyük van a könyvespolcon. Egy egyházi kiadó pedig még inkább jól teszi, ha erős kritikával kezeli a politikusi memoárirodalmat. S ezen a hozzáálláson még annak sem kell szükségképp változtatnia, hogy a szerző – eredeti hivatására nézve – evangélikus lelkész.

Amikor Joachim Gauck visszaemlékezéseinek német eredetijét olvastam, már az első néhány fejezet után éreztem, hogy itt valami merőben másról van szó, mint amit e műfajban megszoktam. Az nem lepett meg, hogy a szerző jól ír. Gauck – amellett, hogy von Haus aus ismeri az evangélikus lelkészi hivatásnak a szavak erejét általában jól alkalmazni képes gyakorlatát – olyan lefegyverző őszinteséggel fordul az olvasóhoz, amely nagyon szokatlan.

Nem arról van szó, hogy folyamatosan az érzéseiről ömlengene, vagy intimpistáskodó információkkal igyekezne lekötni a figyelmünket. Sokkal inkább arról, hogy akár lelkészként, akár a keletnémet titkosszolgálati iratokat feldolgozó hatóság vezetőjeként, akár államfőként működött, működik, személyiségének ereje, a saját esendőségével is számot vető emberi habitusa foglalja egységbe különböző életszakaszait, és teszi izgalmasan érthetővé a bemutatott történelmi időszakot. Ezért örülök annak, hogy a Luther Kiadó vállalta a magyar változat kiadását.

Igazából arra számítottunk, hogy a Nyári fagyok – ősz kikelet című kötet megjelenését úgy tudjuk összekötni a német elnök június 16-i budapesti látogatásával, hogy a szerző ne csak egyházunk vezetőivel, hanem a szélesebb közönséggel, elsősorban gimnáziumaink német tagozatos diákjaival is találkozzék. Mi más lehetne tanulságosabb a rendszerváltozás huszonötödik évfordulóján annál, mint a személyes találkozás egy olyan emberrel, aki – talán épp lelkészi mivolta okán – nem a fölösleges részletekben vész el, hanem az emberi élet fordulatainak titokzatoságát, kiszámíthatatlanságát is átél-

ve hálát tud adni mindazért, ami történt?

A „közönségtalálkozóból” végül – protokolláris okokból – sajnos nem lett semmi. Ugyanakkor az a tény, hogy Gáncs Péterrel és Hafenschner Károllyal együtt Magyarországra érkezése után elsőként tölthettünk közel egy órát a német lelkész elnökkel, jóval több volt, mint pusztán udvariasság, protokoll. A magyar evangélikusok helyzetére, a hazai állapotokra vonatkozó kérdések nyíltsága olyan testvéri beszélgetést tett lehetővé, amelyet – bevallom – a pesti luxusszálloda mesterséges körülményei között még a kötet és a szerző erőnyeinek ismeretében is csak nehezen tudtam elképzelni.

Ákár hitéleti kérdésekről, akár intézményeink helyzetéről, a tényfeltárásról, többnemzetiségű gyökereinkről vagy a nacionalizmus megnyilvánulásairól volt szó, nem az elnök udvariasságával, hanem a német evangélikus lelkész testvérei iránti érdeklődésével találkoztunk. A külföldiek számára olykor nehezen érthető hazai viszonyokkal kapcsolatban nem rögeszméket sulykolt, hanem a német sajtóban Magyarországgal kapcsolatban megjelenő – gyakran negatív – véleményeket tette őszinte kritika, felülvizsgálat tárgyává – anélkül, hogy bármit, bárkit is idealizálni akart volna.

Köztisztviselői, diplomáciai pályafutásom során gyakran volt részem olyan találkozásokban, beszélgetésekben, ahol a valódi érdeklődés, a személyesség hiánya, a felületesség már-már fáj. A megfélemlés kényszerre sokáig kitartóvá tesz ezekben a helyzetekben, ugyanakkor könyvének zárófejezetében Gauck a szívemből szól: „Nem cselekedhet az ember a saját, egész élete során kialakult meggyőződése ellenére csak azért, hogy mindenkinek a kedvére tegyen.”

Megkockáztatom, hogy ez még a diplomácia – olykor túl simulékonynak tartott – eszköztárával is összeegyeztethető. A személyességből fakadó hitelesség, az ebből eredő nyíltság a legformálisabb, legkínosabb helyzeteken is átségit. Jó, ha az egyházban, munkahelyi környezetünkben meg tudjuk ezt valósítani, át tudjuk ezt élni. Ennek reményében – s legyen ez afféle szolgálati közlemény – folytatom a jövőben a munkámat Balog Zoltán hívására az általa vezetett minisztériumban a nemzetközi és európai uniós ügyek helyettes államtitkáráként.

A Gauck elnökkel való találkozást követően még elcsíptem a Deák téri Bach-hét záróakkordjait. Az ötödik evangélistánál senki sem tudta személyesebbé tenni a bibliai alakok karakterét, hangjegyekbe öntve saját sorsát, meggyőződését, kételyeit, hitét – személyes ügyét.

A szerző a Magyarországi Evangélikus Egyház országos felügyelője

Kerkit: tábori ünnep – ünnepi tábor

Menjetek hát föl az ünnepre (Jn 7,8)

► Negyven gyermek fogadta el a meghívást idén Bonyhádra, a Déli Evangélikus Egyházkerület jubileumi konfirmandus- és ifjúsági táborába (kerkit). Az első táborozók ma már végzett egyetemisták, dolgozó felnőttek. Az elmúlt tíz évben **Aradi András** bonyhádi és **Laczi Roland** csővári lelkészek voltak azok, akik minden tábor ügyét a szívükön viselték, és a teljes hetet a gyermekekkel töltötték. Évek óta táborvezető **Schaller Bernadett** váraljai lelkész és e sorok írója is. Az elmúlt évtől teológusok is részt vesznek a táborban: **Szidoly Roland** másodsor, **Németh Kitti** első alkalommal segített összefogni, tartalommal megtölteni a hetet. **Makán Hargita** iskolalelkész kezdeményezésére minden évben a bonyhádi gimnázium tanulói is segítik a munkát. Idén a téma az ünnep volt, a reggeli áhítatok során a zsidó ünnepekkel ismerkedtek meg a fiatalok.

Az ünnepi hetet hagyományosan **Gáncs Péter** püspök és **Jóné Jutasi Angelika**, a Déli Egyházkerület irodavezetője nyitotta meg. Ezúttal a samáriai asszony és Jézus találkozásának történetét adták elő dramatizálva (*képiünkön*). Jákób kútjához kaptunk meghívást, amelyből – tekintettel a jubileumra – ezúttal frissítő gyermekpezső folyt...

Az esti ismerkedős, ráhangolódós játékok után másnap a táborozók szemerkélő esőben régi és új ismerősként rótták Pécs utcáit, majd egy izgalmas délutánt töltöttek el a Mecsextrém Parkban. Este pedig az *Életrevalók* című francia film adott gondolkodnivalót a megfáradt izmok mellé.

Szerdán délelőtt **Smidéliusz Gábor** lelkész érkezett a táborba; a nyugalommal kapcsolatban vezetett önismereti játékokat és tartott interaktív csoportbeszélgetést. Délután gimnáziumi pedagógus segítségével lehetett kipróbálni a sportlövészetet, majd következtek az elmaradhatatlan focimeccsek. Áhítat előtt a váraljai *Glory Hope* ökumenikus gospelkórus, illetve **Smidéliusz Gábor** és **Ócsai Zoltán** koncertjét hallgatták meg a résztvevők.

Csütörtök délelőtt Aradi András vezetésével folytatódtak a csoportbeszélgetések az ünnepről. A korán elköltött ebéd után indult a szintén hagyományosnak tekinthető túra, idén a Magyaregregy és Óbánya közötti tíz kilométert tették meg a fiatalok. A kirándulás fáradalmait az este folyamán *Fele sem igaz* vetélkedővel pihenték ki.

Az utolsó előtti napon folytatódott a vetélkedőkben gazdag program: délelőtt egy kedves gimnáziumi pedagógus által szervezett sorverse-

nyen, délután pedig akadályversenyen tették próbára magukat a táborozók.

Az ünnepi hét megkoronázásaként a kerkit résztvevői egy hatalmas tortát kaptak ajándékba a gimnáziumtól. A búcsúeste az elmúlt évben megálmodott koreográfia szerint zajlott. Az áhítat és a maratoni éneklés után a héten egymással versengő csapatok eredményei hangzottak el, majd egy kiválasztott ifjúsági éneknek a programokról szóló humoros, átírt változatát adták elő egymásnak csapatok. Végül az est zárásaként vetítésen együtt idézték fel újra a hét eseményeit.

A tábor úrvacsorás istentisztelettel zárult, majd az újbóli találkozás reményében búcsúzkodtak a fiatalok.

Az elmúlt tíz évben sokak életében vált fogalomná Bonyhád. Felejthetetlen emléket, de meglevenítő kapcsolatot is adott Istennel és az ország többi fiataljával. A szervezők és a táborozók hálával tekintenek vissza az elmúlt – és reménységgel előre a következő – tíz évre.

■ LACZI ANIKÓ

A SZERZŐ FELVÉTELE

Új termés régi gyökéren

FOTÓ: GÁNC S BÉLA

A gyülekezet kétszázharmincadik születésnapját ünnepelték június 21-én Zalaistvándon. Az egész napos szombati együttléten a múltat idézve és a jelent megélve voltak jelen a helyi gyülekezeti tagokon kívül a zalaegerszegi, pusztaszéplői, lenti és barlahidai közösségek képviselői.

Az egy gyökérről fakadt, sokszínű gyülekezet egykor egy egyházközséget alkotott, de sok rokoni szállal mind a mai napig összekötődnek. *Koczor György* helyi lelkész köszöntötte után *Szabó Vilmos* zalaegerszegi lelkész – a bibliaolvasó *Útmutató* napi igéje (2Tim 3,14) alapján – beszélt a Krisztusban való összetartozás fontosságáról. Ezután *Vikár Tibor* za-

laistvándi felügyelő, történész mutatta be a gyülekezet történetét, illusztrálva mindezt újabb kutatási eredményeivel.

A templomi „köszöntés” után örömmel találtak egymásra a rég nem látott családtagok. A távolabbról jövőket érdekelte a zalaistvándi anyaegyházközség jelene is, melyről *Koczor György* szólt röviden (*képiünkön*). A kialakult párbeszédben fogalmazódott meg az az igény, hogy az összetartozásnak ez a formája a jövőben is élő maradjon. A közös ebéd és beszélgetés után ki pincelátogatásra indult, ki az elődök sírját kereste fel a temetőben.

■ KGy

Személyes sorok a Kapernaumról

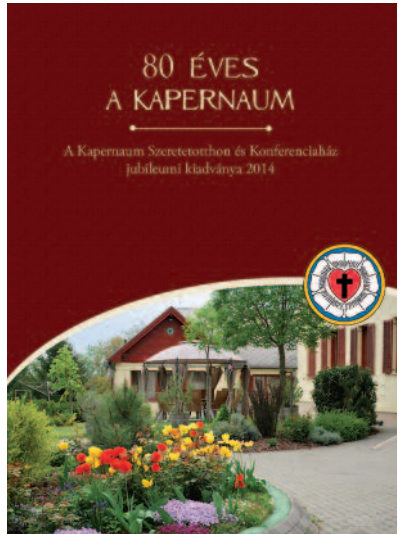
Ha nincs a gyenesdiási Kapernaum, akkor talán a világra sem jövök. Szüleim ugyanis ott ismerkedtek meg 1952 nyarán, egy hitmélítő nyári evangélizáció.

Édesapám soproni teológushallgató volt akkor, aki néhány évvel korábban feladta világi állását (jogvégzett emberként a Hitelbankban dolgozott), és engedve a belső hívásnak, lelkésznek készült. Igaz, hogy akkor, a kommunista hatalomátvitel idején ez enyhén szólva nem számított perspektívának, de ő nem tehetett másként. Édesanyám pedig gyenesi megismerkedésük idején a bedi gyülekezet kántora és hitoktatója volt, mivel származása miatt kitétek a kertészeti egyetemről. Ő is kereste a szolgálatot és az abban való megerősödés lehetőségét, így utazott el arra a bizonyos nyári konferenciára.

Ha jól tudom, ezekre az alkalmakra nem annyira részvételi díjat kellett vinni, hanem valamilyen terménnyel lehetett hozzájárulni az ellátáshoz: zsírral, liszttel és hasonlókkal. Még villany sem volt akkor az épületben. A családi legendárium szerint ugyanis édesapám azzal az ürüggyel kopogott be a lányok szobájába, hogy tudnak-e adni egy kis petróleumot az ő lámpájába...

Ebben a történetben nem a szereplők személye a fontos, hanem a jelenség. Miközben az egész országban „fortélyos félelem” igazgat, vannak néhányan, akik fel szabadultak és lelkesen evangéliumi énekeket énekelnek. És van egy közösség, amely ezt lehetővé teszi, egy épület, amelyben szalmazsákokon összezsúfolódva alhatnak, egy kert, amelynek fái alatt bibliaköröket tartanak.

Középiskolás koromban aztán magam is számos nyarat töltöttem a Kapernaumban. Akkor már és még tilos volt evangélizációkat tartani, de működött az öregotthon, vele szemben pedig ott állt az újabb épület. Ez egyaránt fogadott nyaralókat, illetve konferenciázó lelkészeket. *Hernád Tibor* – akit hol *Tibsi* bácsinak, hol „kapernaumi századosnak” hívtunk – zseniális módon működtette

a többfunkciójú központot. A legzsúfoltabb nyári hetekre középiskolásokat és teológushallgatókat hívott konyhai és egyéb segítő munkákra. A levegőtlen és fülledt tetőtéri szobában laktunk, emeletes ágyakon, de boldogok voltunk, hogy segíthetünk.

Közben persze barátságok és szerelmek szövődtek, és teljességgel sajátunknak tekintettük a Kapernaumot. *Tibor* bácsi Veszprémbe kerülése után egy darabig *Mátis Pista* bácsi, illetve *Foltin*

Brúnó vezette az otthont. Utóbbi különösen is nagy hatással volt rám. Helyét kereső gimnazistaként megragadtam az a sokoldalúság, ahogy ő emberségesen bánt az idősekkel, áhítatokat tartott, majd vasvillával hányta a szénát, vagy éppen segédkezett a szakácsnő házépítésénél. Bizonyára ezek a gyenesi nyarak is hozzájárultak ahhoz, hogy magam is lelkész lettem.

Hosszú kényszerszünet után 1980-ban rendezett egyházunk hivatalosan ifjúsági konferenciákat. *Szirmai Zoltán* fadori esperes volt a legelső alkalom házigazdája, és néhány fiatal lelkész mellett két teológushallgatót, *Koczor Tamást* és engem is bevett a csapatába. Soha nem fogom elfelejteni a legelső alkalom csodáit és izgalmaikat. A tömegesen érkező tizenévesek mit sem sejtettek abból, hogy több évtizedes tiltást követően tartunk ilyen alkalmakat. Hitébresztő reggeli és esti áhítatok, igényesen elkészített előadások, jó beszélgetéseket kínáló bibliakörök adták a program gerincét, és persze sok nagy éneklésre, felszabadult játékokra, közös focira, nappali és éjszakai fürdésre és pingpongozásra is lehetőségünk volt.

Az első években még minden nagyobb benti alkalmat csak az ebédlőben tudtunk megtartani, idővel aztán elkészült a szép és tágas Vesztfália terem. A záró istentiszteleteket általában a szabadban, az akkor még közepén ott álló hatalmas fa árnyékában tartottuk. „Tiszta fény utamon, el ne hagyj soha, Jézusom” – énekelünk az úrvacsora alatt, gyakran bizonyos sírva. A könnyek nemcsak az elválás szomorúsága miatt hullottak, hanem

sokszor bűnbánatból, az újjászületés örömeiből is fakadóan. A mai evangélikus lelkészi kar jelentős hányada ott, a Kapernaum kertjében kapott elhívást.

Lelkészi szolgálatomat a Somogy-Zalai Egyházmegyében kezdtem. Három korábbi anyaggyülekezet, Siófok, Kőtcse, Balatonszárszó és persze sok szórvány gondozása volt a feladatom. Ebben az időben számos egyházmegyei programot, lelkészgyűlést tartottunk a Kapernaumban. Legemlékezetesebb számomra az az alkalom, amelynek keretében fiatal lelkészek tartottunk ott konferenciát. 1983 júniusára volt. A létező szocializmusra és annak egyházpolitikájára oly jellemző *Szolgálatunk mai világtávlatai* címmel kellett előadást tartanom, egyebek mellett *Káldy* püspök jelenlétében.

Előadásomat nem éppen az egyházpolitikai elvárásoknak megfelelően tartottam, hanem kissé élcélődni próbáltam a magunk helyzetén, és egyebek mellett bizonyos ENÜF-jelenségről beszéltem. Ez „az Emberiség Nagy Ügyeinek Felkarolása” volt, vagyis a korra annyira jellemző alságosság, amikor saját gondjainkról – mint például a cigánykérdés, a tömeges alkoholizmus vagy a gazdasági válság – nem volt szabad szólni, de arról annál inkább, hogy – úgymond – Amerikában verik a négereket...

Nem azért írom le mindezt, hogy magamról beszéljek, hanem hogy érzékeltessem, mennyire hatással volt rám ott és akkor is „a hely szelleme”. Az eddigiekből kiderült már, hogy a Kapernaum nekem mindig a szabadságot és a kísérletezőkedvet jelentette.

Úgy látszik, a legnagyobb rendező, az Úristen olykor elővesz egy régi forgatókönyvet, hogy új szereplőkkel vigyen színre egy darabot. Ennek lehet-

ÉGTÁJOLÓ

tünk részesei 1987 júliusában, amikor *Katival*, későbbi feleségemmel mi is egy kapernaumi ifjúsági konferencián ismerkedtünk meg.

Az *Újszövetségben* arról híres ez a Genezáret-tavi város, Kapernaum, hogy Jézus ott élt. Immár nyolcvan éve a Balaton-parti Kapernaumban is ott hon van Jézus. Evangélikus egyházunk különböző nemzedékekhez tartozó sok-sok tagjának sorsát határozta meg döntően ez a tény. Ebben a visszaemlékezésben nagyon szubjektív voltam. Bocsássa meg az olvasó, ha személyemet látszólag előtérbe toltam. Nem hivalkodni akartam, hanem csupán azt kellett valahogy jeleznem: Gyenesről és általában a Kapernaumról nem tudok távolságtartóan, hideg fejjel beszélni.

Áldjuk az Istent az itt átélt csodákért! Legyen Jézus továbbra is otthon ezen a helyen.

Fabiny Tamás püspök
Északi Egyházkerület

Természetes szövetség?

„Az állam akkor erős, amikor az egyházat nem ellenségnek, hanem természetes szövetségesnek tekinti.” Ez bizony igaz. A történelem folyamán sok példa volt arra, hogy állam és egyház mire képes együtt. Mindig voltak ugyan, akik másképpen gondolták, az első századok keresztényeitől kezdve Savonarolán és Husz Jánoson keresztül Mindszenty József és Ordass Lajosig. Na de ma szabad országban élünk, demokratikusan megválasztott kormány mellett, nincs ok az aggodalomra.

Az erős államot illetleg nincs is. Akik kormányoznak, potens, becsületes emberek, akiknek megvannak a kormányzáshoz szükséges anyagi és szellemi javaik.

Nem hunyhatunk azonban szemet afölött, hogy nem mindenki lehet részese ennek a sikertörténetnek. A napi pártpolitikai vitákba nem kell ugyan beleavatkoznunk, de valahogy

mégis törekednünk kellene arra, hogy a társadalom lelkiismerete lehessünk. Sokan vannak ugyanis azok, akiknek mindene elfér egy bevásárlószatyorban, lehetőségeik nem terjednek tovább, mint az önkormányzattól kapott sörprű vagy lapát és egy ingyenébéd. Ki lesz az ő szószólójuk?

A szegénység problémáját senki sem tudja megoldani. „...a szegények mindig veletek lesznek...” (Jn 12,8). De mi hol vagyunk? Elég, ha jó-tékonykodunk, és ingyenebédet osztunk? Nem arra kellene törekednünk, hogy azok, akik semmire sem képesek ebben a sikerorientált társadalomban, minket tekinthessenek természetes szövetségesüknek?

A szövetség mellett van egy jobb szó is, a szolidaritás. Kikkel vagyunk szolidárisak, a potensekkel vagy azokkal, akik kimaradnak ebből a sok sikerből?

■ SZILAS ATTILA

Több mint találkozás

A magyarországi protestáns egyházak cigánymisszióért felelős vezetői és munkatársaik jöttek össze május végén Sárszentlőrincen. Ezeknek a találkozóknak már hagyományuk van, minden alkalommal hol kicsit, hol nagyobbat léphetnek előre testvéri közösséget megélve a baptista, evangélikus, metodista, pünkösdi és református szolgálók egymás megismerésében, támogatásában, egymástól tanulásban, egymás megerősítésében. Természetesen mindezen áldás nem marad meg az egyes szolgáltevőkben – a kapott ismeret-, tapasztalat-, áldásözön az egyházainkban folyó cigánymissziói szolgálat kiteljesedésében is megmutatkozik.

A hagyománnyal annyiban szakított a mostani alkalom, hogy nem Budapesten, hanem vidéken, jelesül a cigánymisszióban ténykedő Sárszentlőrincen rendezték meg a találkozót, lehetőséget adva egy kiadósabb, kevésbé rohanós, sőt kifejezetten Úrra figyelő együttlétre, ahol kicsit jobban lehetett figyelni a helyi sajátosságokra is.

Az igemagyarázat és közös imádság után a résztvevők beszámoltak az egyházaikban történt előrelépésekről és

koncepcionális tervekről a cigánymisszió terén, kiértékeltek a csoport által szerkesztett, *Tükör* című negyedéves kiadvány megjelenése kapcsán tartott sajtótájékoztatót, illetve a frissen megjelent második számot, és megtervezték az ez évben még esedékes két szám tartalmát. A *Cigánymissziói Módszertani Füzetek* sorozat első kötetét is „sínre tették” a jelenlévők.

Beszéltek még közös pályázati lehetőségekről, a megrendezés előtt álló, egymás felekezetei számára is nyitva álló programokról. A cigánymisszióban szolgálók a lehetőségek, a nyitott kapuk garmadjával szembesültek.

E sorok írójában – aki az evangélikus egyházat képviselte a találkozón – az a súlyos kérdés mindenképpen megfogalmazódott, hogy vajon mennyire akarnak részesülni gyülekezeteink vezetői, tagjai mindabban a gazdagságban, áldásban, amellyel a jóságos Isten a cigánymisszió kerestül tud megajándékozni.

Talán mindezek után érthető, hogy több volt ez a nap pusztá találkozásnál...

■ BAKAY PÉTER,

a Magyarországi Evangélikus Egyház cigánymissziói referense

A SZERZŐ FELVÉTELE

EKME-konferencia

A Kenyából érkezett *Nairobi Girls* énekegyüttes hat tagjával találkozhatnak, és a fekete bőrű lányok által adott koncert részesei lehetnek mindazok, akik jelentkeznak az Evangélikus Külmissziói Egyesület (EKME) konferenciájára, amelyet a piliscsabai Béthel Evangélikus Missziói Otthonban tartunk július 10–13. között. Az alkalom témája: *Család és megtartó közösségek*.

Előadók többek között: *Ittész István* nyugalmazott lelkész (igehirdetés-sorozat), *Gáncs Péter* elnök-püspök, *Pröhle Gergely* országos felügyelő, *Tasnádi-Sáhy Péter* újságíró.

Jelentkezni az 1085 Budapest, Üllői út 24. postacímen, illetve a margit.szirmai@lutheran.hu e-mail címen vagy a 20/824-2791-es telefonszámon lehet.

Romatársadalom-ismeret – nem csak diákoknak

► A nyíregyházi Evangélikus Roma Szakkollégium kiadásában jelent meg a közelmúltban a *Roma-társadalomismereti szöveggyűjtemény* címet viselő kiadvány. A *Hüse Lajos és Kerülő Judit szerkesztette* kötet az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával egy Támop-projekt keretében valósult meg. „*Krisztus a mi békességünk, aki a két nemzetséget egygét tette, és az ő testében lebontotta az elválasztó falat, az ellenségeskedést*” – idézi az előszóban a könyv azt az ígét, amellyel *Fabiny Tamás*, a Magyarországi Evangélikus Egyház Északi Egyházkerületének püspöke 2011 őszén megnyitotta az Evangélikus Roma Szakkollégiumot. Ugyanis a kötet nem kis részben éppen a falakról szól. Az egyes tanulmányok hasonló kérdéseket feszegetnek – és olykor csupán további kérdéseket hagynak maguk után. Olykor válaszokat is. Megnyugtató, semleges vagy épp dühítő válaszokat...

A szöveggyűjtemény nem regény. Egyáltalán nem elvárás tehát, hogy az elejétől a végéig folyamatosan olvasható legyen, vagy hogy a szövegekből kirajzolódjon valamiféle mondanivaló. A szöveggyűjteményben – ahogy az elnevezésből könnyedén kikövetkeztethetjük – egymástól független írásművek szerepelnek, mind megáll magában. Hogy mit, mennyit adnak hozzá egymáshoz, mennyiben árnyalják, gazdagítják az egyes tanulmányok a többit, illetve így együtt a világról alkotott képünket, az nem függ az olvasás sorrendjétől.

Ha egy szociálpedagógia vagy szociális munka szakon tanuló hallgató veszi kézbe a könyvet, vélhetően valahol a közepén – mondjuk, a befogadás-kirekesztés témakörnél – kezdi az olvasást. Egy tanár vagy tanító szakos alighanem a cigány mesékről szóló résztől lesz lelkes. A védőnőnek, szülésznőnek, ápolónak tanulók talán *A cigány népesség egészségi állapotának összetevői Északkelet-Magyarországon* fejezetcíménél ütik fel először az egyébként hihetetlenül szerény megjelenésű, teljesen díszetlen könyvet.

Semmi kétség, tankönyvszerűen puritán a kötet, hiszen megalkotói oktatási segédletnek szánták. Aból ugyanis manapság nagy hiány van a felsőoktatásban, úgy általában is. Romatársadalom-ismeret dolgában meg különösen, mert hisz kit érdekel...?

Kit érdekel az a szörnyű társadalmi valóság, amely akkor tárul elénk, ha különös módon mégis azzal a szándékkal vesszük kézbe, ahogyan könyvet szoktunk: elolvassuk az elejétől a végéig.

Cigány mese, cigánymese-gyűjtés, cigány mesemondás – *Jenei Teréz* (az Evangélikus Roma Szakkollégium romológiatanára) eredetileg PhD-értekezésnek szánt tanulmánya egészen ártalmatlannak tűnik az avatatlank számára, míg rá nem ébred, mennyire másról van itt szó, mint általában a magyar népmesékről szólva. Mert szerintem drámai erejű felismerésre vezet az az információ, hogy a legnagyobb mesemondóként, a tudomány számára pedig adatközlőként jegyzett *Rostás Mihály* vagy épp *Ámi Lajos* az ötvenes években Mátészalkától Budapestig, a fekete vonaton is mesélte ezeket – nyilvánvalóan férfi társainak!

Mennyire másként működik a mese a tanulatlan, gyakran írástudatlan emberek között, mint a középosztálybeli gyerekcsobákban – vonhatjuk le máris a józan következtetést, ám aztán rábukkanunk arra a *mesebeli* mondatra, amely tényleg egészen közel visz a romatársadalom-ismeret-hez: „De azért a hátsó padba ültette. Hogy ne tanuljon, amiért ördög. De tanítani csak kellett, hogy tanítsa.” A *Szépvirág* című mese dörgöli bele az

orrunkat abba a nagy bűdös magyar valóságba, amely annyira mélyen érinti a köztünk élő cigányokat, hogy már a meséjükbe is beleszövik: a cigány gyerekek helye rendre az utolsó padban van az iskolában!

Vagy vegyük a kirekesztés-befogadás jelenségét, melyet több dolgot is körülír. „A társadalmi egyenlőtlenséget számos tényező hozza létre, majd tartja fenn, többnyire generációkon keresztül. Az egyenlőtlenségből bizonyos társadalmi rétegeknek, szereplőknek konkrét hasznuk származik, vagy előnyösebb pozíciókba jutnak a társadalmi-gazdasági versenyben, ezért érdekük fűződik az egyenlőtlenségi rendszerek fenntartásához” – írja Hüse Lajos *A kirekesztés diskurzusa* című tanulmányában, majd később így folytatja: „Amennyiben a valamekkora hatalommal rendelkező társadalmi rétegek tartósan fenntartják az alsóbb rétegekkel szembeni kirekesztő magatartásukat (pl. a jellemzően a középosztály által uralt közoktatás révén), úgy olyan helyzetet tudnak konzerválni, amelyben a társadalom egy jelentős rétegével nem kell versenyezniük a jobb munkahelyekért – vagy egyáltalán »a« munkahelyekért.” Nos, az ilyen mondatokat nem lehet úgy olvasni, mintha a jelenséghez semmi közünk nem lenne. Vagy hát lehet, de semmiképp sem helyes. Ennek a társasjátéknak ugyanis mind résztvevői vagyunk. Egy-egy eldőlő, haszonélvezői és kárvallottjai.

A könyv egy másik pontján Kerülő Judit emlékeztet az igen fontos szociálpszichológiai felismerésre ezzel kapcsolatban: az előítéletek kialakulása mögött a társadalmi egyenlőtlenségek húzódnak meg. A jobb helyzetű többség a hátrányos helyzetű csoportokat olyan rossz tulajdonságokkal ruházza fel, amelyek igazolják a helyzetüket. Hogy a legkézenfekvőbb előítéleteket idézzük: lusták, piszkosak, nem igyekeznek eléggé, és erős hajlamuk van a „bűnözésre”. A helyzet azonban az, hogy különböző társadalmakban különböző csoportok helyezkednek el alul, de a róluk alkotott előítéletek tartalma nagyon is hasonló. Az előítéletnek a funkcióját kell nézni ugyanis – s az nem más, mint önigazolás a többség számára: csak azt kapják, amit megérdemelnek...

Valóban? A magyar lakosság születéskor várható élettartama jelentősen elmarad az európai átlagtól. A roma embereké pedig a magyar átlagtól. Sok tényező együtthatása befolyásolja az eredményt, a biológiai faktorok, öröklött tényezők mellett az életmódbeli, a társadalmi, gazdasági viszonyok is, de mindez két elemre egyszerűsíthető: a szegénységre és a nemre. A romák egészségi állapotát kutatva *Fónai*

Mihály és Pénzes Marianna megállapítása az, hogy az egészségi állapot, mentális állapot egyszerre következménye a sokdimenziós kirekesztődésnek, és egyszerre a mutatója ennek a helyzetnek. Végül pedig a következő megállapításra jutnak: „Ebből az következik, hogy a romák egészségi állapotát jelentős mértékben befolyásoló szegénység, kirekesztettség és diszkrimináció a hazai »megoldási módok« ismert terápiájával oldható, azaz az iskolai végzettség jelentős emelésevel, ami középtávon javíthatja a romák munkaerő-piaci pozícióit, ezáltal növelheti jövedelmüket.”

Ha a közéletben nem lenne éppen erős késztetés a bűnbakképzésben igen hatékony rasszizmusra, könnyebb lenne észrevenni, hogy Magyarországon már régen nem csak a cigányok nagyon szegények. S ha van szőke, kék szemű éhező gyermek, könnyebben nyílik meg nemcsak a szív, de az értelem is annak elfogadására, hogy ha egyszer nincs munka, és emiatt tartósan nem jut elég jövedelemhez a család, az pont azon az úton indítja el a középosztálytól leszakadókat, amelyen a romák már régóta járnak. Ez az út reménytelenségbe, kilátástalanságba visz, és szinte szükségszerűen hívja elő mindazt, amit a társadalom többségi része devianciának minősít, ám konokul nem hajlandó észrevenni, hogy nem a børszintől van.

De térjünk vissza a megoldásként kínált recepthez: az oktatás fontosságához és a szóban forgó szöveggyűjteményhez.

A szerkesztők – dr. Hüse Lajos, a Debreceni Egyetem Orvos- és Egészségtudományi Centrum Egészségügyi Karának főiskolai adjunktusa és dr. Kerülő Judit, a Nyíregyházi Főiskola Társadalom- és Kultúratudományi Intézetének igazgatója, főiskolai tanár – már csak azért is nehéz munkát végeztek, mert a kötetbe beválogatott tanulmányokat szerzőik nem ide szánták, nem az Evangélikus Roma Szakkollégium projektjének felkérésére írták eredetileg. A kötetbe válogatva, egymás mellé szerkesztve azonban sokat tehetnek a tanulmányok annak a tisztító előítéletnek a megváltoztatásáért, amely már önmagában is oriai probléma. Az az ismeretek, amelyeket a hazai társadalomtudomány feltárt, orvosolhatják a mindennapjainkat mérgező folyamatokat – már ha teret nyerhetnek a gondolkodásunkban.

Az Evangélikus Roma Szakkollégium mai és jövőbeli hallgatói is minden bizonnyal haszonnal forgatják ezt a kötetet, mert más dolog megélni-elszenvedni a diszkriminációt, és más megérteni, tudományos igénytel feltárni, megismerni. Aligha spórolhatják meg ugyanis felsőfokú tanulmányaik során, az értelmiségivé válás folyamatában azt a fájdalmas mozzanatot, hogy a legfontosabb kérdéseket önmagukra vonatkoztatva is megvizsgálják, megválaszolják. Hiába lobogtatják azonban végül a diplomájukat. Ahogyan a dolgaink állnak, az biztos kevés lesz az előítéletekből emelt fal lebontására, ha a többségi társadalom hozzá nem kezd végre a munka rá eső részének elvégzéséhez.

A könyv hátsó borítója teljesen fehér. Mondhatni, a kötet elolvasása után jöhet a tiszta lap...

■ VESZPRÉMI ERZSÉBET

► **Az Ökumenikus Segélyszervezet (MÖS) rendes éves közgyűléséről június 8-ai lapszámunkban tudósítottunk. A 2013. év eredményeit, sikereit és a következő esztendő terveit, futó projektjeit bemutató alkalmon lehetőségünk nyílt interjút is készíteni a szervezet elnök-igazgatójával, **Lehel László evangélikus lelkésszel.****

– *Az elmúlt évtizedben az Ökumenikus Segélyszervezet rendkívüli módon megerősödött. Nem csak itthon vált példaadóvá, tevékenységének nemzetközi visszhangja is tiszteletre méltó. Miben látja a szervezet sikerének okát?*

– Elsősorban abban, hogy nagyon jó közösség áll a segélyszervezet mögött. A MÖS-t 1991-ben a magyarországi református, evangélikus, valamint metodista, ortodox és unitárius egyház alapította. Ez feltétlenül olyan háttérrel és erőt jelent számunkra, amely valahogy ott van mélyen a tudatunk alatt.

A nemzetközi egyházi segélyszervezetek közösségeibe való bekapcsolódásunk is hozzáad mindehhez. Segítségükkel ugyanis elsajátíthattuk a szervezeti munka fortélyait. Akár humanitárius katasztrófák, akár a hosszú távú fejlesztési projektek esetén nagyon fontos – ami a közgyűlésen *Bölcskei Gusztáv* református püspök szájából is elhangzott –, hogy a MÖS szakmai szempontból professzionálisan végezze a munkáját. Hogy ma ez nyugodt lelkiismerettel elmondható rólunk, nagyban köszönhető annak, hogy lépésről lépésre, a tanulást nem szégyellve haladtunk előre.

Ma Magyarország egyik legnagyobb szervezete vagyunk, és nemzetközileg is nagyon sok elismerést

kapunk. Nemcsak abban a közösségben, ahol dolgozunk, hanem például említhetem az ENSZ szakosított szervezeteinek pozitív visszajelzéseit is, azokéit, amelyekkel egy humanitárius katasztrófa esetén napi kapcsolatban állunk.

– *A közgyűlésen elhangzott beszámolójában konzervatív szociálpolitikai értékeket említett. Mit ért ezeken?*

– Magyarországon azzal a sajátos helyzettel és következményeivel szembesülhetünk, hogy a szociális munkás-képzésben nagyon sok liberális érték fogalmazódott meg. Amikor a napi munkánkat végezzük, meglepő dolgokat tapasztalunk. Például azt, hogy az egyéni és közösségi jogok egyensúlya korántsem megfelelő. Nem tartjuk elfogadhatónak, hogy egyes krízishelyzetben lévő családok a megsegítésükért tett erőfeszítésekre azt mondják, köszönik szépen, ők ellenben semmiféle erőfeszítést nem kívánnak tenni saját előrejutásukért, hisz jól megvannak az állami rendszerben.

Véleményünk szerint helyre kell bilenteni ezeket a dolgokat. A folyamatot pedig a szociális törvényeknek és a jogalkotásnak is követnie kell, hogy az egyéni és közösségi jogok egymással arányban lehessenek. Kulcsfontosságú, hogy akiket mi segítünk, azok is maximálisan együttműködjenek. Akarják ők is a közösségekbe történő visszaintegrálódást. Ne úgy tekintsenek ránk, mint akik voltaképpen semmi szívességet nem tesznek, „csak a munkájukat végzik”. Elindítottunk több olyan projektet, amellyel ezt az elgondolást modellezni szeretnénk.

Be akarjuk mutatni, hogy a bajbajutott maga is tesz valamit, ak-

Nyújtsd a kezed – és mi segítünk!

Lehel László a MÖS konzervatív szociálpolitikájáról

ADÁMKÓ ILLES / MÖS FELVÉTELE

kor tudunk mi is érdemben lépni. Nemzetközi példákat is láthatunk erre, említhetem például a Dániában bevezetett bónuszrendszert. A segélyszervezetek megküzdöttek érte a törvényalkotókkal. A gondozottak a kapott bónuszokat be tudják váltani: ha kell, mosatásra, ha kell, ruházkodásra, esetleg egy mozijegyre. Az új dániai rendszer célja az, hogy minél jobban ösztökléjk a bajbajutottakat arra, hogy maguk is tegyenek meg mindent azért, hogy lehetetlen élethelyzetükből kikerülhessenek.

Ez természetesen nem az olyan esetekre vonatkozik – amelyekre sajnos szintén van példa –, amikor a krízisben lévő egyszerűen nincs abban az állapotban, hogy a saját ere-

jéből bármit is tegyen. Inkább az olyanokra, amelyek láttán *szándékos elkerülésről* beszélhetünk. A bajbajutott nem akar részt venni a munkában, mert a másik intézményen keresztül sokkal egyszerűbben hozzájuthat a támogatásokhoz. Ilyen megfontolásból nyilván nem minket választ.

Összefoglalva elmondható: végig kell gondolni a magyar szociális munkás-képzésben is, hogy milyen értékeket közvetítünk, és azt is, hogy vajon van-e különbség egyfajta liberális és konzervatív szociálpolitika között. Én úgy gondolom, van.

– *Nemrégiben megállapodást írtak alá a Magyarországi Evangélikus Egyházzal (MEE). Mik a közös tervek?*

– Szorosabb együttműködést szeretnénk az egyik legfontosabb alapító tagunkkal, az MEE-vel. Elsősorban önkéntesképzésről van szó, amely első lépésben három egyházmegyét érint. Nemrégiben voltam ez ügyben egy tanácskozáson Révfülpön. Cé-lunk, hogy a segélyszervezet működését közelebb vigyük a gyülekezetekhez, hogy jobban megismerhessék tevékenységünket. Sok gyülekezettel már most is közvetlen kapcsolatunk van, néhánnyal most formálódik. Szeretnénk mélyíteni, erősíteni az ígéretes együttműködést hosszú távon is.

– *Csak úgy röpködtek a milliós, milliárdos nagyságrendű beruházások és támogatások adatai a közgyűlés zárszámadásán. Mennyiben érzi a hétköznapiakban a „sok nulla” súlyát?*

– Felelősség tekintetében nincs különbség egymillió, két- vagy félmilliárd között, de én nem érzem mind-ezt tehernek. Ha annak érezném, va-

lószerűleg nem is tudnám csinálni. Azt mondhatom, ugyanolyan lendülettel és szeretettel végzem a munkámat, mint ahogy elkezdtem. Arra érzek inkább késztetést, hogy a szervezet működését egyre professzionálisabbá tegyem.

Nagyon sok munkatárs van, és az ő koordinálásuk már egész más rendszereket igényel, mint mondjuk tíz évvel ezelőtt. Örömmel állíthatom: megbízható, komoly munkatársakkal dolgozunk, akik helyt tudnak állni a nehezebb periódusokban is. Osztozunk a terheken.

– *Ki alkalmas erre a munkára?*

– A szociális munka sokoldalú képzettséget igényel. Nem elég elvégezni egy iskolát, és az se mindegy persze, hogy az illető milyen indíttással teszi ezt. Ami talán a legfontosabb – és gyakran tapasztalhatjuk hiányát! –, hogy két lábbal kell állni a való életben. Kedvező és kedvezőtlen tapasztalatokra, bukásokra és sikerekre egyaránt szükség van ahhoz, hogy később helyt tudjon állni az ember. Ezt a „szakmát” csak könyvekből nem lehet megtanulni.

Ami a nemzetközi humanitárius feladatokat illeti, azok esetében azt látjuk, hogy komoly angolnyelv-tudásra és egyetemi végzettségre van szükség. Projekteteket írunk, amelyeket azután nagyon precízen végre kell hajtani. Vagyis rendszerességet igénylő munkákról van szó. Ugyanakkor nem lehet csak szakmailag megközelíteni a kérdést, hiszen kell egyfajta elhivatottság is a segélyszervezeti munkához. Ezeknek a dolgoknak tehát egymásba kell fonódnuk.

A magam részéről azt szeretem, ha a képzés nálunk történik, ha ki tudjuk próbálni a munkatársainkat, és utána ennek megfelelően tudjuk őket terhelni. Nagyon nehéz kívülről találni olyanokat, akik a követelményeinknek rögtön megfelelnek.

■ KINYIK ANITA

Ökumenikus tanácsok főtítkárainak nemzetközi értekezlete

Áhítatom után az ökumenikus főtítkárok bemutatkozása következett, majd *dr. Agnes Abuom* előadása hangzott el *Az ökumenikus mozgalmak jövője és a tanácsok változó szerepe* címmel. Az előadó – az EVT Végrehajtó Bizottságának tagja – kiemelte, hogy az ökumenikus mozgalmak működnek, és fontos szerepük van a mai színes társadalmakban. Az előadás után lehetőség volt kiscsoportokban megbeszélni az elhangzottakat.

Érdekes ülés következett ezután. Milyen a tagegyházak elkötelezettsége az ökumené iránt az ökumenikus tanácsokban? – ezt a témát járták körül a résztvevők. Külön előadó nem volt, hanem beszélgetés zajlott *dr. Jim Winklernek*, az Amerikai Egyházak Ökumenikus Tanácsa főtítkárának moderálásával. Szóba kerültek az ökumenikus tanácsok előtt álló mai kihívások is, összefüggésben a tagegyházak aktív szerepvállalásával. Az ökumenikus programok felépítése és összetartó szerepe is a megbeszélés egyik fő témája volt.

A második napon a reggeli áhítatot *dr. Karen Hamilton*, a Kanadai Egyházak Ökumenikus Tanácsának főtítkára tartotta Ézs 11,1–9 alapján. A békének és az igazságosságnak a mi keresztyén életünkben minden területen meg kellene jelennie – emelte ki. Az utána következő ülés az ökumenikus mozgalom szerepét tárgyalta. Szó esett például arról, milyen jogaik és kötelezettségeik vannak a tagegyházaknak az ökumenikus tanácsokban, és téma volt az evangéliumi és pünkösdi egyházak

► **Az Egyházak Világtanácsa (EVT) néhány évente megszervezi a regionális ökumenikus szervezetek és nemzeti tanácsok főtítkárainak nemzetközi értekezletét. Ebben az esztendőben – az Afrikai Egyházak Konferenciája közreműködésével – a kenyai főváros, Nairobi volt a házigazda. Közel ötven főtítkár találkozott a Desmond Tutu Konferencia-központban. A Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának főtítkára, *dr. Fischl Vilmos evangélikus lelkész* – az Egyházak Világtanácsának felkérésére – a kelet-közép-európai egyházak ökumenikus tanácsait képviselte a június 2–6. között zajlott tanácskozáson, illetve az első nap reggeli áhítatának megtartására is felkérték. Az alábbiakban az ő beszámolójának összefoglalóját adjuk közre.**

növekedése Afrikában a konzervatív-tradicionális egyházakhoz képest.

A következő ülésen *dr. Olav Fykse Tveitnek*, az EVT főtítkárának a referátuma hangzott el *Az ökumenikus tanácsok teológiai identitása az egyházak életén keresztül* címmel. Előadásában a vezető tisztségviselő kitért arra, hogy az igazságosság és béke – amely a tizedik, busani EVT-nagygyűlés fő témája volt – milyen jelentőséggel bír azóta is. A főtítkárok kézbe vehették a busani nagygyűlés kapcsán kiadott, *Isten ajándéka és egységre való hívása* címet viselő nyilatkozatot is. A főtítkár beszélt arról a nyilatkozatról is, amelyet ez év májusában adott ki *I. Bartolomaios*z konstantinápolyi pátriárka és *Ferenc* pápa. A dokumentum kiemeli az Isten által teremtet világért való felelősséget, amelyben az egyháznak nagy szerepe van.

Az előadás után ismét kiscsoportban nyílt mód beszélgetni a hallottakról.

A változó ökumenikus világban a tanácsok és az egyházak szerepe felértékelődik az úgynevezett speciális szolgálatok – elsősorban az egyházi karitatív szervezetek – tekintetében. Az ökumenikus szolidaritás és

diakónia feladatkörei fontosak itt elsősorban – hangzott el a következő, *Ökumenikus szolidaritási együttműködés: kapcsolatok egyházak, tanácsok és speciális egyházi szolgálatok között* című előadásban.

Másnap reggeli, a 8. zsoltár alapján tartott áhítatában *dr. Priscille Djomhoue* professzor, az Afrikai Egyházak Konferenciája Családi Élet és Neme Igazsága Osztályának igazgatója kiemelte: fontos, hogy a teremtett világban a teremtmények megfelelő összhangban legyenek egymással, és hangsúlyozta az emberi méltóság fontosságát, különösen az afrikai kontinensen.

A migráció és az emberi jogok témájában tartottak ezután előadásokat az Afrikai Egyházak Konferenciájának tisztviselői. Köztudott, hogy Afrikából sokan vándorolnak Európába vagy az Egyesült Államokba a jobb megélhetés reményében. Az egyházak, illetve az ökumenikus tanácsok sokszor adnak segítséget – emberi jogi, egyházi és humanitárius megfontolásokból – a menekülteknek. Kérdés, mi történik a segítségnyújtásban, ha az egyházak ez irányú kapacitásai kimerültek. Az előadók kérték a nyugati ökumenikus taná-

cok főtítkárait, hogy segítsék a migránsokat.

Délután a Kenyai Egyházak Ökumenikus Tanácsának székházában tettek látogatást a tanácskozás résztvevői *Peter Karanja* főtítkár kalauzolásával. Jó volt látni, hogy milyen elkötelezettséggel dolgoznak az ökumené ügyéért a világnak ezen a részén. „Isten nem személyválogató” – ezt már a következő reggel ApCsel 10,34–36 alapján tartott áhítatában mondta *dr. Roger Gaikwad*, az Indiai Egyházak Ökumenikus Tanácsának főtítkára. Kitért arra is, hogy az emberi méltóság sok helyen veszélyben van.

Az áhítat után *Rudelmar de Faria*, az EVT ENSZ-képviselője tartotta meg előadását. Bemutatta az ENSZ Ökumenikus Irodájának munkáját. Reményét fejezte ki, hogy a jövőben az egyházak nemzetközi szinten jobban bekapcsolódhatnak ebbe az izgalmas munkába.

A következő referátumot *dr. Hielke Wolters* EVT-tisztviselő tartotta. Címe – *Az igazságosság és béke zárandoklata* – visszaköszönt az EVT busani nagygyűléséről, ahol ez volt a központi téma. Ennek kapcsán került a résztvevők elé az EVT programja is.

A konferencia zárásaként a főtítkárok kiértékeltek a rendezvényt. Megállapították, hogy a különböző ökumenikus tanácsoknak jobban össze kell dolgozniuk annak érdekében, hogy a maga országában mindenki eredményesebb munkát tudjon végezni. A következő nemzetközi ökumenikus főtítkári értekezletre 2016-ban kerülhet sor.

– Nagyon jó volt esténként beszélgetni a főtítkár kollégákkal és megosztani egymással örömeiket, gondokat – mesélte *dr. Fischl Vilmos*. – Megdöbbentő volt például a szudáni ökumenikus főtítkárral beszélni, akinek országában 2011 óta polgárháború dúl, ilyen körülmények között kell az egyházakat összefognia és képviselnie.

Lehetőségem volt – *Kocsis Sándor* magyar nagykövet meghívására – hazánk nagykövetségén is látogatást tenni. Jó volt látni, hogy ilyen távol hazántól milyen elkötelezett módon végzik a követség munkatársai a feladatukat.

Megdöbbentő volt tapasztalnom az óriási szegénységet, amellyel Kenya küzd – folytatta beszámolóját *Fischl Vilmos*. – Hatalmas a korrupció, és igen nagy a terrorveszély. Sötétedés után nem hagyhattuk el a szálláshelyünket, mivel az utcákon a rablás és a bántalmazás mindennapos.

Köszönöm a lehetőséget az Egyházak Világtanácsa főtítkárának, *Olav Fykse Tveitnek*, hogy lehetőségem nyílt az ő támogatásával részt venni ezen a nemzetközi ökumenikus főtítkári értekezleten.

■ DR. FISCHL VILMOS

Párbeszéd hallgatók és halogatók között

► „Iskolába többet nem mentünk.” „Kétoldalt a Bécsi úton, ahogy meneteltünk, röhögtek rajtunk.” „Még le sem értünk a földszintre, a házban lakók már vitték a biciklimet.” „Anyám többet nem jött haza.” Ezekhez hasonló, hihetetlen mondatokat hallhatott az, aki június 10-én a Párbeszéd Házába látogatott a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészeti és Társadalomtudományi Kara (PPKE BTK) kommunikáció szakos hallgatói holokausztról szóló riportfilmjeinek vetítésére.

A Nyílt Társadalom Archívum (OSA) 2014-ben a holokauszt hetvenedik évfordulója apropóján programsorozatot indított a magyar zsidók deportálása, a budapesti csillagos házak és a budapesti gettó történetének bemutatására. A PPKE BTK Kommunikáció- és Médiatudományi Intézete oktatóinak irányításával készítették el – szemináriumi munka keretében – a témához fogódzókat kereső diákok negyedórás, személyes hangú kisfilmjeiket a vészkorszak és a háború túlélőit kérdezve. Kovács Ákos, a kommunikáció- és médiatudományi intézet vezetője köszöntőjében – a többi között – így fogalmazott: „Az emlékezés jegyében vagyunk most jelen, az emlékezés pedig hűség. Hűség az egy Istenhez, mellyel zsidók és keresztények egyaránt tartoznak. A keresztények különösen is akkor, amikor a zsidó áldozatokat követelő holokausztról beszélünk. Mint a zsidók fiatalabb testvéreinek, a keresztényeknek nagy lehetőség ez az évforduló a hűség gyakorlására.”

Sárközy Réka, az intézet témavezető tanára elmondta: azért is különösen fontos ezeknek a filmeknek a megszületése, mert nagyon kevés az ilyen jellegű emlékezetmunka, holott a magyar társadalomban a holokauszt még koránt sincs feldolgozva.

A fiatalok másik segítője, Magyar-Ábel Ágnes hangsúlyozta, hogy egy ilyen méretű trauma feldolgozása az egész társadalom feladata. A túlélők különböző életstratégiákat választottak, de önmagában egyik sem bizonyult hatékonynak. A mai közbeszédben jelen van a megbélyegzés, a kirekesztés – állította –, ezért lényeges, hogy a fiatalok megtudják, mi történt 1944-ben.

Különböző személyiségű és habitusú emberek osztották meg a vásznon élettörténetük fájdalmas mozaikdarabjait. Cinikus, síró, megtört és harcos hang egyaránt megszólalt. A kamera megmutatta az egykori – ma már történelemviseltes – helyszíneket, a sárga csillagos házakat, ahol a megszólalók az örület elszabadulása előtt még békés polgári életet éltek. Aztán eljött egy dátum, 1944. március 19-e – a németek bevonulása –, amely után semmi sem volt már a régi. Az egyik riportalany beszámolt arról, hogy nagybátyja Radnóti Miklóssal egy (erőltetett) menetbe került, és ma is meg tudná mutatni, ki volt a tarkónlövő. Ugyanennek a túlélőnek az édesapját a Magyarországon mindössze egyetlen napig működő községi gázkamrában végezték ki.

Ha a túlélők hallgatása megtörik, és beszámolóik nem süket fülekre találnak – mi, a következő generációk e történetek hallatán elnémulunk. Bízunk benne, hogy a belső csendben lassan megtörténik a múltunkkal való őszinte szembenézés is.

■ KINYIK ANITA

A „Bonhoefferék” példája

► Az áprilisi budapesti nemzetközi könyvfesztiválra jelent meg magyar fordításban *Eric Metaxas Bonhoeffer – Pásztor, mártír, próféta, kém* című kötete, amely a nácik által meggyilkolt német evangélikus lelkész, *Dietrich Bonhoeffer* küzdelmes életébe nyújt betekintést. A holokauszt idei, hetvenedik történelmi évfordulóján érdemes – s kell is – emlékeztetni Bonhoefferre és a „Bonhoefferekre”, akik – bibliai szavakkal élve – nem voltak hajlandók részt venni „a sötétség haszon-talan cselekedeteiben” (Ef 5,11), hanem inkább leleplezték azokat.

Az értékes kötetet megjelentető kiadó vezetője az antifasiszta mártír lelkészről így fogalmazott: „Éles helyzetben méretett meg, és élete feláldozásával is hű maradt elveihez... ma is arra készít bennünket, hogy feltegyük a kérdést: mit teszünk mások védelmezéséért, az igazság mellett való kiállásért?”

Bonhoeffer azt hirdette, hogy a Biblia lapjain található meg minden válasz az emberek életében felmerülő összes kérdésre, mert az a „szilárd talaj”, s azon képesek megállni az emberi társadalom tagjai. Bonhoeffernek és példaadó társainak ezen szilárd alapokon állva joggal volt a meggyőződésük, hogy az emberek kirekesztése vagy befogadása határoz meg minden társadalmi berendezkedést és vallásos programot; hogy egy keresztény nem lehet antiszemita, hogy jó samaritanusként sosem lankadhat a figyelem az antiszemitizmus és a rasszizmus veszélyeivel szemben, hogy szüntelen cselekedni kell.

A Bonhoefferről napvilágot látott kötet magyar fordításának megjelenésével szinte egy időben avatták boldoggá a katolikus egyházban azt a szerzetest, akit zsidó embertársai segítése miatt tartóztattak le, a dachau koncentrációs táborba internáltak, s ott aztán injekcióval ölték meg. *Giuseppe Girotti* Domonkos-rendi szerzetes a koncentrációs táborban haláláig a Biblia – amelyet egy evangélikus lelkésztől kapott – olvasásából merített erkölcsi és lelki erőt.

„Sorban kivittek minket, erőtlenül, tehetetlenül. Az operációsterem ajtaja előtt, a folyosón *dr. Schidlousky* intravénás érzéstelenítő injekciót adott. Elalvás előtt egy gondolat villant föl bennem, de elmondani már nem tudtam: »Nem vagyunk kísérleti nyulak.« Nem, nem voltunk kísérleti nyulak. Emberek voltunk!” *Wanda Póltawska* (1921–) gondolatai ezek, aki a Gestapo foglyaként került a ravenbrücki koncentrációs táborba, ahol az embereken végzett bűnös kísérletek elszenvedője volt. Megpróbáltatásai indították el később orvosi és pszichiáteri hivatásának útján, az orvosi etika megújításáért szállva síkra.

Ravenbrück az ördögi nemzetiszocialista Harmadik Birodalom egyetlen női koncentrációs tábora-ként ismert. 1939 májusában Berlin-től mintegy száz kilométerre északra hozták létre. A többi koncentrációs táborhoz hasonlóan az orvosok itt sem az életmentés céljával tevékenykedtek. A legyengült, beteg foglyokat rendszerint mérgej injekciókkal ölték meg; de megtörtént az is, hogy éjszaka kivonszolták és a krematórium-ban élve elégették őket.

Amikor a szovjet csapatok felszabadították Ravenbrücköt, három-ezer-ötszáz legyengült, különböző betegségekből szenvedő, sokszorososan megkínzott embert találtak. A háború végének közeledtével a náci felső vezetés egy része – hogy mentse az irháját – hajlandó volt a dán, illetve a svéd Vöröskereszt szervezeteivel tárgyalni, hogy ezt enyhítő körülményként beszámíttathassák maguknak a későbbi felelősségre vonás során.

Nem lehet tudni pontosan, hány magyar állampolgár került Ravensbrückbe. Egyes adatok szerint körülbelül kilenc-tízezen, közöttük tucatnyi politikai fogoly és zsidó ember. Köztük volt az a *Döme (Steiner) Piroska* (1912–2007) is, aki *Lágeremlékek* címmel vetette papírra emlékezését a megpróbáló időkről. Álljon itt az alábbiakban egy részlet a könyvéből.

„A mi szerelvénnyünkkel cigány-transzport is érkezett Magyarországról. Ekkor bizonyosodtunk meg róla, hogy nemcsak zsidókat, hanem más fajtájú, más nemzetiségű, más vallású embercsoportokat is ki akarnak irítani a nácik... Ezen az úton kezdtük megérteni, mi történik itt, Európa közepén... Már Allachban, az első állomáshelyünkön ízelítőt kaptunk a koncentrációs táborok életéből. Az igazi tapasztalatokat azonban Ravensbrückben szereztük...

Mindig arra tanítottak, hogy a kenyert meg kell becsülni, szeretni kell. Isten teste. A legfőbb táplálék. A kenyeret földre dobni főbenjáró bűn. Apa keresi a kenyeret. A munkaadóm kenyéradó gazdám... És még nagyon sokféle jelkép. Később azt is megtudtam, hogy a kenyér milyen hasznos lehet, ha magánzárkába kerül az ember. Sakkot lehet belőle készíteni, és a kenyérbábuk elviselethetővé teszik az egyedüllétüket csendjét...

A koncentrációs táborban azután megismertem a kenyérnek egy másik tulajdonságát: pénz lett belőle. Kemény valuta! Az emberi közösség kialakulásának egyik legelső formája a csere. Használati értékek cseréje. Komoly szociológiai tanulmányt lehet készíteni arról az ösztönösen, szervesen létrejött társadalmi mozgásról, amely a felszín alatt – a mindennapos drill és szervezett tábori élet ellenére – egy-egy lágerben kifejlődött. Nem a tudatos illegális szervezkedésre gondolok. A felszín alatt az élet megkövetelte a magát, és mint az újra és újra felszínre törő növényzet küzdött, kapaszkodott, ösztönözött. Miként az emberi társadalom kezdeti szakaszában, kifejlődött a tárgyak, ételek, létfontosságú cikkek cseréje...

A legstabilabb csereeszköz, az igazi valuta a kenyér lett. Az *adag kenyér*: Az adag nagysága állandóan változott. A minősége nem. Volt olyan időszak, amikor ebből a sárból vagy fűreszporból készített kenyérből csak négyen osztottunk egy-egy veknin. Volt olyan időszak, amikor nyolcan, de a háború utolsó szakaszában az is előfordult, hogy hetekig egy morzsát sem osztottak szét. Ilyenkor csak a híg, sóltan marharepalevessel tartottak életben bennünket, már akit életben lehetett tartani. Ezt az időszakot nem lehet elfelejteni, még kevésbé, mint az egészet. S ekkor tanultuk csak meg igazán becsülni a kenyeret...”

Döme Piroskához hasonlóan az egykori magyar antifasiszta ellenállás több tagja megjárta a különféle koncentrációs lágereket. Többen pedig, akik elkerülték a deportálást, megpró-

bált továbbra is küzdeni, menteni, segíteni. Például a Magyar Történelmi Emlékbizottság tagjai-aktivistái, akik 1942. március idusán az ellenállás szimbólumává váló Petőfi-jelvényeket, illetve háború- és Hitler-ellenes röplapokat sokszorosítottak.

Szép számmal voltak olyanok, akik az emberiség, a becsület erkölcsi alapján állva szembe mertek fordulni a pusztulással. A valóságban látó és gondolkodó egyházi emberek közül tucatnyian, köztük az ellenállási mozgalmakkal kapcsolatban álló *Kálló Ferenc* (1894–1944) tábori esperes, helyőrségi-kórházi lelkész; kórházban sebesültek, hadifoglyok és zsidók mentésének szervezője. Vagy a humanus és demokratikus gondolkodásáról közismert *Remete László* (1910–1944), az ellenálló és embermentő csoportokat szervező evangélikus hittanár. Mindketten gyilkos golyók által, mártírokként végeztek.

A valóságban látó, gondolkodó lutheránus lelkészek, szembeszállva a hivatalos propagandával, elsősorban az *Evangelikus Élet* című lap hasábjain tiltakoztak az „új barbárság” ellen; *Sztehlo Gábor* (1909–1974) lelkész pedig megkezdte a zsidó gyermekek szervezett mentését. A svájci Vöröskereszt támogatásával 1944 karácsonyáig harminckét otthonban szervezte meg a kisgyermekek elhelyezését és ellátását.

Hasonlóképpen cselekedett a korjeles magyar jelmeztervezőjeként ismert kálvinista *Zsindelyné Tüdős Klára* (1895–1980), a református nőszövetség vezetője is, aki a svéd misszióval együtt számos üldözöttnek – felekezetre, pártállásra való tekintet nélkül – adott menedéket, családi villáját felajánlva.

De nem szabad elfeledni *Angelo Rotta* (1872–1965) pápai nunciust sem, aki 1945-ös kényszerű távozásáig tevékenyen, odaadóan szolgálta Magyarországon a hazánkba menekült külföldieket és az üldözötteket, a Vatikán diplomáciai testületének vezetőjeként többször is vehemensen tiltakozva a magyar kormány zsidó-deportálásai ellen.

A mártíromságig ment el *Bajcsy-Zsilinszky Endre* (1886–1944) is, aki éveken át, egészen meggyilkolásáig fáradhatatlanul tevékenykedett az ország megmaradása érdekében a náci-német hódítással szemben. Ezért minden jóakarató emberrel képes volt együttműködni, küzdeni, mindazokkal is, akik más gondolkodásúak vagy más hitűek voltak, mint ő.

A magyar katolikus értelmiség markáns képviselőjével, *Barankovics Istvánnal* (1906–1974) is együtt dolgozott, próbált tenni s a náci fajelmélettel ugyancsak szemben álló, lengyelbarát antifasiszta hercegprímásnál, *Serédi Jusztiniánnal* (1884–1945) közbenjárni akkor, amikor egy fiatal elektromérnök, baloldali aktivista, *Schönherz Zoltán* (1905–1942) életének megmentése volt a kérdés.

A fiatalon a szélsőjobbról indult Bajcsy-Zsilinszky magyarként, humanista emberként, keresztényként nem volt „hajlandó megvonni az emberi jogokat attól a néptől, amely a tizenkét apostolt adta a világnak”. Csonkán fennmaradt hagyatékában közel kétszázra tehető azoknak az ügyeknek a száma, amelyekben a politikai és származási okokból, zsidóságukért üldözöttek érdekében eljár az akkori hatalomnál. Nem véletlenül lett szálla a hatalom szemében, lett gyanús ellenzéki, bizonytalan politikai egzisztencia, és fosztották meg parlamenti képviselői mentelmi jogától, majd végezték ki gyorsan 1944 szentestéjén.

A sohasem tétovázó „belső hangtól” vezérelt „Bonhoefferék” példájának felidézésére jó alkalmat kínál e sötét időszak hetvenedik évfordulója. Hogy méltatlanul elfeledett vagy csak felületesen ismert hőseink, mártírjaink s az egyre kevesebb még velünk élő, példaadó kortársunk alakját megidézzük, hogy levonjuk a múlt tanulságait, fényükben áttekintsük az aktuális kérdéseket, s *Kossuth* gondolatait szemünk előtt tartva: „Azt keressük ami összeköt, ne azt, ami szétválaszt!”

■ KERESZÉNYI ZOLTÁN

Jegyzetlapok

(Napló, 2014)

Májusi eső. Az idősebb férfiak és nők nagy ajándéka ez a hónap. Mintha égi máglya lob-banna föl; az ezüst, csillámos fény elönti az éb-redő kerteket. Kora reggel a madarak mind fenn vannak, hatalmas kórus a környék, valami el-mondhatalan örömről zeng minden. Különös, mély dallam a határtalan életről, de a halál ne-széről is. Sokan nem szeretik, óvatosan kóstol-ják ízeit, elnehezült szívvel hallgatják üzenetét. Barbár sugárverésben járunk, és könnyen megsebződünk. Elbukunk, mert a természet-ben szigorú törvények vannak.

De a májusi eső aranyat ér. A csendes, csil-lagtalan éjek zápora. De most megváltozott ez is, özönvíz csap le a falvakra, szakad és ömlik az égből. Az ország nyugati részén kiléptek medrükből a folyók. Szerbia fuldoklik, százez-rek menekülnek kis motyóval, a háztetőn ku-tya vonyít, a szennyes árban állatok úsznak ki-merülve. A halottakat temetik, háromnapos gyászt rendeltek el. Zúgnak a harangok hajnal óta.

Jézus örök szava. „Ne féljetek!” – nem csak azt mondja, biztatok bennem, én legyőztem a halált. Azt is jelenti: nem szabad megijed-ni a megpróbáltatástól. Ne féljetek, vetközzé-tek le a régi, ősi magatartást, s az új, erős em-ber ruhájába öltözzetek. Legyetek megújulás-ra képesek. A remény hívei: valami új, szép fog megszületni, ahogyan Pál apostol jövendőli (2Kor 5,14–17).

Makovecz Imre életmű-kiállítása. A meg-újult Pesti Vigadóban megnyílt tárlat címe: *Összekötni az eget és a földet*. Találó ez a meg-fogalmazás, hiszen világhírű építészünk egész életét fedi ez a nemes szándék. A Magyar Mű-vészeti Akadémia alapító elnöke, Kossuth-díj-jal kitüntetett alkotója kezdettől azt a hajlé-kot szerette volna megvalósítani, amely az em-

rajzokon, fotókon és írásain keresztül. A három nagy teremben látható gyűjtemény közép-pontjában a sevillai világkiállítás magyar pavil-lonja áll, és a paksi katolikus templom. Kiegé-szítve gazdag részletekkel. A másik a nagy szo-morúságunkra meg nem valósult felső-krisz-tinavárosi Szent Mihály-templom méteres makettje. Ezt reményteli várakozással is néz-hetjük, hiszen bármikor fölépülhet az adako-zó hívek forintjaiból. S akkor joggal mondhat-juk: *Makovecz Imre* életműve föltámad és folytatódik.

Egyelőre be kell érni ennyivel, bízva abban, hogy a következő bemutatkozás kitér a népi építészettel, a népművészettel és a kortárs képzőművészettel való kapcsolatára is. És ak-korra talán áll majd a világ egyik legnagyobb építésének budapesti temploma is.

Hamvas Béla-könyvek. Pakolás közben a nagy gondolkodót lapozom. Konok, rebellis apjáról olvasok, kettőjük büszke evangélikus hitéről. *Hamvas* törekeny vitorlásként evezett a világ-vallások örvényes hullámai között. Váratlanul *Kung* mesterre bukkanok, vagy ahogy mi ismer-jük, *Konfuciusra*. Hamvas sokat nélkülözött, ren-geteget tanult. De a legérdekesebb a régiek ta-nulmányozása volt számára. „Az emberiség már Krisztus előtt az ötödik században letért a jó útról” – mondta Hamvas a tanítványainak.

Furcsa ez a felismerés és jóslás, de ha bele-gondolunk, igaza lett. Mindenütt a pusztítás, a romlás, a rombolás! A növekvő szegénység és erkölcsi zuhlás. Sokan vádolták pesszimizmu-sa miatt, talán ezért írta halála előtti levelében: „Nincs elveszve minden! Azt hittem, Isten sza-va elnémult örökre, de olykor harang szól he-lyette.” Sok kis lélekharangra gondolt a nagy fi-lozófus, az életre, a járható útra minden idő-ben.

Rubik Ernő. Barátaim megleptek a bűvös kocka régi darabjával. Ha igaz, a mester is for-gatta a kezében, ezzel keresett meg mecénáso-kat, akik negyven évvel ezelőtt nem láttak ben-ne fantáziát. Pedig zseniális az ötlet: egy-egy pont hogyan változtatja meg a helyét. Megvan több kockaoldal, és a következő nem akar si-kerülni. A kíváncsiság tartotta lázban az em-bereket. A metrón ülők elfelejtettek leszállni, a pásztorfiú nyája elkóborolt, mert senki nem ügyelt rá... Észrevétlenül világjáték lett a koc-kából.

„A geometria és a tér lehetőségeit kutattam – nyilatkozta szerényen a feltaláló. – Mi van az univerzumban? Nem gondoltam, hogy távoli földrészeket is meghódítok.”

Emlékszem, annyira lekötötte a Rubik-koc-ka a gyerekeket, az időseket, hogy sokan elju-tottak a meditációs állapotba. Ellustult, fű benőtte agyunkat *Rubik* bátor gondolata fölráz-ta, s nem hagyja nyugodni. Az utóbbi negyven esztendő leghíresebb magyar alkotása, egy korszak büszkesége és jelképe is.

A négyes-hatos villamoson. Ha kimozdulok itthonról, legtöbbször ezen utazom. A Nyugati pályaudvarnál leszállok, a közeli kávézóban ki-dolgozom a stratégiát: merre menjek, hogy mindenhová eljussak. A túloldalon a papírüz-

let, a régiségek boltja, az apró égők és csillárok hosszú termei. Az Oktogonnál az Írók Boltja: átlapozom a folyóiratokat; túloldalon nézem az Operaház erős, ódon-szép épületét. Kis pihe-nés a Deák téri nagytemplomban... Kicsit fél-ve járom hétfői utamat: vajon ott van-e, ami a múlt héten még megvolt? Az antikvárium, a táskákat is javítani tudó öreg cipész, a vörös ha-jú, kedves könyvkötő, a vén bélyeges a pincei félhomályban.

Élnek még? Meghaltak? Fölfalták őket is a kí-nai gyorsbűfék, az új mobiltársaságok? Fogy-nak a barátok, az emberi kapcsolatok. Egyre üresebb és idegenebb lesz a zsúfolt nagyváros.

Budapest új díszpolgárai: Csoóri Sándor, Faragó Tamás, Jelenits István, Kocsis Zoltán, Kovács Ági, Psota Irén, Ránki Dezső, Rost Andrea, Rubik Ernő, Taróczy Balázs, Tóth II. József. *Posztumusz:* Czibor Zoltán, Rónay György.

Hubay-naplók. „A földön és az ágyon a papír-jaim. Jegyzetek és feljegyeznivalók. Újságlapok. Levelek. Némán válaszra várva. Itt, ahol lakom, nincs polcom, hogy elkülönítsem egymástól. Ezért vannak a földön, beborítják a szobát.” Nagy drámaírónk vallomása pontos. Halála előtt sokszor jártam nála, láttam a könyvfala-kat, közöttük a keskeny ösvényeket, a kitépett lapokat. Rajtuk vastag fekete filctollal fölírt so-rokat. Megromlott látással, félig vakon is írta gondolatait, az utolsó pillanatig.

A végtelen vallatása. A világegyetem mérete-it, a kavargó erők nagyságát elképzelni vakme-rő játék. Csodálatos és félelmetes egyszerre. Emlékszem, anyám sokat mondta, mikor tudo-mányos könyveket olvastam: „Beleveszel az egészbe. Egy csillag mögött millió másik ra-gyog!”

Hány írás, film, színesen örvénylő fotó pró-bálja bemutatni a lenyűgöző dimenziókat. De hiába. Szinte elképzelhetetlen a tájékozódás az égi ösvényeken, elmerészkedni távoli égitestek-re, fényvéket lefordítani érthető számokra. Az utóbbi időben a látványos számítógépes gra-fikák mintha közelebb hozták volna az elkép-zelhetetlen tájakat, porhamuból kilátszó krá-tereket. A fürkésző szem fáradhatatlanul ku-tatja a végtelen kozmosz kapaszkodóit, a jövő-beli találkozások lehetőségeit. Adja Isten, hogy megtaláljuk az átjárókat, a menedék szigeteket.

■ FENYVESI FÉLIX LAJOS

beriség kezdete előtt állt a világban. Igazi ott-honként, Isten házaként. Hol csillárok a csil-lagok, és minden a tér és az idő koordinátá-itól független.

A Vigadóban kiállított anyag a hatalmas ha-gyatéka egy része. Az építés teremtményének fontosabb állomásait követhetjük terveken,

Alkonyi vízpárt. A Duna rakparti részén bo-lyongok, keresek egy apró utcát. Idős nő ron-gyos ruhában derékig áll a vízben, ősz haját mártogatja a szennyes lébe. Megdöbbentő és titokzatos az egész, amint fojtó magányát és motyogó örültségét mutatja a világnak. De a kö-zönyös város nem vesz róla tudomást.

Kettős elhivatottsággal – Válogatás evangélikus lelkészek irodalmi munkáiból

Jáni János szerkesztésében jelenik meg a Luther Kiadónál a *Kettős el-hivatottsággal – Válogatás evangé-likus lelkészek irodalmi munkáiból* című kötet, amely *Sántha Károly, Kutas Kálmán, Jakus Imre, Sümegi István, Sárkány András Tibor, De-méné Smidéliusz Katalin és Fabiny Tamás* írásait tartalmazza.

„A Dél-Dunántúl legkevésbé evan-gélikus területén, a somogyi és za-lai szórványvidéken hosszabb-rövi-

debb ideig szolgálatban állt evangé-likus lelkészek irodalmi munkáiból összeállított gyűjtemény igazi kincsés-tár. Ez a vidék nem büszkélkedhet hí-res-neves intézményekkel, patinás evangélikus épületekkel, ugyanak-kor mint lelki végvár az értékes luth-e-ránus hit őrzésében a hátsószágnak is erőt adhat és példává lehet.

A sokoldalú válogatás különböző korokban élő, más-más stílusban író lelkészek alkotásain keresztül egy kü-lönleges világot tár fel. Bepillantást ka-

punk hitünk titkaiba, egyházi éle-tünkbe, de olyan ajtók is kinyílnak ál-tala, ahová nem láthat be mindenki. Kitérülnek a parókiaajtók, beláthatunk lelkészek magánéletébe, legszemé-lyesebb családi programjaikba, kap-csolataikba, sőt a műveiken keresztül még a lelkükbe is.

Persze nem kívánhatok mást, mint azt, hogy még ennél is többet fedez-hessen fel az olvasó. Őt, aki ott áll a hí-vás és a küldés, de a szó és a művészet mögött is. Ott van rejtetten, de való-

ságosan a kettős elhivatottságban ál-ló és e válogatásban megnyilatkozó lel-készek mögött is. Az élő Krisztus ra-gyogjon fel számunkra e gyűjtemény szövegein keresztül.”

Szemerei János

Kettős elhivatottsággal – Válogatás evangélikus lelkészek irodalmi munká-iból. Szerkesztette Jani János. Luther Ki-adó, Budapest, 2014. 192 oldal, 129 × 205 mm, keményítáblás. Ára 1590 forint.

»MENJ, ÉS NÉZD MEG, JÓL VANNAK-E TESTVÉREID ÉS A NYÁJ!«

Horas, shalom, halleluja!

FABINY TAMÁS

Nemigen tudom, hány óra van, amint Medanban, Indonézia harmadik legnagyobb városában lekászálódok a repülőgépről. Itt már késő este, ott-

vért is. Így aztán nem csoda, hogy többször találkoztam vele istentiszteleten, mint követségi fogadáson. Bár a világ legnagyobb mohamedán lakosságú országát képviselte, soha nem rejtette véka alá, hogy ő bizony keresztény.

zó evangélikus testvéreket – közvetlenül is megismerhetem.

A város repülőterén a konferencia fiatal segítői, a mindig mosolygó stewardok fogadnak harsány „Horas!” köszöntéssel. Hamarosan megtudom, hogy ez az itt élő bata-

sig – tart az esős időszak, májustól azonban már nagy a szárazság.

Mivel most június, a szárazság ideje van, megengedhetünk magunknak egy pohár hús italt. Ő Heineken-re akar rábeszélni, de én ragaszkodom a helyi sörhöz. A Bir Bintangot azonban gyorsan meg kell innunk, mert különben percek alatt megmelegszik a negyvenfokos hőségben... A második Bir Bintang után úgy tréfálok házigazdám, hogy szerinte az Urísten az afrikai embert túl sokáig hagyta a sütőben, azért lett ilyen fekete. Az európaiat viszont túl korán vette ki, ő ezért fehér maradt. Legjobban az ázsiai ember sikerült, akit éppen jókor vett ki a Teremtő a kemencéből.

Komolyabbra fordítva a szót elmondja, hogy a háromszáz indonéziai népcsoport és nyelv egyike a batak. Az ország lakosságának csak két százalékát teszik ki, de itt, Szumátrán nagy számban élnek. Az evangélikusok az ébredés egyházát jelentik: egyre szerveződnek újabb és újabb gyülekezeteik. Amíg Indonézia más részein az iszlám meglehetősen militáns arcát mutatja, Szumátrán békében élnek mohamedánok és keresztények.

Az ephorus büszkén említi, hogy egyházuk a hatvanas években egyetemet is alapított: az *Universitas HKBP Nommensen* hat fakultásán több ezer diák tanul, nyolcvan százalékuk keresztény, a többi muszlim. (Vendéglátómmal, valamint *Munib Younan* püspökkel, az LVSZ elnökével néhány nappal később el is jutok az egyetem kampuszára. Ugyan szombat, tanítási szünet van, ám a hatalmas parkban számtalan kis csoportot találunk: az egyetemisták közös biblitatanulmányozáson vesznek részt. Amikor szóba elegyedünk velük, boldogan tesznek bizonyosságot személyes Krisztus-hitükről.) A batakok különösen fontosnak tartják a felnövekvő nemzedékek taníttatá-

sát: sok család eladja földjét, hogy a gyermekek tandíját ki tudja fizetni.

A vacsora végén kis ajándékot ad át az ephorus: egy batak családi ház fából készült apró másolatát. Mutatja, hogy a ház ajtaja kicsi, de bent egyterű. Ez azt jelenti, hogy talán nehezen fogadnak be valakit, de akit vendégül látnak, azzal mindent megosztanak. Feltűnik továbbá, hogy a tető vonala merészen a magasba ível. Magyarázként elmondja, hogy ez azt jelképezi: arra törekednek, hogy a következő nemzedék többre vigye, mint ők. Amikor az étkezés végén elbúcsúznak egymástól, már végképp nem tudom, hogy „Jó reggelt”-tel vagy „Jó éjszakát”-tal búcsúzzak-e tőle. Eszembe jut a megoldás, és harsányan mondom neki: „Horas!” Boldogan válaszolja: „Horas!”

A nyitó istentisztelet

A kétmillió Medan biztonságos városnak számít. Így – bár a résztvevők többségét busszal szállítják – gyalog megyek a nyitó istentiszteletnek ott-hont adó belvárosi templomba. Eleinte csak óvatosan fényképezek, mert tudom: sok országban nem szeretik az emberek, ha turisták fotózzák őket. Itt viszont azt tapasztalom, hogy kifejezetten örülnek, ha megörökítem őket.

A legnépszerűbb közlekedési eszköz a kismotor, némelyiken akár egy ötagú család is száguld nagy vígan. Sok motor fedett kis oldalkocsival van felszerelve: ezek olcsó taxiként működnek. Oldalukon az elnökválasztási kampány jelöltjeinek képmásai láthatók.

A templomhoz érkezőket virágokból kirakott hatalmas felirat fogadja. Az istentisztelet ünnepélyes bevonulással kezdődik, majd népviseletbe öltözött fiatalok liturgikus táncával folytatódik. Róluk később megtudom, hogy teológiai hallgatók. Több kórus is szolgál. A *How Great Thou Art* című evangéliumi éneket leg-

hon még csak délután. Egy bizonyos: éppen huszonnégy órát voltam úton, hogy frankfurti, majd szingapúri átszállás után megérkezzem ide, a Lutheránus Világszövetség (LVSZ) tanácsülésére 2014. június 10-én.

Indonézia

Ez a távoli ország akkor került közel a szívemhez, amikor Magyarországra, Horvátországra, Bosznia-Hercegovinába és Macedóniába akkreditált nagyköveteivel 2007 és 2010 között rendszeresen találkozhattam Budapesten. *Mangasi Sihombingban* nem csupán vérbeli diplomatát ismerhettem meg, hanem mélyen hívó evangélikus test-

A teremtművész érzékkel áldotta meg, és kötetnyi magyar vonatkozású verset is írt: egyebek mellett a *Párbeszéd a Dunával* című, tizenöt részből álló ciklust, továbbá *Balassi Bálint* vagy éppen *Faludy György* verseit fordította indonéz nyelvre.

A nagykövet úrtól több előadást is hallhattam a varázslatos Indonéziáról, ezért most nagy örömmel érkezem meg a kiterjedt szigetvilág nyugati szélére, Szumátrára. Persze nem turistaként, hanem egyházi küldetésben jövök, így számolok azzal, hogy az ország természeti szépségeiből keveset fogok látni. Abban azonban nagyon bízom, hogy az embereket – főként a batak népcsoporthoz tarto-

kok legfőbb szava, amely egyszerre jelent – napszaktól függően – „Jó reggelt”-et, „Jó napot”-ot és „Jó éjszakát”-ot, de a szónak olyan tartalma is van, hogy „Isten hozott”, vagy éppen azt is jelentheti: „Viszontlátásra”. Sőt ha elszánt tekintet helyett mosolygó szemekkel mondja neked valaki, hogy „Horas”, akkor ezzel alighanem azt kérdezi: „Hogy vagy?” Mondanom sem kell, hogy ha erre nemes egyszerűséggel úgy felelsz: „Horas!”, akkor azt mondd neki: „Köszönöm, jól!”

Ezt a rögtönzött nyelvleckét és etnokulturális képzést az egyik evangélikus egyház vezetőjétől kapom, miközben egy öreg busszal a konferencia helyszínére megyünk. Azért írok „egyk” evangélikus egyházat, mert számos van belőlük, mivel különböző európai egyházak folytattak eredményes missziót körükben. Csak a Lutheránus Világszövetségnek tizenkét indonéziai tagedyháza van, sőt most készülünk felvenni a tizenharmadikat.

A batak evangélikusok

A repülőtérről a szállodába érkezvén a batak evangélikusok egyik vezetője, *Willem T. P. Simarmata* ephorus invitál vacsorára. (Ez a cím a püspöki tisztségnek felel meg.) Ezt az egyházat szinte mindenki csak rövidítve, HKBP-ként említi. Teljes nevük: *Huria Kristen Batak Protestan*, vagyis Batak Keresztény Protestáns Egyház.

A közösség a maga 4,1 millió megkeresztelt hívével az egész LVSZ egyik legnagyobb tagedyházának számít. A rajnai egyház 19. századi missziói tevékenysége nyomán terjedtek el Szumátrán.

Miközben bőségesen fogyasztjuk a sok zöldséget és chilis salátát, vendéglátóm úgy érzékelteti velem Indonézia méreteit, hogy a térképen megmutatja: az országot három időzóna tagolja. Több mint 18 ezer szigetből áll, közülük 6 ezer lakott. Mivel az ország közvetlenül az Egyenlítőn fekszik, természetes a trópusi éghajlat. Csak két évszakot ismernek: az „r betűs” hónapokban – szeptembertől áprili-

utóbb a tiszalöki börtönben hallottam egy afrikai elítélt átszellemült előadásában. A hatás most sem marad el, ezt azon is lemérhetjük, hogy a helyi tévéstáb egy baseballsapkás technikus is lelkesen együtt énekel a kórus-sal. Köszöntését Younan püspök három közismet szóval vezeti be, és mind a „Horas”-t, mind a „Shalom”-ot, mind a „Hallelujá”-t hangos szóval ismétli meg a gyülekezet.

Az úrvacsorai istentisztelet keretében megemlékezünk a tíz évvel ezelőtti cunami áldozatairól is: a 2004 karácsonyán feltörő szökőár következtében csak Indonéziában közel kétszázezren haltak meg.

A tanácsülés

A tanácsulást mindig megelőzi a tizenhárom fős vezetőtisztület értekezlete. Ennek elején tudjuk meg, hogy a Costa Rica-i *Melvin Jiménez* püspököt azért vagyunk kénytelenek

Adrienn közgazdász, egyházunk zsinati tagja kerül be.) Rögzítjük a nagygyűlés fő témáját: *Isten kegyelméből szabadon*, valamint a három altémát: *A megváltás – nem bocsátható áruba; Az ember – nem bocsátható áruba; A teremtés – nem bocsátható áruba*. Véglegessé válik az időpont: 2017. május 9–17., illetve a delegátusok száma (431), valamint elfogadjuk a találkozó közel hárommillió eurós költségvetését.

Súlyt fektetünk a fiatalok részvételére: ennek keretében jövő nyáron Wittenbergben tartja első ülését a Fatai Reformátorok Hálózata, reménység szerint magyar résztvevőkkel is. A találkozó keretében a város egyik mozijában le kívánják vetíteni az egyházunk szervezésében készülő Luther-rajzfilm addigra már kész epizódjait.

Kiemelten foglalkozunk a jeruzsálemi Olajfák hegyén működő, né-

A tanácsülés résztvevői oly módon juttatták kifejezésre aggodalmukat a klímaváltozás miatt, hogy a konferencia pénteki napján böjtöt hirdettek annak tudatosítására, hogy az ember felelősebben gazdálkodjon a rábízott javakkal.

Az Úr napján

Őszintén szólva minden egyházi konferencián a gyülekezetlátogatást várom a leginkább. Ha csak lehet, igehirdetéssel is szolgálók. Június 15-én, vasárnap a tanácsülés résztvevőit nyolc különböző gyülekezetben várják igazi délkelet-ázsiai vendégcsere-ttel.

Hetedmagammal a HKBP Medannak a Bulan városrészében található templomába igyekszünk. Kalandosan indul az utazásunk, ugyanis bérelt kisbuszunk defektet kap. Így átültetnek minket egy menetrend szerinti, apró buszba. Jókedvűen

nélkülözni, mert legutóbbi, őszi ülésünk óta ő országa miniszterelnöke lett... Nincs azonban akadálya, hogy e szűkebb testület előkészítse az évenként esedékes tanácsulást, megosztva a levezető elnökséggel és az előterjesztésekkel kapcsolatos feladatokat.

Az ötvenfős – és megfigyelő tagokkal kiegészített – tanács napirendjén egyebek mellett a 2017-es namíbiai nagygyűlés előkészítése szerepel. Régióink képviselőiben az előkészítő bizottság tagja lesz *Pap Kinga Marjatta* püspöki tanácsos. (Ugyancsak magyar siker, hogy az LVSZ mellett működő pénzügyi tartalékalap kuratóriumába pedig *Buday-Malik*

met alapítású Augusta Victoria Kórház ügyével: ebben a jelentős intézményben elsősorban szentföldi palesztin keresztények kapnak ellátást.

Magam az LVSZ nyilvános megbeszélésait előkészítő bizottság munkájában veszek részt. Körültekintő munka eredményeképpen nyilatkozatokat terjesztünk a tanács elé egyebek mellett a közel-keleti rendezésről, a számos országban – például Szudánban és Nigériában – tapasztalható keresztényüldözésről, valamint az ukrain háborús helyzetről és annak egyházi vonatkozásairól. Az ilyenkor természetes viták után a tanács ezeket az állásfoglalásokat elfogadja.

szorongunk vagy húszan a tízszemélyes kocsiban.

Az istentiszteletre a vendéglátóktól ajándékba kapott gyönyörű batak stólat is magamra veszem. Elvileg tíz-kor kezdődik a szertartás, ám akkor még alig félház van. Ám mire a második-harmadik éneket (köztük a nálunk is ismert, *Szép fényes hajnalcsil-lagom* kezdetű himnusz) végigénekeljük, teljesen megtelik a templom.

Az istentisztelet részben indonéz, részben batak nyelven folyik. A templomnak a nagy hősségre való tekintettel nincs oldalfala. Ez azzal jár, hogy olykor megjelenik egy-egy motoros a templom oldalán, és amúgy bukósiskakosan bekapcsolódik az istentiszteletbe. Megrendít, amikor egy legalább kétszáz fős kórus batak nyelven, teli torokból énekl *Händel Messiásának* Halleluja-kórusát.

A legtöbb gyülekezeti tag kezében ott a Biblia. Őszintén szólva csak akkor teszik le, amikor a telefonjukat vagy a tabletjuket veszik kézbe, hogy fotót készítsenek. Mert fényképezni – és fényképezkedni – nagyon szeretnek.

Igehirdetésemet a lelkész leánya, *Nova Mary Simanjuntak* tolmácsolja. Mielőtt az ígét felolvasnám, hangosan ezt mondom: „Horas!” Mondanom sem kell, hogy a nyolcszáz fős gyülekezet kórusban felel: „Horas!” „Shalom!” – mondom én. „Shalom!” – felelik ők. „Halleluja!” – kiáltom. „Halleluja!” – zúgják ők.

Az ige 1Móz 1,1–4, amelynek alapján a menny és a föld összefüggéséről beszélünk. Igyekszem képiesen, szemléletesen beszélni. Egyebek mellett *Esterházy Pétert* említem (őt azért viszonylag ritkán idézik indonéz szószékeken), aki így ír: „Tényleg áldás a gyermek: a földről beszél, mely nehéz, s ahonnet vétettünk; és az égről beszél, amely az ígért földje.”

Ezen a ponton ki kell lépnem a tudósító szerepéből. Most, hogy e cikket írom, tudom meg, hogy éppen ezen a vasárnapon, talán istentiszteletünk órájában halt meg a rákkal való több mint négyéves küzdelem után az írás elején említett Mangasi Sihombing harmincnégy éves fia, a

Magyarországot ugyancsak nagyon szerető *Gur Paraek Tio Sangulan Tondi Sihombing*. Tartozom az olvasónak azzal a vallomással, hogy az igehirdető is alá van rendelve Isten ígéjének. Adódhat olyan helyzet, hogy magam sem tudom, miért kell egyik-másik mondatot elmondanom. Istennek azonban terve lehet az esendő emberi szavakkal. Elhatározom, hogy igehirdetésem szövegét elküldöm a nagykövet úrnak és feleségének. Talán némi vigaszt nyújt nekik az ige és ez az irodalmi idézet.

Az istentiszteleten háromszor (!) jár körbe a persely, hogy a gyülekezet különböző céljaira gyűjtsenek. Az alkalom után pedig minden vendég

reveszi ezt a sajátos fordítást, ám megjegyzés nélkül hagyja. Hiába, Szumátrán az iszlám is toleránsabb, mint Indonézia vagy a világ más vidékén. Válaszomban magam is a vallások közötti békéről szólok, kérve, hogy a sejk támogatja a kereszténység szabad gyakorlását közelben és távolban.

A nap utolsó programja a batak evangélikus egyetem tangazdaságának meglátogatása. Gyönyörű környezetben néhány fát ültetünk el a Lutheránus Világszövetség 2014-es indonéziai tanácsülésének emlékére. Ezzel mintegy szemléltetjük azt, amit a konferencia mottójában az igaz emberről mond a zsoltáros:

egy ulost (gyönyörű indonéziai szöveget) kap ajándékba, amelyet ünnepiesen helyeznek a vállunkra.

Délután még két program vár ránk. Előbb elvisznek egy mohamedán vallási és kulturális központba, ahol a közösség vezetője, *Ali Akbar Marbun* sejk fogad szertartásosan. Köszöntőbeszédében a vallások közti megbékélésről szól. Tolmácsolom, az evangélikus gyülekezet világi vezetője következetesen Jézus Krisztust mondott ott, ahol a mohamedán vezető Allahot említ. Aligha szándékosan teszi ezt: egyszerűen csak nem tagadhatja meg magát, azt, hogy az ő számára az Atya és a Fiú egy. A sejk és köre bizonyára ész-

„Olyan lesz, mint a folyóvíz mellé ültetett fa...” (Zsolt 1,3)

Remélem, hogy az elültetett fák nem száradnak ki. Imádkozom azért, hogy nehéz külső körülmények között is növekedjék és bőséges gyümölcsöt teremjen az indonéz kereszténység, a batak evangélikusság.

Elsősorban azért utaztam Indonéziába, hogy megnézzem: jól vannak-e testvéreim és a nyáj (1Móz 37,14).

A szerző egyházunk küliügyekért felelős püspöke, a Lutheránus Világszövetség közép- és kelet-európai régiójának alelnöke

LELKÉSSZÉ AVATÁSOK

Félelem nélküli szolgálat

Bajnóczi Mórió lelkésszentelése Budavárban

► Az Északi Egyházkerület idei lelkésszenteléseinek sora június 20-án, pénteken kezdődött meg a budavári evangélikus templomban, ahol – nagy gyülekezet lévén – gyakran kerül sor ilyen ünnepségre. **Dr. Fabiny Tamás** püspök a huszonötödik születésnapját a napokban betöltő **Bajnóczi Móriót** indította el az egyházi szolgálatba a lelkészjelölt által választott ige, Józs 1,9 alapján: *„Megparancsoltam neked, hogy légy erős és bátor. Ne félj és ne rettegj, mert veled van Istened, az Úr mindenütt, amerre csak jársz.”*

„A hivatás- és párválasztás szépen keretezi a nyaradat...” – kezdte igehirdetését a püs-

pök. A júniusi ordináció, a nyár végére tervezett esküvő és a beosztott lelkési szolgál-

lat augusztusban esedékes megkezdése valóban különlegessé és emlékezetessé teszi a

Bajnóczi Mórió 1989-ben születet Salgótarjánban. 1995-ben családjával Budapestre költözött, ahol pár évig a kelenföldi, majd a budavári gyülekezetbe jártak. Így ismét *Balicza Iván* lelkész lett a pásztoruk, aki időközben a salgótarjáni gyülekezetből a budaváriba került. A család hamar a gyülekezet aktív tagjává vált: keresztlők, konfirmációk, hittan- és ifjúsági órák, illetve a nyári táborok által.

Mórió egyházi kötődése tovább erősödött a fóti kántorképzőben és a Deák Téri Evangélikus Gimnáziumban eltöltött hosszú évek alatt. A kántorképzőben már fiatalon meg-

szertett tudását a Budavárhoz tartozó Szilágyi Erzsébet fasori kápolnában mutathatta meg először segédkántorként, majd 2006-tól már minden vasárnap. Közben a budapesti Járdányi Pál Zeneiskola orgona szakára is beiratkozott.

A rendszeres – és egyre magasabb szinten művelt – zenei szolgálaton keresztül Isten megszólította a fiatal Móriót, aki érettségi után, 2008-ban az Evangélikus Hittudományi Egyetemen kezdte meg teológiai tanulmányait. Szentelése után szolgálatát az Északi Egyházkerület kötelékében kezdi meg a nyár folyamán.

fiatalok előtt álló hónapokat. A püspök a lelkészjelölt két szenvedélye, a zene és a futball példáján keresztül szolt az egyházi szolgálatról. „A hosszú felkészülés – mondhatjuk: edzés – után most jössz ki a stadionba tétmérkőzésre, de mez helyett Lutherkabátot veszel magadra, és Krisztus csapatába fogsz tartozni. A Szolgálat Urának terve van veled” – mondta a püspök, majd hozzátette: „Add tovább választott igéd biztatását, és vigasztald az oly sok félelem közepette élő nyáját, azt, amelyet rád bíz Isten. Hirdesd meg a bűnbocsátó Isten irgalmát!”

A szentelési istentisztelet liturgiájában *Reuss András*, az Evangélikus Hittudományi Egyetem professor emeritusa és *Balicza Iván* helyi lelkész segédkezett. A köszöntések sorában rajtuk kívül felszólalt *Bence Imre* budai, *Szabó András* nőgrádi esperes, vanyarci lelkész, a frissen felszentelt lelkész hatodéves mentora. Utóbbi elmondta, hogy a Va-

A SZERZŐ FELVÉTELE

nyarcról érkező, majd negyvenfős gyülekezet is jól mutatja, hogy az ifjú lelkészjelöltet szívébe zárta a közösség. Bárhova helyezi is ki a püspök,

helyt fog állni: szelídsége, fiatalos lendülete, igeszeretete, erős elhivatottsága bizonyára nem fogja cserbenhagyni. ■ HORVÁTH-HEGYI ÁRON

Új munkás az aratásban

Arató János Lóránd ordinációja Tabon

► Családias légkörben ünnepelte a tabi gyülekezet a közöttük szolgáló hatodéves teológus, **Arató János Lóránd** lelkésszé avatását június 21-én, szombaton. Az istentiszteleten *Szemerei János*, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke hirdette Isten ígét. A liturgiában *dr. Korányi András*, az Evangélikus Hittudományi Egyetem professzora, valamint *Szigethy Szilárd* helyi lelkész működött közre.

A püspök az *Útmutató* aznapki ószövetségi ígéje, Zsolt 71,17 alapján kiemelte: „Minden or-

Az istentiszteletet szeretetvendégség követte. Itt került sor az ordinációs oklevél ünne-

A testvéregyházak részéről *Sifter Gergely* helyi római katolikus plébános, valamint *Sándor Zoltán* helyi református lelkész adta át jókívánságait az új szolgatártnak. Az útra indító aradi gyülekezet nevében *Jantó Margit* szolt. Örömmel köszöntötte unokaöccsét *Mesmer Ottó*, a burgenlandi öríszegeti egyházközség lelkése is. A tabi közösség nevében *Szigethy Szilárd* lelkész és *Ápelesz János* gondnok egy kerékpárt nyújt-

A SZERZŐ FELVÉTELE

dinációs ünnep Isten csodájának az ünnepe is. Mert amikor előttünk állhat egy ifjú lelkész, aki indul a szolgálatba, akkor mindig azt is látjuk, hogy Isten gondot visel az övéiről.” Szemerei János felelevenítette a lelkészjelölt Erdélyből Somogyországba vezető hosszú útjának egyes állomásait, és megjegyezte: frappáns válasz az aratás Urától, hogy egy Aratót állít be ebbe a munkába...

Az eskütétel és a *Confirma* felemelő pillanatait után a frissen felavatott lelkész együtt osztott úrvacsorát püspökével, majd áldást mondott a templomot megtöltő közösségre.

pélyes átadására, illetve a gratulációkra. A teológia képviselőjében dr. Korányi András mondott köszöntő szavakat.

Arató János Lóránd Aradon született és nevelkedett. Középiskolai tanulmányait a Csiky Gergely Iskolacsoportban folytatta. Az érettségit követő két évben az aradi egyházközségben kántori, sofőri, illetve adminisztrátori feladatokat látott el, és részt vett az ifjúsági munkában. 2007-ben jelentkezett a budapesti Evangélikus Hittudományi Egyetemre. Itt a teológus-lelkész mesterszakkal párhuzamosan elvégezte a kántor alapszakot is. 2008-ban nyári gyakorlaton járt a balatonszárszói Evangélikus Konferencia- és Missziói Otthonban, itt ismerte meg későbbi menyasszonyát, *Cilike Eszter* teológushallgatót. Hatodévet a Tab és Környéke Evangélikus Egyházközségben töltötte *Szigethy Szilárd* mentor mellett. Ordinációját követően továbbra is a tabi gyülekezetben fog szolgálni beosztott lelkészként.

tott át Lórándnak, hogy hasznára legyen a szolgálat végzésében.

■ ADÁMI MÁRIA

A gazdag Isten képviselője

Molnár Lilla lelkésszé avatása Béren

► A fóti kántorképző poros udvarán az egyházi szolgálat felé éppen csak első lépéseit tevő, vidám béri kislány. A nőgrádi kegyesség stabil alapján álló, európai (és tengerentúli) látókörű teológus. Néhány év eltéréssel ugyan, de mindkét meghatározás igaz *Molnár Lillára*, akit június 22-én avatott lelkésszé *dr. Fabiny Tamás* püspök.

A béri gyülekezetben legutóbb hetven éve került sor lelkésszentelésre: Molnár Lilla ordinációjára most megtelt a templom, sokan a kertben felállított padokon ülve kapcsolódtak be az úrvacsorás istentiszteletbe. Az ünnepi alkalom igehirdetője Fabiny Tamás püspök volt, a liturgiában az éppen húsz éve ordinált *Thuránszky István* helyi lelkész és *Béres Tamás* professor, az Evangélikus Hittudományi Egyetem (EHE) képviselője szolgált.

Az egyházkerület lelkési vezetője a 25. zsoltár 10. verse alapján utalt az egyének és közösségek földi zarándoklatát meghatározó fizikai és lelki utakra – a pusztai vándorlástól egészen az eszkatologikus távlatokig. Az úton levés nem öncél, hanem Jézussal való közösségünk megélése. Ezen az úton mutat irányt a szeretetnek és hűségnek az alapjében megjelenő kettőssége: a jóság, kedvesség, kegyesség jellemzői mellett a megbízhatóság, stabilitás, állóképesség kíséri reménység szerint Lilla lelkési szolgálatának minden lépését is. Az ünnep középpontjában azonban a könyörület és a hűség Istene állt: a szolgálatra való sokféle felkészülés, de maga a lelkészjelölt is csupán eszköze annak, hogy megszólalhasson az, aki szólni akar.

A prédikációhoz kapcsolódva énekek szolgáltak a fóti Evangélikus Kántorképző Intézet júniusi tanfolyamának tanárai. A szentelés rendjét és a lel-

kési esküt követően húsz Lutherkabátos lelkész adott áldást a szolgálatba indulóra, aki már ordinált lelkészként vezette az úrvacsorai liturgiát. A köszöntések sorában a küldő gyülekezet, az EHE, a hatodéves szol-

gálatnak otthont adó budahegyvidéki gyülekezet, majd a lelkési kar nevében szoló, két nappal korábban felszentelt *Bajnóczi Mórió* mellett az egyházmegye és az egyházkerület vezetői kértek áldást Molnár Lilla életére és szolgálatára – az ország bármely szegletébe szólítja is majd az.

A gyülekezet többnapos ünnepi előkészületének köszönhetően gazdagon terített asztalok mellett folytatódhatott az oldott együttlét a templomkertben.

■ PAP KINGA MARJATTA

FOTÓ: HORVÁTH-HEGYI ÁRON

Molnár Lilla az Aszódai Evangélikus Petőfi Gimnázium és Kollégiumban érettségizett, majd a Károli Gáspár Református Egyetem magyar és az Evangélikus Hittudományi Egyetem hittan szakával párhuzamosan lelkész szakon folytatta tanulmányait. Meghatározó indítást kapott a fóti kántorképzőben, ahol a kántori oklevél megszerzését követően teológusként és hangszeres tanárként is rendszeres szolgálatot végez. Diákévei alatt az angliai Mirfieldben, az amerikai Columbusban, majd Svájcban, Bazelben bővíthette teológiai és egyházzenei ismereteit, és nemzetközi egyházi konferenciákon is szerepet vállalt. Az elkövetkező években a Lutheránus Világszövetség Tanácsának választása alapján a 2017-es namíbiai nagygyűlés liturgiai munkacsoportjában fogja képviselni egyházunkat, illetve a közép- és kelet-európai régió evangélikusait.

Egy lélek se vesszen el miattunk!

Egy lelki közösségi órán egykoron arról beszélgettünk, hogy ki a bölcs Isten előtt. A közösségi órát vezető *Balla Rebeka* diakonissza testvér egy külföldi igehirdető előadásából ismertett részleteket.

Elmondta, hogy nem az a bölcs, aki földi jólétet szerez magának, nem az, aki győztes hadvezérré válik, hanem az, aki lelkeket nyer meg a halálból az életre. Minden hívő keresztyénnek ez kell, hogy az életcélja legyen. Krisztus azért mentett meg, hogy munkatársai legyünk. Hat indokot említett arra, hogy miért kell minden Krisztus-hívő keresztyén életfeladatává lennie annak, hogy lelkeket akarjon megnyerni.

Az első indok: mert erre Jézus maga adott parancsot: „*Elmenvén azért, tegyetek tanítványokká minden népeket...*” (Mt 28,19a; Károli-ford.) Nemcsak felszentelt lelkészeknek, misszionáriusoknak, de mindnyájunknak lelkeket kell megnyernünk, ha Jézus parancsát követjük.

Másodszor azért, mert Jézus követői vagyunk, azaz ugyanannak kell lennie az életutunknak, mint ami Jézusé volt. Ezt az ige mondja: „*Uram, a te girád tíz girát nyert.*” (Lk 19,16b) Ez a te életcélod is? Ha nem, akkor nincs rá jogod, hogy Jézus követőjének nevezd magad!

Harmadszor azért, hogy Jézus személyes munkatársai lehessünk: „*...ímé én ti veletek vagyok minden napon a világ végezetéig.*” (Mt 28,20b) Ez az igever s akkor igaz, ha meg tesszük az előfeltételét is: „*Elmenvén azért, tegyetek tanítványokká minden népeket...*”

Negyedszer azért, hogy a Szentlélek egész teljességét és hatalmát kitölthesse ránk. Imádkozhatunk Szentlélekért, amíg beleöszülünk és beleöregszünk, de ez valóság soha-

sem lesz számunkra, ha nem indulunk el, hogy a Szentlélek erejével nekidőljunk a célnak: *lelkeket menteni*.

Ötödször azért, mert ennek vannak a legdrágább gyümölcsei. Ezt legjobban az alábbi igever s fejezi ki: „*Tudja meg, hogy aki bűnöst térít meg az ő tévelygő útjáról, lelket ment meg a haláltól, és sok bűnt elfedez.*” (Jak 5,20) Milyen fontos ez a három szó: *lélek, halál és megmentés*. A *lélek* oly drága, hogy nem hasonlítható a legdrágább gyémánthoz sem. Még a legmegvetettebb utcanőnek is ilyen drága a lelke. Érdemes tehát velük is foglalkozni és a lelküket megmenteni Isten országa számára. A *halál* a legsötétebb szavak egyike. Akkor legszörnyűbb a halál, ha test és lélek együtt semmisül meg. A *megmentés* pedig a legfénylőbb szavak egyike: a halálból megmenteni, Krisztus örökös társává, Isten gyermekévé tenni valakit.

Hatodszor azért, mert semminek sincs ehhez mérhető maradandó és csodálatos jutalma. „*Az értelmesekek pedig fénylenek, mint az égnek fényesége; és akik sokakat az igazságra visznek, miként a csillagok örökkön öröké.*” (Dán 12,3)

Ezután Rebeka testvér egy történetet olvasott fel. Egy evangéliumi főiskola tagja volt két testvér: *Ede és Vilmos*. Egyik reggel az a hír futott be a főiskolára, hogy a közelben lévő tavon süllyed egy gőzhajó. Ede, aki kitűnő úszó volt, ledobta felsőruháit, és beugrott a tóba. Tíz embert kimentett, majd a parton égő tűz mellé ült melegedni. Vacogott a foga, kék-zöld volt az arca, de minden tartóztatás ellenére újra és újra beugrott a tóba, s még öt hajótöröttet hozott ki a partra. Ekkor már félholtan húzták ki a vízből. Továbbra is figyelte a tavat, s két fejet látott a hullámok közt. Újra

beugrott a tóba, és kimerülten, minden erejét megfeszítve úszott a partra a két emberrel. Szerető kezek vitték haza és fektették ágyba.

Vili ott ült mellette. Ede megszólalt: „Vili, megtettem mindent, amit lehetett?” Ő igyekezett megnyugtani, hisz tizenhét életet mentett meg. „De attól félek, hogy ez nem volt minden” – válaszolta Ede, és egyre inkább az elveszettekkel foglalkozott. Testvére újra próbálta nyugtatni: „De hiszen tizenhetet megmentettél!” „Tudom – mondta Ede –, de hát ha megmenthettem volna a tizen-nyolcadikat is!”

A történetből megértettem, hogy Isten azért mentett meg Fiának drága vére által, hogy munkatársa legyek, és részt vegyek a lelkek mentésében. E lélekmentő munkában a legnagyobb teher lelkipásztorainkra nehezedik. Ezt egyedül nem is képesek végezni. Segítőkre van szükségük. Munkamegosztásra van tehát szükség.

Komoly lelki segítséget tudnak adni a gyülekezeti munkában részt vevő testvéreink is, akik imádkozó közösségekben könyörögnek azért, hogy lelkipásztorainkat a Szentlélek készítse fel a bizonyágtétevő szolgálatokra. Jó dolog az is, ha gyülekezeteink tagjai már imádságos lélekkel indulnak az istentiszteletekre, előzetesen is kérve Isten áldását az igehirdető munkájára.

Adja a mi Urunk, hogy minden gyülekezetben létrejöhessen ez a tehermegosztás, melynek áldott gyümölcseként felerősödik a lélekmentő munka, és megelevenedik a lelki élet! Uram, buzdíts bennünket, hogy ezért hittel tudjunk könyörögni, és érezzük annak felelősségét, hogy a mi mulasztásaink miatt egy lélek se vesszen el Isten országa számára!

■ SZENCZI LÁSZLÓ

SEMPER REFORMANDA

„De most már nem háríthatom el, hiszen összegyűjtött könyveimet akár akaratom ellenére is kiadják (nem valami nagy dicsőségemre), kénytelen vagyok hagyni, hogy költséget és munkát öljenek beléjük. Egyetlen vigaszom, hogy idővel az én könyveimet is a feledés pora fogja borítani, különösen azt, amelyben Isten kegyelméből valami jót írtam. »Nem leszek jobb elődeimnél.« (1Kir 19,4) Az alja viszont bizonyára az első között marad fenn. Mert ha maga a Biblia is sutba kerülhetett, s az egyházatyákat és a zsinati határozatokat is annál hamarabb feledték el, minél jobbak voltak, bizton remélhetjük, hogy ha a jelenlegi túlbuzgóságra csömör következik, az én könyveimnek sem lesz soká maradásuk. Már csak azért sem,

mert mostanában csak úgy gombamód termett a könyv is, a mester is, és a legtöbbjük máris odavan: a felejtés és az enyészet még a nevüket sem kímélte. Pedig bizonyára reménykedtek benne, hogy mindig kelendők lesznek a piacon, és az egyház öröke csak az ő tanácsukat lesi.

Hát jó, legyen meg Isten nevében! Csak egy szíves kérést még! Ha valaki megszerzi mostanában a könyveimet, ne tűrje, hogy azok megakadályozzák őt, hogy magát a Szentírást tanulmányozza, hanem tartsa kéznél őket, ahogy én a pápa dekrétumait és dekretáléit, valamint a szofisták könyveit kéznél tartom: mert időnként látni szeretném, mit csináltak, vagy szeretném megvizsgálni a kor eseményeit. Nem pedig írást tanulmányoznom kellene őket, vagy pont úgy élnem, ahogy ők előírták. Éppen így járok el az egyházatyák meg a zsinatok könyveivel is.”

► *Luther Márton: Német előszó (Csepregi Zoltán fordítása)*

KERESÉNYI ZOLTÁN FELVÉTELE

HETI ÚTRAVALÓ

Jézus Krisztus mondja: „Jöjjetek én-hozzám mindnyájan, akik megfáradtatok, és meg vagytok terhelve, és én megnyugvást adok nektek.” (Mt 11,28)

Szentháromság ünnepe után a 2. héten az *Útmutató* reggeli és heti igéiben Isten hív – emberek beszéde által. Ne vessétek meg azt, aki szól! „Isten beszéde élő és ható: élesebb minden kétélű kardnál, és megítéli a szív gondolatait és szándékait.” (Zsid 4,12; LK) Ma szól az evangélium, s az Isten szeretete és jó-sága körülöleli életünket. „Mi, akik élünk, áldjuk az Urat mindörökké!” (GyLK 749) Péter és Pál oszlopapostolok közös névünnepe, mártírsorsa emlékeztessen: „Akár élünk, akár meghalunk, az Úréi vagyunk.” (Róm 14,8; LK) Jézus a nagy vacsora példázatával Atyja országába hív: „*Jöjjetek, mert már minden készen van!*” Mi ne utasítsuk vissza ez utolsó órán a meghívást, mert: „*Boldog az, aki Isten országának vendége.*” S a jó hír: „*még van hely!*” (Lk 14,17.15.22) Jézus halála által megbékéltetett Istennel zsidót s pogányt egyaránt, s minden ember számára ő a szabad út az Atyához. „*Ezért tehát nem vagytok többé idegenek és jövevények, hanem polgártársai a szenteknek és háza népe Istennek.* (...) *a sarokkő pedig maga Krisztus Jézus...*” (Ef 2,19–20) A bölcsesség s a balgaság hívogatása ma is hangzik, s egyformán kezdődik: „*Aki tapasztalatlan, térjen be ide!*” Ám mi tudhatjuk a Szentírásból: „*A bölcsesség kezdete az Úrnak félelme, és a Szentnek a megismerése ad értelmet.*” (Péld 9,4.16.10) Mózes gyilkolt, és elmenekült. Midján papja ezt kérdezte a lányaitól: „*Hol van ő most?* (...) *Hívjátok ide, és egyék velünk!*” (2Móz 2,20) A gyermektelen Anna Silóban az Úrhoz könyörgött, majd erős fogadalmat tett: „*Seregek Ura! Ha... fiúgyermeket adsz szolgálóleányodnak, akkor egész életére az Úrnak adom...*” (1Sám 1,11) Jézus meggyógyította a hozzá vitt betegeket, és nemcsak lelki eledellel táplálta az őt hallgató négyezer férfit s hozzátartozóikat, hanem meg is vendégelte őket: „*...vette a hét kenyeret és a halakat, hálát adva megtörte... Mindnyájan ettek és jólaktak, azután hét kosarat szedtek tele a maradék darabokkal.*” (Mt 15,36–37) A kereszten így hallgatta meg a hittel hozzá forduló, istenfélő gonosztevőt: „*Jézus, emlékezzél meg rólam, amikor eljössz a te királyságodba!* Jézus így felelt neki: *Bizony mondom neked, ma velem leszel a paradicsomban.*” (Lk 23,42–43) „Ez a lator közölünk való, mi egészen hasonlatosak vagyunk hozzá. Kiáltunk hát Krisztushoz mi is! Akkor majd nekünk is azt mondja, mint a latornak: *Legyen neked a te hited szerinti!*” – tanácsolja *Luther*. A nagy vacsora s Jézus heti ígénkben adott ígérete teljességre jut Isten örök országában. Isten megszabadítja, összegyűjti és hazaviszi választott népét: „*Mert atyja vagyok Izráelnek... Megjönnek majd, és ujjonganak..., élvezik az Úrtól kapott javakat... örömet szer-zek nekik... Felüditem a fáradt lelket, és meglelégtek minden elcsüggedt lelket.*” (Jer 31,9.12.13.25) „Jöjjetek, Isten Fia hív: / »Térj énhozzám, megterhelt szív! / Jöjj, hívlak, fáradt lélek! / Te, ifjú s öreg, jöjjetek! / Hadd adjak örök kincseket / És nyugalmat tinéktek!«” (EÉ 435,1)

■ GARAI ANDRÁS

Vasárnapi véletlenek

Véget ért szokásos tavaszi országjáró csavargásunk, készülődtünk hazafelé. Vasárnap volt, Zalakarosról indultunk el reggeli után. A recepción rendeztük a számlát, levittük a csomagokat az autóhoz, egy gyors „a jó Isten nevében”, és az autó vidáman nekilódult. Szép, tavaszi idő volt, a nap kellemesen círógatott a szélvédőn keresztül.

– Ne az unalmas sztrádát válasszuk, inkább menjünk a Balaton-felvidék felé – mondtam.

Egyetértő hallgatás volt a válasz. Bevett szokásunk, ha valahol útközben ér bennünket a vasárnap, betérünk egy útba eső templomba. Csak egy rövid időre, s az sem baj, ha nincs éppen szertartás, sőt az is mindegy, melyik történelmi felekezet hajlékába botlunk először. Most is erre készültünk. Én vezettem, feleségem pedig pásztázta a vidéket, számba véve a lehetőségeket. Éppen a Balaton-part egyik nagy településén haladtunk keresztül, amikor

egy barátságos küllemű templomépület mellé értünk. Lassítottam.

– Ez nem egy evangélikus templom? – Dehogynem – hangzott a válasz. – Hiszen ott a Luther-rózsa a hirdetőtáblán.

– Akkor ez jó lesz – mondtam, s gyakorlati vezetőként azonnal parkolóhely után kezdtem kutatni. Nem kellett sokáig. Ott árválkodott az orrom előtt egy, mintha csak vártak volna.

Még soha nem jártunk abban a takaros kis evangélikus templomban, sőt valójában azt sem tudtuk, hogy létezik, csak „véletlenül” akadunk rá. S „véletlenül” még parkoló is akadt előtte. Különös.

Tíz óra felé járt, s mivel az evangélikus istentiszteletek sok helyen – jól ismert hagyományunk szerint – tizenegy órakor kezdődnek, kényelmesen kászálódunk kifelé. Egy kicsit sétálunk, és noha nincs időnk végig maradni, de legalább belehallgathatunk a liturgiába is

– terveztük. Ám az egyre több érkező miatt kezdett gyanússá válni a helyzet. Igen, a harmadik „véletlen” is bejött. Tíz órakor kezdődött az istentisztelet...

Néhány órával később leállítottam otthon az autó motorját. Jólesett kiszállni a hosszú út után. Bennem pedig az egész út alatt motoszkált egy gondolat. Vajon miért volt olyan fontos az Úrnak, hogy mi aznap menjünk templomba? Hiszen majdnem minden vasárnap ott vagyunk, s ez alkalommal nem hangzott el – vagy nem értettük meg? – különleges, személyre szóló ige sem. Be kell vallanom, sajnos azóta sem tudom a választ.

De az biztos, hogy ott azon a vasárnapon a Mindenható így mutatta meg nekünk a jelenlétét és gondoskodó szeretetét. Amint mindenki mással is oly sokszor megteszi. Még azokkal is, akik a „véletlenben” bíznak, a meghallgatott kérést pedig „mázzal” szokták értékelni...

■ GYARMATI GÁBOR

HIRDETÉS

Könyvbemutató Nemeskéren

Megjelent A *nemeskéri evangélikus egyházközség története* című könyv. Július 13-án 15 órakor a nemeskéri evangélikus templomban *Gabnai Sándor* esperes emlékező istentisztelettel, majd a kultúrházban a szerző, *Tóth Csaba* mutatja be. Minden érdeklődőt szeretettel várnak. A kiadvány kapható Tóth Csabánál (8960 Lenti, Zrínyi Miklós u. 8/B) és a soproni evangélikus templom iratterjesztésében, valamint *Joóné Nagy Csilla* nemeskéri polgármesternél. Ára 500 forint.

Evangélikus magazin a Magyar Televízióban

Június 29-én, vasárnap az M1-en 10.45-kor jelentkezik egyházunk műsora, az *Evangélikus magazin*. Ismétlés: július 2-án, szerdán a Duna World csatornán 15.50-kor. Szerkesztő: *Nagy László*, rendező: *Horváth Tamás*.

Szentföld mindenkinek

Protestáns testvérek útja (Jeruzsálem, Betlehem, Názáret, Holt-tenger stb.) augusztus 15–22.: 169 800 Ft/fő vagy 596 euró/fő. Vezetí: *Sárosi Gábor* százhalombattai református lelkész. Makrovilág Utazási Iroda, www.makrovilag.hu, makro@makrovilag.hu, tel.: +36 1/215-0636.

PALACKPOSTA

Tükröződés

Az utolsó hittanórák egyikén elővettük az *Ungame* nevű társasjátékot. A fiatalok leginkább a kártyán szereplő kérdésekre szeretnek válaszolni, így nagy az öröm, amikor valaki kérdéshez jut. A következő kérdés volt soron: „Szerinted hogyan fogsz kinézni tíz év múlva?” A csoport jót derült ezen, hiszen pont olyan valaki húzta a kártyát, aki nagyon ad a külső megjelenésére. „Ugyanolyan jól, mint most, vagy még jobban, de mindenképpen izmosabban” – hangzott a felelet.

A fiú válasza egybecseng azzal, amit a napokban egy fiatal lánnyal kapcsolatban tapasztaltam. Hajszínével, öltözködésével is szereti felhívni magára a figyelmet, de sokkal inkább azzal a különleges közlekedési technikával, ahogy minden kirakat előtt megáll. Nem azért teszi ezt, mert egyformán érdeklődne a villamossági szaküzlet vagy az esküvőiruha-szalon kínálata iránt, hanem sokkal inkább azért, hogy szemügyre vegye magát.

Nyár van, és a vízparton ülök. A sima víztükörben megjelenik a tükröképem. Nézem és figyelem: *vajon mit üzen nekem?* Ki vagy te? Egy arc csupán vagy maga az ember?

Egy kisfiú jelenik meg mellettem, kavicsokat dobál a vízbe. Nagy csobbanás, és a tükröképem először csak torzává lesz, majd eltűnik. Elgondolkodom azon, hogy vajon a környezetemben lévő fiatalok, akik fejlődési korszakuknak azon időszakában járnak, amikor igazán csak a külső megjelenésükre figyelnek, sejtik-e azt, hogy idővel, ami szép, az ráncossá lesz – hogy nem az arcunk és az alakunk tesz azzá, akik vagyunk. Ahogy a vízbe dobott kő torzává teszi a tükröképünk, ugyanúgy pillanatok alatt változik a külsőnk.

„Oké, hogy az izmaidra gyúrsz, de mi van a szívedben?” – tette fel a kérdést az egyik osztálytárs. „Mi lenne?! Az olyan, amilyen. Túl sokat nem lehet rajta változtatni, és ahhoz senkinek semmi köze.”

Mitől lesz valaki szép vagy erős? Az ember valódi értéke a szívében rejtőzik. A szívben rejlő legkülönbözőbb kincsek tesznek érdekessé és vonzóvá bennünket. A szívünk cselekedetei hoznak bennünket közelebb egymáshoz, és teszik az életet élhetőbbé. Nem a külső jegyeink alapján ítélnek meg bennünket, hanem annak alapján, ahogyan viszonyulunk egymáshoz. Ahogy odalépünk a szomorkodó mellé, és megvigasztaljuk, ahogy a kiközösítettet felkaroljuk. Ha csak egy apró figyelemsejtést teszünk, a és mindezt önzetlenül, akkor máris megvalósul: „Ahogyan a víz tükrözi az arcot, úgy tükröződik a szívben az ember.” (Péld 27,19) Aki túl sokat foglalkozik önmagával, a túlzott magára figyelésben lemarad a többiekéről, mások közeledéséről, és mire feleszmélne, már késő, hiszen magára maradt önmagával. A szívben tükröződő ember viszont magához vonzza az embereket.

Nyár van, és a vízparton ülök. A sima víztükörben megjelenik a tükröképem. Nézem és figyelem: *vajon mit üzen nekem?*

Figyelj a szívedre, mert onnan indul ki az élet!

Névjegye:
Csorbáné Farkas Zsófia Anna
2005 augusztusa óta szolgálok Győrben férjemmel együtt. Hatodévesként érkeztem a gyülekezetbe, majd lelkészi szolgálatomat a Győri Evangélikus Egyházközségben és a Péterfy Sándor Evangélikus Gimnázium, Általános Iskola és Óvodában kezdtem meg. 2009 óta beiktatott iskolalelkésként a hitoktatás és a lelkigondozás áldott szolgálata a munkám a gyermekek és családjaik körében. Ehhez a munkához kiegészítésként elvégeztem a szociálpedagógia szakot is.

Az oldalt szerkesztette: VITÁLIS JUDIT

Csüngök a hálón

Az internetfüggőség – és ami mögötte van

► **Ismerős a kép? Üveges tekintettel bámulja a számítógép vagy az okostelefon képernyőjét, percenként frissíti az e-mail postafiókját vagy a chaten elérhető listáját, folyamatosan posztol, lájkol és megoszt, órákig játszik a gép előtt – és képtelenség „kirobbantani” onnan. A nyári szünetben korlátlan a hozzáférés a szabad időhöz – a korlátlan internet-hozzáférés pedig nem is olyan ritkán addikciót okoz. Az internetfüggőség természetéről Frivaldszkyne Jung Csilla klinikai szakpszichológust kérdeztük.**

– *Milyen tünetei vannak az internetfüggőségnek? Mikortól tekinthető „kórosnak” a világháló használata?*

– Az internetfüggőség nagyon gyakori jelenséggé vált, főként a fiatalok között. Rásegített erre az okostelefonok megjelenése és népszerűvé válása is. Az internetfüggőség egyértelmű jele, ha valaki egyre hosszabb időt tölt a gép előtt, és például nem pusztán azért facebookozik, mert jólesik nézegetni a képeket, a mások által megosztott információkat, gondolatokat, hanem azért lép be időről időre a közösségi oldalra, mert ha nem teszi, feszültnek érzi magát, befejezetlenséget él meg, ingerlékenyvé válik, és úgy érzi, valahogy nem teljes a nap enélkül. Ezek már úgynevezett megvonási tünetek.

A függőség fontos ismertetőjegye az is, ha az illető nem szívesen vallja be, mennyi időt tölt az interneten, ha napközben is azon kapja magát, hogy olyan gondolatok cikáznak a fejében, amelyek az internetezéssel, az onnan szerzett információkkal, kapcsolatokkal vannak összefüggésben, ha a személyes találkozásokhoz képest előnyben részesíti a közösségi oldalakon való chatelést, ha az internetezésre szánt idő mindig többszöröse az eltervezettnek, és például ha a gépezés kezd kiszorítani más tevékenységeket, amelyek pedig korábban érdekelték az illetőt.

– *Miben hasonlít az internetfüggőség más szenvedélybetegségekhez, és miben különbözik tőlük?*

– Az internetfüggőség belátása – más függőségekéhez hasonlóan – elég későn alakul ki, amikor már a személy energiáinak nagy részét ez a tevékenység köti le. Az internetfüggőséget az úgynevezett viselkedési addikciók közé sorolhatjuk. A pszichés függőség komoly mértékről beszélhetünk itt, és bizony ez elég nehezen küzdhető le, egyszerűen azért, mert más tevékenységek egyre kevésbé okoznak örömet, így a személy elhatározásai ellenére is mindig újra és újra visszatér a géphez, hogy a keletkező belső ürt kitöltse, hogy magát lefoglalja.

A sok on-line töltött idő számos embernél tudattalan bűntudatot generál – mivelhogy nem értelmes, hasznosabb tevékenységgel tölti az idejét –, ami egyenes út a lehangolt, akár depressziós lelkiállapothoz. Ennek elűzése pedig újra a netezésbe hajszolja az embert, mert ott bezippantja őt a virtuális világ, és saját negatív hangulatára nem kell reflektálnia. Kialakul egy ördögi kör, amelyből nehéz szabadulni. Az internetfüggőségnek tehát sok olyan pszichológiai eleme van, amely más függőségek esetében is megtalálható, csak itt az addikciót okozó „anyag” a virtuális világ.

– *De miért nem elég a „való világ”, miért vonzóbb a virtuális? Milyen – vélt – előnyöket társítanak hozzá?*

– Annak, hogy a virtuális világ vonzó, számos oka van. Könnyebben kontrollálható, hogy kivel, mikor, milyen módon lépnek kapcsolatba, így ha a közvetlen emberi kommunikációban kevésbé ügyes is valaki, itt akkor sem kerül hátrányos pozícióba. Ez erősen vonzó aspektus. Ezenkívül ebben a közegben a személyiség nehezebben elfogadható elemei rejtve maradhatnak, a személy megalkothatja önmagát egy új módon, és tesztelheti, kinek az érdeklődését kelti fel. Ezzel kalandos szerepjátékba fog, melynek azonban egyre kevesebb köze van a valódi személyiségéhez, így a másoktól jövő pozitív reakciók sem alkalmasak arra, hogy az érzelmi igényeket, a szeretve levés vágyát valószínűleg kielégítsék – ez a „csak a karakteremet szeretik” állapot.

A virtuális világban olyan érzelmeket – például nyílt agressziót, dühöt – fejezhetnek ki, amelyeket a való életben, a nevük felvállalása mellett nem engedhetnének meg maguknak. A következményekkel azonban, amelyeket a másik ember pszichéjében okoztak, nem kell

szembesülniük, tehát az agresszió kifejezésének a gátja eltűnik, a személy a virtuális világban az álnév alatt egyre jobban felszabadul, és már-már keresi a lehetőségeket, hogy másoktól cinikus vagy akár durva véleményt fogalmazzon meg és tegyen mindenki számára láthatóvá.

– *Milyen más veszélyei vannak az internetfüggőségnek? Milyen területeken gátolhatja a normális életvitelt?*

– Az internetfüggőség legnagyobb veszélye az, hogy a személy más tevékenységekkel kapcsolatban motivációvesztetté válik, érdektelenné, összességében pedig életunttá lesz, és ürességérzéssel fog küzdeni. Egyre kevésbé fogja érezni, átélni más dolgok értelmét, hasznosságát, ezért a normális életvitelt jellemző feladatoktól, kötelességektől, élményektől egyre inkább távol marad, és élete beszűkül. Súlyosabb esetben akár az iskolából vagy a munkából is kimarad.

Klienseim között előfordult már olyan fiatal, aki olyan mértékben üzte az on-line autóversenyzést, hogy tizenhat évesen kimaradt az iskolából, és otthon, a lesötétített szobájában játszott reggeltől estig, időnként bevéve az édesanyja által az ajtaja elé letett ételt. A valódi, élő társas helyzetektől olyannyira távol maradt, hogy egy idő után a másokkal való találkozás túlburjánzó szorongást okozott nála – rutintalansága miatt –, ezért került minden szociális kontaktust. Önbizalma csökkent, kapcsolatait nem érezte, hihetetlenül elmagányosodott.

Amikor terápiára került a sor, segítőként először én mentem el a fiatalhoz, mert arra nyitott volt, hogy az ő territóriumán belül megismerjen, de a rendelőbe jönni nem akart. Elindult közöttünk egy párbeszéd. Eleinte akadozva, mert szorongásai miatt még a szemkontaktust sem tartotta, olyan rutintalanán vált az emberi kapcsolatokban. A virtuális világon keresztül közeledtem felé, én léptem be az ő világába, és onnan vezetgettem kifelé. Arról kérdeztem, hogy az ott megismert, megszeretett karakterek kihez hasonlíthatnak az életében, környezetében, mit ismert meg ott magából, és azt hol lehetne ismatoztatni az offline világban, milyen dolgok érdekelték korábban, a netezés előtt, azokhoz miként tudna részben visszatérni. Számos egyéb kérdést dolgoztunk fel, és három „házhöz menetelem” után már hajlandó volt a rendelőbe jönni hente. A kettőnk kapcsolatában gyakorolta be újra a szociális helyzetet, és vált egyre ügyesebbé. A segítő kapcsolat egy éven át tartott, a fiú mára leérettsgízett – alternatív iskolai keretben, személyes mentor mellett –, és van párkapcsolata.

– *Az íménti példa egy tizenhat éves kamaszról szól. Körül lehet határolni, hogy kik és miért a legveszélyeztetettebbek?*

– Sajnos nem lehet egyértelmű választ adni erre a kérdésre. A legkülönbözőbb korosztályok csúsznak bele a függőségbe, fiatalok, munkahelyükön unatkozó felnőttek és magányos idős emberek egyaránt. A családi körülmények már jellemzőbbek: kevés kontaktus, a lelki intimitástól való elmenekülés – gépezés közben nem kell beszélgetni a házaspároknak egymással vagy a szülőknek a gyermekkel –, dolgozó szülők mihamarabbi önállósodásra bízott gyermekkel, a sportolás hiánya, a talentumok gondozatlansága, a gyermek szülői, felnőtt szerepbe való emelése, a gyermek eleve szorongó karaktere vagy olyan fogatékosság, amely miatt a személyes kapcsolatok fenntartása nehezebb, akadózóbb.

Egy-egy függőség kialakulásának vannak megnevezhető rizikófaktorai, például a szülők mintát adó függő életvitel, alkoholizmusa, játékszenvedélye, gyógyszerfüggősége – és így tovább – vagy a gyermek túlvédő nevelése, amely miatt kockázatkérésre való motivációja a serdülőkorral megemelkedik. De akár olyan „betegségelőny” is lehet veszélyeztető faktor, hogy a szülők házasságát akarja tudattalanul egyben tartani a fiatal, és abban hisz, hogy a saját függősége a szülőknek olyan közös probléma lesz, amely miatt együtt maradnak. Ilyen esetben azonban a gyógyulás is nehezen érhető el, hiszen a serdülőnek nem érdeke a javulás.

Számos rizikófaktor van még úgy általában a függőségek esetében, de az internetfüggőség kialakulása tekintetében az is veszélyeztetett, aki pszichésen az egészséges tartományba tartozik, hiszen ez „pozitív” szenvedélyként indul, és az ilyen szenvedély szinte mindannyiunkra jellemző. Ennél a függőségnél az önpusztító faktor ugyanis kevésbé látványos, mint az alkoholizmusnál vagy a kábítószer-függőségnél, sőt kezdettől fogva az önépítés illúzióját, képességeink, intelligenciánk fejlesztésének ideáját nyújtja.

– *Mégis mit tehet akkor a függőség jeleit felismerni vélő szülő vagy barát? Mivel csalogatható el a monitor elől az érintett?*

– A szülő lehetőségei a megelőzés terén a legnagyobbak, az internetfüggőség kialakulása után már nehezebb a helyzet. Ha gyermekünk láthatóan olyan alkati, aki szenvedélyesen tud úzni dolgokat, akár a megszállottságig gyűjteni valamit vagy kitaratóan odaszentelni magát dolgoknak, figyeljünk oda arra, hogy az internetezésnek milyen időkeretet adunk. Nem az a legelőnyösebb, ha korlátozzuk a napi mennyiséget – például egy óra naponta –, mert akkor akaratlanul is megnöveljük a gépezés értékét, azt az időt várttá, vágyottá tesszük, jutalomként címkézzük a gyermek számára.

Sokkal eredményesebbek lehetünk, ha rendszeresen gondoskodunk olyan tevékenységekről, amelyek közben nincs gép a közelben, és a gyermek mintegy „rákényszerül”, hogy egészséges tevékenységek izére érezzen rá. Így a netezés megtalálja a neki megfelelő helyet, időt, nem tud elhatalmasodni.

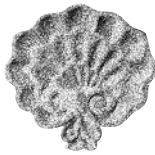
Ilyen tevékenység lehet, ha kalandosan alakítjuk a napot. Ez „bevonzza” a gyermeket – például együtt sportolunk, nyáron „szedd magad kertekbe” megyünk, paintballozunk vagy bowlingozunk más családokkal, a telken, a kertben tevékenykedünk, függőágyazunk, kisebbekkel kreatívkodhatunk, ingyenes kalandparkokat keresünk fel, mint például a „mezítlás park” Tabajdon. A fantáziánkra van szükség – és persze a szülő által belefektetett energiára –, hogy élvezetessé tegyük a napokat, napszakokat, amelyeket együtt töltünk. Ehhez persze szükségünk van arra az attitűdváltásra, hogy a gyermek elsősorban örömforrás, erőforrás – és nem „akadály” életünk szabad alakításában.

Erre szokták mondani, hogy a „nem” pedagógiája, vagyis a tiltás gyakorlata helyett – annak hangsúlyozása, hogy mi mindenre kell nemet mondani – gyümölcsözőbb az „igen” pedagógiája, azaz a gyermek életében legyen annyi „igenmondás” különböző tevékenységekre és kapcsolatokra, hogy az ezeket ellehetetlenítő, ezek megélését akadályozó dolgok visszaszoruljanak, kisebb hangsúlyt kapjanak – akár a netezés maga.

■ VITÁLIS JUDIT

► Rovatunk jelen írása egy ma már csak részben egyházi gyűjteményeink birtokában levő könyvtár sorsát tárja fel, s egyúttal felidézi az evangélikus kultúrtörténet egy figyelemre méltó személyiségének emlékét, aki végrendeletében nagy könyvtárát egyházunkra hagyta. Ma már legfeljebb hosszas kutatás után és virtuálisan egyesíthető a gyűjtemény, ám az Evangélikus Országos Könyvtárban megmaradt része is igen értékes.

THESAURUS

Rovatgazda: Kovács Eleonóra

Könyvtár és olvasója

Szentiványi Vince Bogomér és Madách Imre

■ H. HUBERT GABRIELLA

A Madách-szakirodalom (*Halász Gábor, Kerényi Ferenc, Andor Csaba* stb.) régóta számon tartja és jegyzi, hogy *Madách Imre* Alsósztrégováról gyakran ellátogatott barátja, a jólelkű különc hírében álló *Szentiványi Vince Bogomér* szakáli elhanyagolt kúriájába, s a széles olvasottságú birtokos gazdag könyvtárából rendszeresen kölcsönvette a korabeli irodalmi műveket. Nógrádban kialakult egy olyan birtokos-értelmiségi kör (Madách, Szentiványi, *Szontagh Pál, Nagy Iván, Veres Gyula*), amelynek tagjai folyamatosan eszmét cseréltek kulturális-irodalmi kérdésekről.

Madách unokaöccse, *Balogh Károly* visszaemlékezéseiben (kiadta Andor Csaba, Budapest, 1996) külön fejezetet szentel Szentiványi Bogomérnak, s így jellemzi: „Az öregúr sokoldalú, nagy tudású, széles olvasottságú férfiú; de olyan igazi könyvmoly tudós, aki felraktározta ismereteit, mint könyveit; de tudását kifelé nem tudja érvényesíteni. Polc polc felett roskadozik a könyvek súlya alatt a dohos levegőjű szobában. (...) A modern irodalom termékeivel rendszerint ő látta el a sztrégovai házat.”

Szentiványi részt vett az egyházi

lasz az Evangélikus Országos Könyvtár (EOK) és az Evangélikus Országos Levéltár (EOL) állományában lelhető fel. Az EOK örzi ugyanis a fásori evangélikus gimnázium könyvtárának egy részét, s ez tartalmazza a Szentiványi Vince Bogomér-könyvtárnak a töredékét is. Mindegyik kötetben ott található az általában rosszul látható, eredeti, régi, címeres pecsét: *Szent Iványi Vintze Bogomér Könyvtára*.

A gyűjteményt ugyanis az 1867-ben elhunyt tulajdonos végrendeletileg „a” pesti Ágostai hitvallású evangélikusok nagy gymnasiumának” hagyta. A végrendelet szerint több mint hatvan évig gyűjtötte könyvtárát, amely mintegy húszezer forintjába került. A köz hasznára átenge-

nyeket. Szénássy felhívást is tett közzé: Szakálban értesült arról, hogy a könyvtárból magánszemélyek több könyvet kikölcsönöztek, s kérte, adják át neki, hogy a könyvtár megőrizhesse teljességét. Szénássy napi tanári feladatai mellett megírta a szakáli könyvtár leltárát is 1869-ben.

Az EOL-ban található, bekötött leltárkönyvben nyelvek s nem tudománysszakok szerint különülnek el az egyes kiadványok: eszerint a könyvtár 6447 kötetet tartalmazott, ebből 1764 magyar, 2995 német, 478 latin, 639 francia, 454 angol, 74 olasz és 43 spanyol nyelvű volt. Madách Imre a magyar és külföldi irodalom számos korabeli kiadását megtalálhatta Szentiványi Bogomér könyvtárában. (Gazdag a nyelvészeti, jogi, földrajzi és történeti anyag is.) Madách Imre *Az ember tragédiája* című műve is szerepel a leltárban – félreírás lehet, hogy Pest 1859. olvasható a címleírásban. (Az első kiadás címlapján ugyanis az 1861-es dátum szerepel, és 1862. január 12-én hagyta el a sajtót a mű.)

Az ember tragédiája első kiadása, a Szentiványinak dedikált példány ma is megvan, de nem az EOK-ban, hanem a győri Xántus János Múzeumban, ahová 1973-ban *Szabó József* (1902–1986) evangélikus püspök gyűjteményéből került. Az EOK őrizi viszont a *Tragédia* Szabó József ex librisével ellátott 1863-as, második kiadását. Eddigi tudásunk szerint tehát a Szentiványi-gyűjteményből nem került az EOK-ba Madách-kiadás.

Hogyan alakult a könyvtár további sorsa? A gimnáziummal együtt az új, fásori épületbe költözött. Ott azonban a könyveket már beosztották a főbb tudománysszakokba, és új jelzettel látták el – vagyis megszűnt az eredetileg külön tartott és kezelt Szentiványi-könyvtár. Csak a pecsétek és a tulajdonosi bejegyzések tanúskodtak továbbra is a kötetek eredetéről.

Szentiványi könyvei az államosítás után osztoztak a fásori gimnázium könyvtárának a sorsában. A fásori könyveknek csak egy részét sikerült bementeni az evangélikus egyház Üllői úti székházába – Szentiványi könyveiből elsősorban a teológia és klasszika-filológia körébe tartozó, főleg latin nyelvű műveket. A könyvek másik része szétszóródott, illetve bekerült a Népkönyvtári Központba, amelyből később különböző könyvtárak igényelhettek egy-egy kötetet. Így azokban az on-line katalógusokban, amelyek feltüntetik a tulajdonos bélyegzőjét is, szerte az országban találhatunk Szentiványi Vince Bogomér könyvtárából származó műveket.

Az Evangélikus Országos Könyvtárban csak az utóbbi években vált lehetővé, hogy a korábbi tulajdonosokat is elkezdjük számba venni. Így csak megbecsülni tudjuk, hogy körülbelül ezer könyvünk származhat a nógrádszakáli könyvtárból. Legértékesebb az a tizenöt mű, amelyet a 16. században nyomtattak (ókori klasszikusok, *Luther* és *Erasmus* egy-egy műve).

A szerző irodalomtörténész, az Evangélikus Országos Könyvtár tudományos munkatársa

A Herendi Porcelánmanufaktúra története: Gulden Gyula

► A Herendi Porcelánmanufaktúra majd két évszázados történetének világsikerei közismertek, azonban az kevésbé kutatott és köztudott, kik álltak e sikerek hátterében, és egyáltalán hogyan teltek a gyár hét-köznapi. Ennek megismerése érdekében a Herendi Porcelánmanufaktúra Zrt. és a Magyar Nemzeti Levéltár Veszprém Megyei Levéltára 2010 őszén megállapodást kötött a levéltár őrizetében lévő iratanyag rendezésére és tudományos feldolgozására. Ennek első eredménye a 2011-ben megjelent, *A műhelytől a szalonig – A Herendi Porcelánmanufaktúra a Monarchia idején* című könyvem volt.

A kutatást folytatva jelenleg a vállalat két világháború közötti történetével, illetve az akkori évtizedek meghatározó vezetőjének, *Gulden Gyulának* az életével foglalkozom.

Gulden Gyula 1923 és 1947 között vezette az akkor részvénytársasági formában működő vállalkozást, azonban életútja, valamint Herend és a magyar ipar érdekében végzett tevékenységei szinte teljesen ismeretlenek. Pedig meghatározó szerepe volt abban, hogy a porcelángyár a két világháború között, különösen az 1930-as években jelentős konjunktúrát és nemzetközi sikereket tudott elérni. Életének egyes állomásait a rendelkezésre álló levéltári forrásokból igyekszem feltárni, de ahhoz, hogy teljes legyen a kép, szükség lenne a leszármazottak, rokonok által megőrzött, elmondott családi történetekre is.

Gulden édesapja, a bajor származású idősebb *Gulden Gyula (Julius Gulden)* az 1870-es évek elején érkezett Budára. 1872-től a Ganz-gyár mérnökeként, majd később igazgatóhelyetteseként dolgozott. Első házassága révén a vállalatot vezető *Eichleiter Antal* és *Mechwart András* sógora lett. Ebből a házasságából négy fia született.

A család, bár több alkalommal költözött, mindig a Vízivároson belül maradt, és a 19. század végén az Eszter utcában saját házat is vásárolt. A bajor származású Gulden – más Ganz-alkalmazottakkal együtt – a budai német evangélikus gyülekezet aktív tagja volt. Többek között ő lett a keresztaipja *Karinthy Frigyes* evangélikus hitre áttért édesapjának is. Miután felesége tragikusan fiatalon elhunyt, újránősült, és e házasságából még három gyermeke született; a legfiatalabb, Gyula 1898-ban.

Az édesapját egészen fiatalon elvesztő ifjú Gulden iskoláit a Vízivárosban, majd a budapesti tudományegyetemen és a Keleti Kereskedelmi Akadémián végezte. Első munkahelye a Budapest Székesfővárosi Gázművek, majd rövid ideig a budapesti árutőzsde volt.

A több nyelven beszélő, kiváló nemzetközi kapcsolatokkal rendelkező Gulden Gyula 1923-ban került a néhány hónappal korábban létrejött Herendi Porcelángyár Rt.-hez, a korábbi tulajdonos, főreszvényes, *Farkasházy Jenő* 1926-os halála után pedig ő lett a vállalat vezérigazgatója. E tisztséget 1944-ig töltötte be.

Felesége révén a *Gerbeaud* család tagja lett, és a Kugler Utóda Gerbeaud Rt. igazgatóságában is szerepet vállalt. Mind a fővárosi, mind az országos szakmai közélet elismert személyisége volt, tagja volt például a Gyáripárosok Országos Szövetségének, illetve az Országos Magyar Iparművészeti Társulatnak.

Családi kötődése és üzleti kapcsolatai révén gyakran utazott Nyugat-Európába, és többször megfordult az Amerikai Egyesült Államokban is.

Az 1940-as évek elején tiszteletbeli portugál konzulnak választották, 1944 őszén néhány hónapig ő vezette az embermentésben aktívan részt vevő követséget. 1944 decemberében családjával kénytelen volt elhagyni az országot, felesége genfi rokonaihoz menekültek. Bár tervezték, már nem tértek vissza Magyarországra, ennek ellenére 1947-ig napi többszöri levélváltás útján Svájcból tovább irányította a vállalatot. Neki köszönhető, hogy a második világháború után sikerült Herend nemzetközi kereskedelmi kapcsolatait újrászöni.

1948-ban feleségével és lányával az Egyesült Államokba költöztek, ahol több évtizedig a Syracuse-i Porcelángyárban (New York állam) dolgozott. 1979 decemberében hunyt el Syracuse városában.

Gulden Gyula személyes életútja – hasonlóan elődjéhez, Farkasházy Jenőéhez – 1923-tól szinte egybeforrott a vállalat napi működésével. A porcelángyár iratanyagait tanulmányozva jól látszik, hogyan próbálta az igazgatótanács tagjaival együtt Herend nemzetközi kapcsolatait bővíteni, tartalommal megtölteni. Ennek köszönhetően Gulden Gyula életútjának bemutatása egyben kiváló forrásként is szolgálhat a sikerek mögött meghúzódó herendi hétköznapi megismeréséhez is.

Ahhoz azonban, hogy életútját minél részletesebben feltárjuk, szükség van a leszármazottak, rokonok és Guldent, a családját, valamint a Gerbeaud családot esetleg még ismerők történeteire.

■ SZÜTS ISTVÁN GERGELY
(MNL Veszprém Megyei Levéltár)

A családdal kapcsolatos információkat a 87/401-422-es telefonszámon, illetve a szutsig@veml.hu e-mail címen várom.

Sorszám	A könyv teljes címe	Példakép	Állomány
304	Toldi István: A nagy János. Pest, 1854.	1. péld.	24.
305	Toldi István: A nagy János. Pest, 1854.	1. péld.	25.
306	Toldi István: A nagy János. Pest, 1854.	1. péld.	26.
307	Toldi István: A nagy János. Pest, 1854.	1. péld.	27.
308	Toldi István: A nagy János. Pest, 1854.	1. péld.	28.
309	Toldi István: A nagy János. Pest, 1854.	1. péld.	29.
310	Toldi István: A nagy János. Pest, 1854.	1. péld.	30.
311	Toldi István: A nagy János. Pest, 1854.	1. péld.	31.
312	Toldi István: A nagy János. Pest, 1854.	1. péld.	32.
313	Toldi István: A nagy János. Pest, 1854.	1. péld.	33.
314	Toldi István: A nagy János. Pest, 1854.	1. péld.	34.
315	Toldi István: A nagy János. Pest, 1854.	1. péld.	35.
316	Toldi István: A nagy János. Pest, 1854.	1. péld.	36.
317	Toldi István: A nagy János. Pest, 1854.	1. péld.	37.
318	Toldi István: A nagy János. Pest, 1854.	1. péld.	38.
319	Toldi István: A nagy János. Pest, 1854.	1. péld.	39.

életben is, 1855-ben például a nógrádi esperesség egyik képviselőjeként jelent meg Pesten a bányai egyházkerület közgyűlésén és a *Mária Dorottya* főhercegasszony tiszteletére tartott gyászünnepe. A korabeli sajtóban többször találkozhatunk a nevével és különböző célokra szánt adományaival.

A nógrádszakáli nemes önzetlensége, könyvgyűjtő szenvedélye is hozzájárulhatott elszegényedéséhez; haláláig vásárolta és olvasta a könyveket. Nagy Iván genealógiai lexikonában a régi, hírneves Szentiványi családról írva Bogomér nevénél megjegyzi: „Egykor Nógrád megye alszolgabírája, utóbb táblabírája, nagy olvasottságú, mívelt hazafi, kinek a megyében tán a legszebb és legbecsebb könyvtára van.”

A Madách-szakirodalom azonban nem tudja, hogy mi lett Szentiványi Bogomér könyvtárával. A vá-

dett könyvanyag jelentőségét növeli, hogy ez volt a gimnázium addigi történetében a legnagyobb könyvajándékozás.

A gyűjtemény felügyeletére és a könyvtárnok díjazására Szentiványi külön hagyományozott kétezer forintot (*Batizfalvy István: A Budapesti Ág. Hitv. Ev. Főgymnasium története*. Budapest, 1895; *Hittrich Ödön: A Budapesti Ágostai Hitvallású Evangélikus Főgymnasium első száz esztendejének története*. Budapest, 1923).

Az adomány gondozásával, leltározásával Szénássy Sándort (1828–1872) bízták meg, aki a gimnázium latin- és görög tanára, iskolai könyvtárnoka, 1869-től igazgatója volt. Ő gondoskodott arról, hogy 1868-ban, a nyári szünetben a könyvtárat elszállítsák Nógrádszakálról a gimnázium (Sütő utcai) épületébe, és a II. emeleten, a IV. osztályos latintanulók termében felállítsák a könyvszekré-

MEÖT-főtitkári látogatás Kárpátalján

▶ A Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának (MEÖT) elnöksége fontosnak tartja, hogy valamilyen formában határon túli magyar keresztyén testvéreinkért is felelősséget vállaljon. A tanács elnöke, *Steinbach József* református püspök már több alkalommal szolgált Kárpátalján. Ez év tavaszán *Zán Fábián Sándor* kárpátaljai református püspök tett látogatást a tanács székhelyén, június 17-én pedig e sorok írója a szervezet főtitkáráként látogatta meg a református püspököt beregszászi hivatalában.

A találkozón a feszült ukrajnai belpolitikai helyzettel kapcsolatban az egyházak társadalmi felelősségvállalása is szóba került. Zán Fábián Sándor püspök elmondta, hogy Kárpátalján van római katolikus és görögkatolikus magyar egyház is, az evangélikusok száma azonban igen csekély. A MEÖT-főtitkár vendéglátójával meglátogatta a nagyberegai református líceumot; az intézmény új épület-résznének építése a befejező stádiumban van, a tervek szerint augusztus 23-án adják át. A beregszászi református levéltárban és múzeumban az egyházkerület őrzésre és kutatásra szánt iratait és kegytárgyait tekintették meg, utána pedig az idősök otthonát és a krízisben lévő fiatal anyák otthonát keresték fel. Az utóbbiban olyan édesanyák élnek, akiknek nincs hová menniük. Felkeresték a mezővári Nefelejcs Rehabilitációs Központot is, ahol fogyatékkal élő fiatalok – kettőtől tizennyolc éves korig – nappali gondozása folyik.

Találkozójuk végén a MEÖT-főtitkár és a püspök megállapodtak abban, hogy a MEÖT az évi rendes ökumenikus lelkeszkonferenciákra Kárpátaljáról is vár majd lelkeszeket. Ennek jegyében már idén június 23–27. között is lesz kárpátaljai résztvevője a konferenciának. A MEÖT-főtitkár megbeszélést folytatott a beregszászi magyar főkonzullal is. *Tóth István* szólt arról, hogy kapcsolatuk a magyar egyházakkal igen jó, rendszeresen részt vesznek egymás rendezvényein. A beregszászi Magyarország egyik legnagyobb főkonzulátusa, és a képviselő meglelte az ott élő magyarok identitástudatának megőrzése érdekében is nagyon fontos – mondta a főkonzul. A megbeszélések Ukrajna békés felén történtek, annak tudatában azonban, hogy a keleti határon pattanásig feszült a helyzet, ami rányomja bélyegét a mindennapokra. ■ DR. FISCHL VILMOS evangélikus lelkész, MEÖT-főtitkár

HIRDETÉS

Székelyföldet látni kell!

Óriási busz keresett parkolót a szarvasi Deák Ferenc utcán május 26-án kora reggel. Nem volt könnyű helyzetben a sofőr, mert az öt váró hatalmas tömeg már türelmetlenkedett. A szokatlan nyüzsgésnek az volt az oka, hogy hétfőn reggel a Benka Gyula Evangélikus Általános Iskolából ötvenkilenc diák és hat pedagógus indult útnak Erdélybe öt napra, köszönhetően – legnagyobb részét – a *Határtalanul* pályázat által biztosított anyagi lehetőségnek, illetve a szülők hozzájárulásának. Az utazást komoly készülétek előzték meg. Előkészítő órákon ismerték meg a gyerekek a helyszíneket, ahová a kirándulás alkalmával mentünk. Sok tanuló szorgos munkával készítette a tablókat, a prezentációkat, az előadásokat, a műsorokat, ki-ki a vállálásának megfelelően. Ezeket aztán az előre eltervezett helyeken bemutatták, elénekelték, eltáncolták, előadták. Az utazás öt napjának hangulatát, az emberek kedvességét, ahogyan fogadtak bennünket, egy cikkben, bármily hosszú is, nem lehet visszaadni. Így itt most sorakozzanak azok a programok, azok a helyek, amelyeket kirándulásunk alkalmával végigjártunk. Nagyváradon a püspöki székesegyházban felidéztk *Szent László* korát, majd megemlékeztünk *Ady Endréről*. Késő délután érkezünk Magyarlónára, első szálláshelyünkre. Itt találkoztunk a helyi iskola diákjaival, bemutattuk Szarvast és az iskolánkat, valamint rövid kulturális műsorral kedveskedtünk. Este közösen részt vettünk egy istentiszteleten az iskola mellett lévő református templomban. Másnap Kolozsvárra utaztunk, ahol a helyi János Zsigmond Unitárius Kollégium diákjai vártak bennünket. Kiscsoportokra osztva ők mutatták be a város nevezetességeit egy kitöltendő feladatlap segítségével. Ezután meg sem álltunk a híres Tordai-hasadéig, melyen természetesen végigmásztunk. Tordán várt ránk még egy program, nevezetesen a híres sóbánya, hatalmas termeivel, számtalan különlegességével. Székelyszentlélekre indultunk tovább, ahol a második és a harmadik éjszakát töltöttük.

Az utolsó nap is nagyon sok látnivalót tartogatott. Felmentünk magos Déva várába, ahol felidéztk a vár és a várhoz fűződő ballada történetét. Vajdahunyadon a vár megtekintése után a magyar házban találkoztunk magyar iskolásokkal. Kirándulásunk utolsó állomásként koszorúzással leróttuk tiszteletünket Aradon, a kivégzett tábornokok vesztőhelyén, illetve a Szabadság-szobornál. Annyi élménnyel, annyi emlékekkel, annyi benyomással érkezünk haza, hogy a feldolgozása még hosszú-hosszú ideig eltart. Új ismeretségek, új barátságok kötődtek, amelyeknek az ápolása most már csak rajtunk áll. Azzal búcsúztunk Erdélytől, új ismerőseinktől, hogy ők szeretettel visszavárnak bennünket, mi pedig, amikor csak lehet, ismét felkeressük őket! *Bencsik Tiborné, Podany Anna és a 7. évf. a Benkából*

Istentiszteleti rend • 2014. június 29.

Szentháromság ünnepe után 2. vasárnap. Liturgikus szín: zöld.
Lekció: Lk 14,15–24; 1Jn 3,(13)14–18. Textus: Zak 1,3–6. Énekek: 61., 435.

Budavár, I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Balicza Iván; de. 10. (német) Johannes Erlbruch; de. 11. (úrv.) Bence Imre; du. 6. Balicza Iván; **Fébé, II., Hűvösvölgyi út 193.** de. fél 10. (úrv.); **Sarepta, II., Modori u. 6.** de. 3/4 11. Sztoj-anovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Fodor Viktor; **Csillaghegy–Békásmegyér, III., Mező u. 12.** de. 10. Gálos Ildikó; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. dr. Lászlóné dr. Agod Anett; **Újpest, IV., Lebstűck M. u. 36–38.** de. 10. Solymár Péter Tamás; **Deák tér, V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Gerőfiné dr. Brebovszky Éva; de. 11. (úrv.) Cselovszky Ferenc; du. 6. (orgonazenés) Smidéliusz Gábor; **Fasor, VII., Városligeti fasor 17.** de. 11. (úrv.) Pelikán András; **Józsefváros, VIII., Üllői út 24.** de. fél 11. Gombkötő Beáta; **VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák) Gulácsiné Fabulya Hilda; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. Gombkötő Beáta; **Ferencváros, IX., Gát u. 2. (katolikus templom)** de. 11. (úrv.) Koczor Tamás; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. 10. Benkóczy Péter; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) Gáncs Tamás; de. fél 11. (úrv.) Gáncs Tamás; du. 6. Rezessy Miklós; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. (úrv.) Missura Tibor; **Buda-gyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Bence Imre; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Keczkó Pál; **Angyalföld, XIII., Kas-sák Lajos u. 22.** de. 10. Grendorf Péter; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** de. 11. (úrv.) Tamásy Tamásné; **XIV., Gyarmat u. 14.** de. fél 10. Tamásy Tamásné; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) Szabó B. András; **Rákospalota, XV., Régi Főti út 73. (nagytemplom)** de. 10. Ponicsán Erzsébet; **Rákos-szentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. Börönte Márta; **Cinkota, XVI., Rózsalevél u. 46.** de. fél 11. Vető István; **Árpádföld, XVI., Menyhért u. 42. (református templom)** du. 3. Vető István; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. Nagyné Szeker Éva; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. Nagyné Szeker Éva; **Rákoscaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. Kovács Áron; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u.** de. 11. Kovács Áron; **Pestszentlőrinc, XVI-II., Kossuth tér 3.** de. 10. Horváth-Csitári Boglárka; **Pestszentimre, XVI-II., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. Deák László; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. Széll Bulcsú; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. Széll Éva; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. Zólyomi Mátyás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. Hoker Zsolt; **Budakeszi, Fő u. 155. (gyülekezeti terem)** de. fél 10. dr. Lackner Pál; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. Endreffy Géza; **Mátraszentimre-Ba-golyirtás, Jókai u. 7-9., Fébé Názáret-temploma** de. fél 12. Roszfk Gábor.

Összeállította: BALLA MÁRIA

HIRDETÉS

DIGITALSTAND
www.digitalstand.hu

Bárhhol vagyok,
velem vannak
a lapjaim.

Olvassa
az Evangelikus Élet
digitális változatát!

WWW.DIGITALSTAND.HU

Szeressük vagy ne szeressük: az akácról

Szarvason van egy borostyánnal be-
nőtt facsonk, amelyen kis tábla hirdeti,
hogy ezt a fát *Tessedik Sámuel* ültette
1790-ben. Mi, evangélikusok talán jobban
kötődünk eddig az akácfához, hiszen úgy
tanultuk, hogy az evangélikus lelkész Tessedik hoz-
ta be és terjesztette el Magyarorszá-
gon, elősegítve ezzel az alföldi futó-
homok megkötését. Talán a legismer-
tebb fánk, szinte mindenütt megta-
lálható. Keményfája nagyon jó tüze-
lő, a magyar akácméz világhírű,
amelynek immunerősítő hatása van,
mégértelenítő, májregeneráló, csont-
erősítő, de emésztési zavarokra és a
felső légúti megbetegedésekre is
hasznos szer. És még a magyar nótá-
ban is szerepel: „Akácós út, ha végig-
megyek rajtad én...”

Am nemrég más megvilágításba ke-
rült hazánkban az akácfa, amikor az a hír
érkezett hozzánk, hogy az Európai
Unió betiltaná mint invazív fajt. Akác
pró és kontra: sok információt meg-
tudtunk néhány hét alatt erről a fafaj-
ról. Azóta persze kiderült, hogy egy-
előre szó sincs semmiféle betiltásról,
az akácot senki sem fogja bántani.

De mit is jelent ez a bizonyos fo-
galom, az *invazív faj*? És tényleg
annyira veszélyes lenne az akác a ma-
gyar ökoszisztémára?

Magyarul *özönfajnak* nevezzük
azokat a tájidegen fajokat, amelyek
agresszíven és nagy tömegben terjed-
nek, tűrőképességük, szaporodó- és
terjedőképességük révén elfoglalják
a természetes vagy az ember által lét-
rehozott élőhelyeket, módosítják és
veszélyeztetik azok terméshozamát,
stabilitását, fennmaradását, és ezál-
tal ökológiai, gazdasági és/vagy egész-
ségi károkat okoznak.

Az invazív fajok jelentős része
szándékos betelepítés eredménye-
ként jelenik meg új hazájában. A be-
telepített vagy behurcolt fajoknak

csak egy része válik később invazív-
vá, azonban a növénytelepítések szá-
mának és mértékének növekedésével
az ilyen fajok elszabadulásának való-
színűsége egyre növekszik.

Az özönfajok megváltoztathatják
a korábbi ökológiai viszonyokat, így
kiszámíthatatlan hatást gyakorol-
nak a biológiai sokféleségre, és ko-
moly gazdasági károkat okozhat-
nak. Jelenleg az inváziós idegenho-
nos fajokat tartják a globális biodiver-
zitás-csökkenés második fő okának
közvetlenül az élőhelypusztítás mö-
gött.

Özönfajnak számít az állatok kö-
zött például a szürke mókus, a dám-
szarvas, a muflon, az afrikai harcsa,
a busa, az amur és az ékszerteknősök
is. Az invazív növények között talál-
hatjuk például a zöld juhart, a közön-
séges selyemkórót, a bálványfát, a
gyalogakácot és a fehér akácot is.

A fehér akác az Egyesült Álla-
mok délkeleti részén honos, de bete-
lepítették a mérsékelt öv számos to-
vábbi részére, így Európába, Dél-
Afrikába és Ázsiába is. Európába
1601–1635 között került át. *Jean Ro-
bin* vagy fia ültette először a Pennsylvaniából
hozott csemetét a párizsi ki-
rályi fűvészkertbe. *Carl Linné* róla ad-
ta a fajnak a latin nevét: *Robinia pse-
udoacacia*. Angliába 1636-ban került,
Magyarországra a 18. században,
Mária Terézia rendeletére telepí-
tették a futóhomok megkötésére,
ezért főleg az Alföldön, kisebbrészt
dombvidékeinken terjedt el.

Am az akácot nem Tessedik hoz-
ta be a Kárpát-medencébe. Magyar-
országon már félszáz esztendővel
előtte, 1710-ben elültették az első
csemetét, méghozzá *Erdődy* gróf
pozsonyi kertjében. A bálolnai mén-
esudvarban áll a mai Magyarország
legöregebb akácfája, amelyet még
valamelyik *Szapáry* gróf ültetett el

ÜZENET AZ ARARÁTRÓL

Rovatgazda: *Sánta Anikó*
ararat@lutheran.hu

1710-ben, és biztosan nem jutott
eszébe, hogy a fa árnyékában még há-
romszáz év múlva is látogatók ezrei
gondolnak rá tisztelettel.

Hazánkban az első akácfaerdőt
hadászati célból a komárom-herká-
lyi erődítmény köré ültette a katonai
kincstár 1750-ben. A kétszázkilenc-
ven hektáros telepítés nagy érdeklő-
dést váltott ki az akácfa iránt. Terje-
déséhez hozzájárult az is, hogy a kö-
vetkező évtizedekben a megfogyat-
kozott faállomány pótlására országos
és helyi rendelkezések láttak napvi-
lágot. A század végén szórványosan
már falvakban is díszlett, de valóban
nagy mértékű elterjedése a követke-
ző századra esett, amikor a Duna–Ti-
sza közti futóhomok megkötésének,
majd az Alföld fásításának egyik leg-
fontosabb növénye lett. Az 1865–95
közötti és az 1920 utáni nagy akác-
faerdő-telepítések szinte gyökeresen
megváltoztatták az addig fátlan
pusztaságnak ismert Alföld képét.

Akác: pró vagy kontra? Valószínű-
leg ebben a kérdésben sem lehet és
kell egyértelmű választ adni. A
WWF Magyarország véleménye sze-
rint nem szükséges változtatni a je-
lenlegi, törvényben is rögzített alap-
elven, mely szerint védett területen
új akácok telepítése nem mege-
gedett, másutt azonban lehetőség
van e faj fajtermesztésére, és ehhez je-
lentős uniós támogatás is igényelhe-
tő. A természetvédelmi szervezet
azt az álláspontot képviseli, hogy az
idegenhonos akác csak a védett te-
rületeken kívül, és ott is megfelelő
szabályozás mellett legyen termeszt-
hető. Ez talán mindenki számára el-
fogadható.

■ – S. A. –

EVÉL&LEVÉL&LEVÉL

Köszönet a munkatársképzésért

Szeretnék ezúton is köszönetet mondani *D. Szebik Imre* nyugalmazott püs-
pök úrnak, hogy vezet minket és kísér a munkatársképzés rögzös útján.

Piliscsabán töltöttünk el egy szép hétvégét június 13–15. között. Értékes
napok voltak ezek. Sok minden újat is tanultunk és láttunk azokról az evan-
gélikus gyülekezetekről, ahonnan a testvérek érkeztek.

Az előadások színesek, felkavaróak, de mindenképpen hasznosak voltak,
és emlékeztetések maradnak. Legyen hála az Úristennek, hogy egybegyűjtött
minket, hogy egymásnak segítségére és vigasztalására lehetünk.

Gondolatmorzsa

*Rest szolgálak vagyunk, mindenki látja,
nem formál át minket a hitnek lángja.*

*Nem nyitja ki a kapunkat a hála,
nem hallik az égig az ének tárháza.*

*Bárcsak mozdulna a szánk és kezünk a jóra,
örömmel mondanánk igent az isteni jóra!*

*Békesség őrzője, csak te lennél fényünk,
örködj felettünk, cselekedj értünk!*

MENYHÁRT ÁGNES (*Sopron*)

Nyári Erzsébetre emlékezve

„Légy hű mindhalálig, és neked adom az élet koronáját.” (Jel 2,10b)

Június 11-én búcsúztunk el *Nyári Erzsébet* diakonissza testvér hamvaitól a Fé-
bé-anyaház hűvösvölgyi kápolnájában, majd a Deák téri evangélikus templom
kolumbáriumában *Veperdy Zoltán* és *Ittész István* lelkészek szolgálatával.

A megemlékezésből és igehirdetésekből hallottuk, hogy Erzsébet testvér
szülői engedéllyel már tizennégy éves korában elkötelezte magát az Úr Jé-
zus Krisztus kizárólagos szolgálatára, és ettől se külső, se belső kísértés, se
a viharos történelmi időszak nem tudta eltéríteni. Nagyon sok helyen szol-
gálta Urát hűségesen, így például Tab és környéke gyülekezeteiben *Jakus Im-
re* mellett, Torvajon önállóan, Mezőberényben *Kunkaiser József* mellett, Orosz-
lányban stb.

Élnek még idősek vagy azok gyermekei, unokái, akik emlékeznek mennyei
örömtől sugárzó, szeretetteljes, szép arcára és hangjára. Vele kapcsolatos em-
lékeim nagyrészt a Fébé könyörtelen felszámolása utáni időkből vannak. Ci-
vil ruhában, világi foglalkozásával együtt is töretlenül folytatta Isten által rá-
bízott speciális szolgálatát. Az 1950-es években, amikor nem kockázatmen-
tesen éltük a kispesti evangélikus ifjúság életét, kirándultunk, vasárnapi is-
kolát tartottunk, énekkarunk volt.

Erzsébet testvér 1957-ben a nagy gyermekbénulás-járványban és utána a
végtag- és légzésbénult betegek között dolgozott ápolónőként a Fővárosi Lász-
ló Kórházban, majd a kispesti Wekerle-telepen körzeti ápolónő lett *Krajcze-
rek* doktor mellett. Egészségügyi munkáját is Istennek való szolgálatként vé-
gezte, figyelembe véve a rábízott testi-lelki-szellemi szükségleteit, és leg-
kevésbé sem figyelve a munkaidő kereteire. A Keresztény Orvosok Magyar-
országi Társaságának is pártoló tagja lett, aktív – főleg lelki – segítője.

Közben egyházi feladatokat is ellátott. A Kispeszt Wekerle-telepi evangé-
likus gyülekezet toborzását, istentiszteleti helyének előkészítését, alkalmak
megtartását, pénzbeszedést végzett. A kispesti ifjúságban egy forgó rend-
szerű házi biblia-, imaóra („házicsoport”) lelkes tagja volt még akkor is, ami-

Erzsébet testvér (balról az első) egy balatoni kiránduláson

kor Hűvösvölgybe költözött a nagy boldogságára ismét működő diakonissza-
anyaházba. Imacsoportunk három másik társával (*Szentpétery Péter, Klucsik
János, Pintér Tibor Győző*) rendszeresen jártak istentiszteletet tartani Érd-
re, hogy segítsenek a nyugdíjba vonuló idősb *Harmati Bélának*, majd idősb
Szentpétery Péternek.

Sok-sok szép ígés lapot festett, írt, ajándékozott. Igazi együttérzéssel vet-
te észre környezete szükségleteit, és igyekezett segíteni. Hűséges beteglátoga-
tó, ismerősei örömeiben, bánatában „lelkésítő” résztvevő volt. Mint imatár-
sammal még két héttel halála előtt is együtt imádkozhattunk. Beszélgetni már
nemigen lehetett vele, de kérésemre szívesen imádkozott, és az őszinte há-
laadás áradatával nyílt meg az Úr felé. Szép csengő hangon együtt is énekelt
velem.

Nagyon szerette szüleit, testvéreit, rokonait is. Példaszerűen tekintélytis-
telő volt. Tapasztalatom szerint legnagyobb földi öröme az volt, ha valakit
megajándékozhatott igével, Túrmezei-verssel, gyümölcscsel, süteménnyel, és
ha a testvérekkel együtt imádkozhatott. Így örvendezhetett még élete utol-
só heteiben a pestszentlőrinci Sztello Gábor evangélikus iskolások Fébé-lá-
togatásának és megvendéglésüknek.

Sokan valószínűleg nem is hallották halálának és temetésének hírért. Jó volna,
ha lennének, akik elküldenék rövid emlékezésüket, esetleg tőle kapott ígés
lapjuk másolatát a Fébé címére, hogy közkinccsá tehessek.

Imádkozunk, hogy adjon az Úr áldott munkatársakat az ő szolgálatába
a következő generációk tagjai között is.

■ GYŐRI JÓZSEFNÉ DR. DRENYOVSKY IRÉN (*Budapest*)

Az ihászi csatára emlékeztek

► **Százhatvanöt esztendővel ezelőtt, 1849. június 27-én zajlott Pápa és Mar-
caltó között a szabadságharc egyetlen Veszprém megyei ütközete, az úgy-
nevezett ihászi csata. Itt ütközött meg Kmety György tábornok öt és fél
ezer honvédjével Schütte altábornagy nyolcezer főnyi osztrák serege.**

A csatának mindkét oldalon több
mint kétszáz halottja, illetve sebe-
sültje volt. Az ütközet halottait a kö-
zeli major mellett három tömegsír-
ban temették el, helyük sajnos má-
ra ismeretlen. A csata után Kmety
György hadteste a déli hadszíntér-
re vonult, majd a temesvári vesztes
csata után ők biztosították *Kos-
suth Lajos* és kísérete menekülését
az országból.

A Marcaltőre bevonuló és az
ihászi ütközetben részt vevő osztrák
alakulatok napokon át a csata-
téren, illetve Marcaltőn és Nemes-
görzsönyben táboroztak, és zak-
latták a honvédeket segítő lakossá-
got. Eközben a hadszíntéren össze-
szedett sebesülteket a marcaltői
kastélyban ápolták.

Az ihászi csata mementójaként
elsőször 1896-ban emeltek emlékjelet,
de nem a helyszínen, hanem a közeli
Pápa városában, a Március 15. téren.
Az emlékoszlopon bronz dombormű
látható, rajta egy szétlőtt sánckosa-
rak között heverő, ágyúcsőre boru-
ló, haldokló idősb katonával s egy fő-
lébe magasodó, nemzeti zászlóját
kezében tartó fiatal honvéddel. A törté-
nelmi helyszínen, a főút mellett egy

névtelen honvéd szerény síremléke
emlékeztetett 1920 óta a csatára.

1973-ban Ihász-pusztá központ-
jában márványobeliszket állítottak
az elesettek tiszteletére. Szintén
1973-ban Marcaltőn a helyi iskola
felvette a szlovák, polgári száрма-
zású, evangélikus papgyermekből
legendás szabadsághőssé vált Kmety
György nevét. Ma Kmety György
Evangélikus Általános Iskola és Óvoda néven működik az intéz-
mény, őrizve, ápolva a magyar sza-
badságért a fegyverletételig önfelá-
dozóan küzdő főparancsnok alakját.
(Egyébként Marcaltőn állomáso-
zott a győztes csornai csata – 1849.
június 13. – után Kmety hadosztá-
lyának egy része, s itt írta az ihászi
csata előtti napon *Pap Gábor* szá-
zados, költő, későbbi dunántúli re-
formátus püspök a *Kelet faja* című
forradalmi versét.)

Az ihásziak minden esztendőben
két alkalommal – március idusán, il-
letve június 27-hez közel – hajtanak
fejet a hősök emléke előtt. Az elmúlt
esztendőknben megújult a település
központban elhelyezkedő emlék-
park, a négy évtizede állított obeliszk
mellé két emlékkő is került. *Id. Ste-*

HÍREK, HIRDETÉSEK

50 ÉVE HARANGÖNTÉS
ÓRBOTTYÁNBAN
GOMBOS MIKLÓS
aranykoszorús
harangöntőmester

Kiváló magyar szakemberek által készített, külföldön is elismert magyar termékeket gyártunk (harangjátékokat is) a harangokkal kapcsolatos bármely munkához.

harangontes.hu – **harangontode.hu**

Levél cím: 2162 Órbottyán, Rákóczi u. 121.
Mobil: 30/948-9575, fax: 28/361-770.
E-mail: gombosmi@harangontes.hu és info@harangontode.hu.

Születés

2014. június 18-án hajnalban megszületett *Hődör Bertalan* – 50 centiméterrel, 4350 grammal –, *Hődör Ferenc* és *Monok Sára* leánya, *dr. Monok István* és *dr. Keveházi Katalin* unokája, *Keveházi László* és *Czégényi Klára* dédunokája. Isten hozta, tartsa meg őt, családját.

APRÓHIRDETÉS

Templomok, templomtornyok felújítása, villámvédelem kiépítése. 29 év referenciával. Bede László, 30/943-5089.

Felvétel budapesti fiúkollégiumba

A Budapesti Tirannosz Ház felekezeti közti fiúkollégium felvételt hirdet. Szeretettel várjuk olyan fiúk jelentkezését, akik szeptembertől valamelyik budapesti főiskolán, egyetemen folytatják tanulmányaikat. Jelentkezési határidő: július 31. Jelentkezés a www.tirannosz haz.hu honlapon keresztül. További információk: *Pafkó Tamás* (20/770-5995).

Egyedülálló szülők és gyermekeik konferenciája

A Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodájának Női Missziói Szolgálat július 27. és augusztus 2. között rendezi az egyedülálló szülők és gyermekeik konferenciáját Révfülöpön, a Napsugár üdülőben. Érdeklődni a következő elérhetőségeken lehet, illetve a jelentkezéseket is ide kérjük eljuttatni július 5-ig: MEE Női Misszió, 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 20/824-2791; e-mail: marta.pinter@lutheran.hu

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból június 29-étől július 6-áig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
6.00 / Bartók rádió <i>Muzsikáló reggel</i> Benne: Vasárnapi orgonamuzsika	5.25 / M1 <i>Hajnali gondolatok</i>	8.35 / Duna Tv <i>Száz kép a XX. századról (magyar ismeretterjesztő sorozat)</i>	9.10 / Duna Tv <i>Magyar elsők (magyar ismeretterjesztő sorozat)</i>
7.50 / Duna Tv Lyukasóra <i>(irodalmi műsor)</i>	5.25 / M2 <i>Ízörzök (magyar ismeretterjesztő sorozat)</i>	17.00 / Duna Tv <i>Váratlan utazás (kanadai tévéfilmsorozat)</i>	Az első magyar számítógép
9.00 / Pax Tv <i>Evangélikus istentisztelet a budavári templomból</i>	7.40 / Duna Tv <i>Élő egyház (vallási híradó)</i>	18.00 / Pax Tv <i>A család jövője, a jövő családja</i>	13.30 / Kossuth rádió <i>„Tebenned bíztunk eleitől fogva...”</i>
9.30 / ZDF (német) <i>Evangélikus istentisztelet</i>	13.30 / Kossuth rádió <i>Erős vár a mi Istenünk!</i>	Dr. Bagdy Emőke előadása	A református egyház félórája
10.20 / Duna World <i>A levendula (magyar ismeretterjesztő film)</i>	16.05 / Duna World <i>Református ifjúsági műsor</i>	20.00 / Pax Tv <i>Kút (élő interaktív műsor)</i>	14.40 / Duna World <i>Határtalanul (magyar ismeretterjesztő sorozat)</i>
10.45 / M1 <i>Evangélikus magazin</i>	21.30 / Duna Tv <i>Csillagóra</i>	Műsorvezető: Deák László evangélikus lelkész	Gaudeamus igitur
11.10 / M1 <i>Református ifjúsági műsor</i>	0.20 / M1 <i>A harcmező hírnökei (amerikai romantikus dráma, 2009) (108’)</i>	21.25 / Duna World <i>Ítéletlenül (magyar dokumentumfilm, 1991)</i>	15.50 / Duna World <i>Evangélikus magazin</i>
0.15 / Tv2 <i>München (amerikai filmdráma, 2005) (149’)</i>		21.30 / M2 <i>Rosszfiúk (magyar filmdráma, 1999) (101’)</i>	17.00 / Pax Tv <i>A keresztyény–zsídó párbeszéd tanulságai</i>
		23.20 / Duna Tv <i>Soha nem tudhatod... (német tévéfilm, 2008) (88’)</i>	D. dr. Harmati Béla ny. püspök
			20.05 / Lánchíd Rádió (Budapest) <i>Hittel és gitárral (keresztyény zenei műsor)</i>
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
8.10 / Duna Tv <i>Duna anziksz</i> Óda a melki apátságához	11.25 / Agnus Rádió (Kolozsvár) <i>Lélekhangoló</i>	7.40 / Duna Tv <i>Élő egyház (vallási híradó)</i>	6.00 / Bartók rádió <i>Vasárnapi újság</i>
8.20 / Duna World <i>Balaton nyár – Utánunk a vízözön! (délelőtti magazinműsor)</i>	Az Evangélikus Rádiómisszió műsora (agnusradio.ro)	8.10 / Duna Tv <i>Isten kezében</i>	6.50 / Mária Rádió <i>Ökumenikus lapszemle</i>
13.00 / Pax Tv <i>Kórusgála 2013 (koncertfilm)</i>	13.30 / Kossuth rádió <i>Az Úr közel!</i>	Kis zsidó nagy időkben	6.55 / Duna Tv <i>Világ-Nézet</i>
15.15 / Duna Tv <i>A világörökség kincsei (német ismeretterjesztő sorozat)</i>	A baptista egyház félórája	15.30 / Szent István Rádió (Észak-Magyarország) <i>Ökumené – Testvéregyházak félórája</i>	8.00 / Civil Rádió – FM 88 <i>Lélekhangoló</i>
18.10 / M2 <i>Magyar népmesék (magyar rajzfilmsorozat)</i>	15.10 / Duna World <i>Balaton utazás (magyar ismeretterjesztő sorozat)</i>	Benne: Lélekhangoló	Az Evangélikus Rádiómisszió műsora (civilradio.hu; ismétlés: 22.00)
23.10 / M1 <i>A rejtélyes XX. század</i>	Hajózás állami vizeken	15.35 / Duna World <i>A magyar tej (magyar dokumentumfilm)</i>	9.00 / Pax Tv <i>Evangélikus istentisztelet a budavári templomból</i>
23.15 / Duna Tv <i>MűpArt classic</i>	20.25 / Duna Tv <i>Irány Mexikó! (magyar tévéfilm, 1968) (78’)</i>	18.05 / Duna World <i>Táncvarázs</i>	10.04 / Kossuth rádió <i>Református istentisztelet közvetítése</i>
Honegger: Dávid király	20.45 / M1 <i>Szimfonik Live 3</i>	X. Hajdú-kupa	23.10 / Duna Tv <i>Megmaradni (magyar dokumentumfilm, 2013)</i>
	22.15 / Duna World <i>Szabadság tér ’89 (történelmi magazinműsor)</i>	21.25 / Duna Tv <i>Csoda a farkasokkal (francia játékfilm, 1961) (99’)</i>	23.15 / Mária Rádió <i>Mégis szeretni</i>
	23.45 / Duna Tv <i>Delta (magyar–német játékfilm, 2008) (92’)</i>	23.55 / Duna Tv <i>MűpArt (koncertfilm)</i>	Gyökössy Endre tanítása
		Szakcsi World Jazz Project	

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (június 29.)
Tartsd meg parancsaimat, hogy élj, tanításomat őrizd, mint a szemed fényét! Péld 7,2 (1Tim 4,16; Lk 14,15/16–24; Ef 2,17–22; Zsolt 36) Aki ezen a héten az *Útmutató* szerint tanulmányozza a Bibliát, a világosság megjelenésének különböző formáira bukkan rá. Az *Őszövség* népe számára a törvény (a *Tőra*) maga a világosság. Nem a szigorú előírások sötét börtönét látják benne, hanem Isten akaratának megnyilvánulását. Az Úr szeretve vezeti övéit, ezért mutatja meg nekik a helyes utat. Ez az út az élet felé vezet. Aki sötétségben él, nem találja meg a helyes irányt. Ezért állítja párhuzamba az ige szemünk fényét Istenünk tanításával. Ez adja meg azt a látást, amelyre szükségünk van, hogy az ő akarata szerint éljünk.

Hétfő (június 30.)
Világosság ragyog a sötétben is a becsületesekre attól, aki kegyelmes, irgalmas és igaz. Zsolt 112,4 (ApCsel 5,19; Péld 9,1–10; Bír 9,1–6) A zsoltáros arról tesz tanúságot, hogy ha keressük Isten igéjében a hozzá vezető utat, ő al-dásával válaszol nekünk. Jó dolog ebben a ragyogásban fürödni. A hívó ember életére azonban sokszor borul a magány, kudarc, csalódás, betegség, fájdalom és gyász sötétsége. Vigasztal minket az igébe foglalt ígéret, hogy Isten gondviselésére ezekben a helyzetekben is bizalommal számíthatunk. Mi lehet nagyobb öröm, mint a sötétségben rátalálni a világosságra!

Kedd (július 1.)
Krisztus Jézus megtörte a halál erejét, és az evangélium által világosságra hozta az elmúlhatatlan életet. 2Tim 1,10 (Zsolt 71,20; 2Móz 2,11–15/16–22/23–25; Bír 9,7–21) Amikor Jézus meghalt a Golgotán, sötétség borult a világra. A halál közelsége ránk is ilyen hatással van. Sötét lepellet takarja el szemünk elől a jövőt, a szabadulás útját. Hányan vergődnek a gyász rabságában! Pedig Jézus megtörte a halál erejét. Ha valóban Krisztus követőinek tartjuk magunkat, nem élhetünk sötétségben. Az evangélium annak az örömet fogalmazza meg, hogy Isten megkegyelmezett a világnak, és Fia áldozatával megnyitotta számunkra az örök élet kapuját. Élünk ennek bizonyosságában, és erről tanúskodjunk derűs életünkkel!

Szerda (július 2.)
Isten férfit és nővé teremtette, megáldotta, és embernek nevezte őket. 1Móz 5,2 (1Kor 11,11–12; 1Sám 1,1–11; Bír 9,50–57) Milyen egyszerű, tömör mondat! Azt gondolhatnánk, hogy semmi újat nem mond nekünk. Pedig Isten hihetetlen bölcsességéről tanúskodik az ember megteremtése. Kár lenne mérlegelni, kit teremtett először, kinek adott nagyobb rangot a földön. Mindössze annyit tudunk, hogy egymás segítőitársaivá tette őket. Így lettek emberré. Ez tehát emberségünk ismertetőjele: férfiak és nők együtt, boldog közösségben – egymás segítőitársaiként. Nem könnyű feladat. Ha csak magunkra számítunk: teljesíthetetlen. Isten ezért még egy dolgot tett: megáldotta őket. Csak így tehetünk eleget megbízatásunknak: hogy uralkodjunk a földön, és Isten képmásai legyünk.

Csütörtök (július 3.)
Isten letöröl minden könnyet a szemükről, és halál sem lesz többé, sem gyász, sem jajkiáltás. Jel 21,4 (Ézs 60,18; Mt 15,29–39; Bír 13,1–25) *Evangélikus énekeskönyvünk* 455. számú énekének 3. versében ezt énekeljük: „E földön annyi a könny / És annyi itt a seb, / Mi volna boldogítóbb, / Mi volna edesebb: / Mint a könnyet szárítani, / Habár egy cseppet is...” Emberi kapcsolataink legnehezebb pillanatai azok, amikor vigasztalunk kell. Vagy nagyon belekeseredünk mi is szeretteink fájdalmába, vagy ijesztően üresen konganak szavaink. Pedig nagy szükség van együtt érző szeretetre és bátorításra. Mi, akik ebben a küldetésben állunk, Istentől kapjuk a biztatást, hogy Fia áldozata által múlik el a gyász és a jajkiáltás.

Péntek (július 4.)
Az Úrban ti is együtt épültök az Isten hajlékává a Lélek által. Ef 2,22 (Zak 6,15a; Lk 23,39–43; Bír 14,1–20) Az ünnepi félévet elhagyva most már a Szentháromság ünnepe utáni hetekben járunk. Nem ünneptelen időszak ez! Isten szent háromságának titokzatos egysége világosodik meg előttünk újra meg újra. Pál apostol szavai az egyházat megtartó és építő isteni jelenlét erejéről tanúskodnak. Gyülekezeteink életében tetten érhető a Szentháromság mindhárom személye: az Úr Jézus, akiben megvalósul a keresztyénség egysége; a mennyei Atya, akinek teremtményei vagyunk, ezért testünk-lelkünk, egész életünk róla tesz bizonyosságot; s végül a Szentlélek, aki erősíti hitünket, és egyben tartja Krisztus egyházát. Ezért szüntelen ünnep és hálaadás a keresztyén ember élete.

Szombat (július 5.)
Fogadd kedvesen számnak mondásait és szívem gondolatait, Uram, kösziklám és megváltóm! Zsolt 19,15 (Jn 4,23; Jer 31,7/8–14; Bír 15,1–16,3) Ezen a héten hálát adtunk, hogy Isten világosságában élhetünk. Pál viszont figyelmeztet, hogy „*most tükrő által homályosan látunk*” (1Kor 13,12), és nem foghatjuk fel emberi elménkkel Isten világra szóló tervét. Ezért kérjük, hogy bocsássa meg, ha rosszat szólunk, ha helytelenek gondolataink. Egyedül az Úr tökéletes. Szilárd, mint a köszikla, ugyanakkor tele van szeretettel és irgalommal. Őt dicsérjük örökké!

■ VETŐ ISTVÁN

Evangélikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu. • **EvÉlet on-line:** www.evangelikusélet.hu. • **Hirdetésfelvétel:** hirdetes@evelet.hu.
Előfizetés: elofizetes@evelet.hu. • **Szerkesztőség:** 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108, 20/824-5519; fax: 1/486-1195.
Szerkesztőségi titkár (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Balla Mária (maria.balla@lutheran.hu).
Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu).
Olvasószerkesztő: Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). **Korrektor:** Fedor Sára (sara.fedor@lutheran.hu).
Tervezőszerkesztő: Szabó Dávid Károly. **Munkatárs:** Kinyik Anita (kinyik.anita@lutheran.hu). **Rovatvezetők:** dr. Hafenschcer Károly – Régi-új liturgikus sarok (hafo@lutheran.hu), Kende K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kende@lutheran.hu), Véghelyi Antal – A vasárnap igéje (antav.veghelyi@lutheran.hu), Tamásy Tamás – Új nap – új kegyelem (tamytam@online.hu). **Szerkesztőbizottság:** Adámi Mária, B. Walkó György, dr. Fabiny Tamás, Horváth-Hegyi Áron, Kende K. Péter, Kiss Miklós, Orosz Gábor Viktor, Pröhle Gergely, Radosnó Lengyel Anna, T. Pintér Károly.

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228, 20/824-5518; fax: 1/486-1229. **Felelős kiadó:** Kende K. Péter (peter.kende@lutheran.hu). **Nyomdai előállítás:** Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.). Felelős vezető: Nagy Zoltán. **Árusítja a kiadó.** **Terjeszti a Magyar Posta Zrt.** **Terjesztési ügyekben reklamáció a Magyar Posta Zrt.** Hírlapüzletág ingyenes telefonszámán: +36-80/444-444 és a Luther Kiadónál. • INDEX 25 211, ISSN 0133-1302.

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3575 Ft, fél évre 7150 Ft, egy évre 14 300 Ft, európai országba egy évre 48 100 Ft (172 euró), egyéb külföldi országba egy évre 56 320 Ft (201 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsőjével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzártakor kizárólag a hét végi eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetéseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

Házat épített egy fiatal házaspár a szocialista tervgazdálkodás idején Magyarországon. A ház felépült, így buzgón nekikezdték a berendezésének: szekrényeket, asztalokat, székeket, egyebeket vásároltak. Ment is a dolog simán, a maga rendje szerint, egy ponton azonban minden elakadni látszott: kiderült, hogy a bútorgyárak éppen abban az évben nem gyártottak ágyat. Mert ez az aktuális öt-éves tervben nem volt előirányozva. Hiába futottak egyik bútörüzletből a másikba, az eladók mindenütt szét-tárták a karjukat: „Ágyat szeretnének? Az nincs, mert hiánycikk. Tes-sék majd talán jövőre megpróbálni...” A várakozás igen kellemetlenül érintette a fiatalokat: hat hónapot kellett várniuk az áhított ágyakra.

Hiánycikk minden olyan szüksé-ges termék, amelyet nem tudok meg-vásárolni, annak ellenére, hogy meg-lenne hozzá az anyagi tehetségem. Mai világunkban is – az anyagi bő-ség ellenére – igen sokszor döb-be-nünk rá arra, hogy a normális embe-ri, társadalmi együttélést hiánycikkek nehezítik meg, vagy teszik éppen le-hetetlenné.

Ebben az új esztendőben szeretné-lek meghívni benneteket, hogy fede-zük fel együtt együttélésünk hiá-nyait. Azaz a hiánycikkeket. Hiszen gyakran szembesülünk azzal, hogy fájdalmasan, bosszankodva vagy két-ségbeesve kell megállapítanunk: amit lázasan keresünk, az éppen – esetleg tartósan is – a hiánycikkek listájára került, nem kapható. Persze itt nem hiányzó bútorokra vagy egyéb beren-dezési tárgyakra gondolok elsősor-ban, hanem például biztonságra, be-csületre, mértéktartásra, jólneveltsé-gre, csendre, szegényérzetre, biza-lomra, rácsodálkozásra, őszintesé-gre. Hiánycikkek ezek társadalma-inkban, keresnünk kell tehát őket, és meg kell kísérelnünk, hogy kikü-szöböljük a hiányukat.

Apostoli irataink nem fáradnak be-le a tanácsadásba, miként tegyük együttélésünket ebben a világban szebbé, jobbá, igazabbá, tehát „élvez-hetőbbé”. Mert hiszünk abban az Is-tenben, aki jól megépítette világun-kat – hiánycikkek nélkülív. Ennek el-lenére igaza van magyar szociológus testvérünknek, *Balla Bálint*nak, aki szerint állandóan szűkölködünk, és egész életünket a „szűkösség” jelle-mzi. Talán éppen ezért is vagyunk a hi-ánycikkek előteremtésére elhívot-tak.

Kezdetnek ezúttal az *elégedett-ségnek*, a *megelégedésnek* kelünk nyo-mába, amelynek hiányát szinte na-ponként érezzük. Nemcsak a társa-dalomban, hanem magunkon is gyakran. Hát nem az a tapasztala-tunk, hogy igen-igen sok kortár-sunk él körülöttünk úgy, hogy elége-detlen? No és magunk talán kivételt képe-zünk?

Az Európai Unió időről időre meg-kérdezi tagországai lakosait, hogy mennyire elégedettek az életkörülményeikkel, saját sorsukkal, országuk közállapotaival. Az egyik legutóbbi felmérésnek az volt talán a legmeg-lepőbb eredménye, hogy minél gaz-dagabb egy ország, annál elégedetle-nebbek a lakói – míg a szegényebb országok lakosai inkább bizakodók, esetleg még elégedettebbek is.

Ám nem csak a felmérések a bi-zonyságai annak, hogy a megelége-désnek, az elégedettségnek társa-dalmaink legtöbbjében nem valami magas az árfolyama. Elégedetlenek vagyunk azzal, amink van, azzal, ami körülöttünk történik, sőt igen gyakran vagyunk önmagunkkal is elégedetlenek. Elégedetlenek a poli-

HIÁNYCIKKEK VILÁGA

Megelégedettség

(1Tim 6,6–11)

tikai kormányzattal, az állásunkkal és a fizetésünkkel, a házastársunkkal vagy szüleinkkel vagy gyermeinkek-kel, a testfelépítésünkkel, külsőnkkel (gondolatok a műmelleket övező világméretű botrányra!). Van, aki a nemével nincs megelégedve. Százez-rek hagyják el szülőföldjüket, mert azzal sincsenek megelégedve. Ha pedig mégsem találnánk semmi hi-ánycikket, akkor is mindig elége-detlenek vagyunk legalább az időjá-rással. Rossz volt az elmúlt év, elége-dettséget remélünk az újtól.

Hogy ez nem speciálisan mai jelen-ség, azt az is mutatja, hogy nem csupán a Szentírás óv az elégedetlen-ségtől, hanem az ókori világ szinte minden társadalmi, filozófiai irány-zata küzdött ellene. Egyeseknél ke-gyes óhaj volt, hogy az ember eléged-jék meg azzal, amit az istenek osztot-tak ki neki, ez az egyedüli normális hozzáállás az élethez. Másrészt a kívánást próbálták megfékezni, és va-lóságos erénynek az elégedettséget hirdették meg. Legyen az ember elégedett, és ne kívánjon többet, s fő-leg ne a másét. Még a tíz törvény kö-zé is bekerült az óvó figyelmeztetés, hogy ne kívánd meg a másét. Általá-ban ismert volt a bölcs mondás: elé-gedj meg a meglevőddel! S aki tartot-ta magát ehhez, azt tekintették ide-ális polgárnak. Még a bibliai Jákób is megelégedést ígér, de ahhoz – nagy ügyesen – garanciákat is.... „*Ha velem lesz Isten..., ha ad nekem ételiül kenyé-ret és öltözetül ruhát..., akkor az Úr lesz az én Istenem.*” (1Móz 28,21) Mégsem az a benyomásunk, hogy mindig betartotta volna az ígére-tét...

Úgy is összegezhethnénk tehát, hogy a régiek erénynek tekintették a megelégedést, amire viszont töreked-ni is kell. Kérdés, hogy ezt az erényt nem lenne-e érdemes előásnunk a múlt idők almáriumából. Megeléged-nénk azzal, amink van, nem tekinte-nénk – ma divatosan kergetett – em-beri jogaink megsértésének azt, ha valami nem adatott meg nekünk. Boldogabbá, kiegyensúlyozottabbá válna így az életünk a „hiánycikkek vi-lágában”?

Szóban forgó igénk ugyan körülbe-lül szintén osztja az ókori világ böl-cssességét, de egy ponton meglepő fordulatot tartogat számunkra. Még-pedig azzal, hogy a megelégedettsé-get a kegyesség, a vallásosság szerves részének tekintti: „*Valóban nagy nye-reség a kegyesség megelégedéssel.*” Magyarul: az Istenben igazán hívó ember nem lehet elégedetlen.

Megbomlott elméjű és az igazsá-got elvető embereknek tartja azokat, akik ugyan elméletileg okoskodnak és vitáznak a vallásról, a hitről, de va-lóban ugyanakkor visszaélnék az is-tenhitükkel. Nem a véget nem érő vi-tákban és torzsalkodásokban me-rülhet ki a vallásosságunk, a kegye-ségünk, hanem abban van az ereje, hogy Isten közelségében élve elég-szünk meg azzal, amit úgyis tőle kaptunk. És hálások vagyunk neki mindazért, anélkül hogy vásárra vin-nénk a buzgóságunkat, a hitünket. Ennek az évnek a vezérigéje értelmé-ben: „*De nekem olyan jó Isten közel-sége!*” (Zsolt 73,28a)

S itt bármikor hivatkozhatunk Jé-zusra, aki igen magasra helyezte a mércét: „*Ne aggodjatok tehát, és ne mondjátok: mit együnk, vagy mit igyunk, vagy mi öltsünk magunkra?*

Mindezt a pogányok kérdezzetik; a ti mennyei Atyátok tudja, hogy szüksé-getek van minderre.” (Mt 6,31–32) Vagy hivatkozhatunk Pál apostolra is, aki örült, hogy filippi gyülekezete anyagi támogatást küldött neki a börtönbe. Ugyanakkor nem mulasz-totta el megnyugtadni őket, hogy „*én megtanultam, hogy körülménye-im között elégedett legyek. Tudok szűkölködni, és tudok bővölködni is...*” Sőt ennek a kiegyensúlyozottság-nak az okát és garanciáját sem titkol-já el: „*Mindenre van erőm a Krisztus-ban, aki megerősít engem.*” (Fil 4,11–13)

Mintha csak visszhangozná a ké-rést, amelyet Mesterükhöz intéztek annak idején a tanítványok: „*Uram, mutasd meg nekünk az Atyát, és az elég nekünk!*” (Jn 14,8) S mintha csak visszaemlékezne az apostol által is gyakran imádkozott zsoldár ígére-tére: „*...akit az Úr szeret, annak álma-ban is ad eleget.*” (Zsolt 127,2). Tud-niillik hogy ezzel Isten nevében tény-leg elégedett legyen.

Testvérek, itt tehát a tükör, amely-be belenézhetünk: tényleg együtt jár a kegyességünkkel a megelégedés? Rá tudjuk-e magunkat úgy bízni az Istenre, akinek „*van hatalma, hogy minden kegyelmét kiárrassa rátok, hogy mindenütt mindenkor minden szükségessel rendelkezetek és bőség-ben éljetek minden jó cselekedetre?*” (2Kor 9,8) Nem úgy, hogy ha hiszünk, akkor a „terülj asztalkám” naivsága-ban bizakodunk, hanem abban az Is-tenben, aki Jézus Krisztusért mindent odaadott nekünk. Még a megélhetés-hez szükségeseket is: ételt, italt, ru-házatot.

De hát van-e még mai világunkban vevő erre a „portékánkra”? Hiszen a mi világunknak rengeteg olyan csá-bító eszköze van, amellyel örökösen az elégedetlenségünket kívánja foko-zni és állandóan magas szinten tarta-ni! Mintha úton-útfélen azt kiáltaná a füünkbe: „Ne légy megelégedett! Többre viheted, mint amid van!” Receptekkel tömnek bennünket a jobb, a szebb, a fiatalosabb, a boldo-gabb, a modernebb eléréséhez. Kívánj csak bátran, mi kielégítünk! És vall-juk be: nem mindig könnyű ellenáll-ni az ilyen csábításoknak! Erre épít a kereskedelem, a reklám. Az ő „ideál-ja” az örökké elégedetlen, kielégítet-len vásárló!

Sőt még néhány lépéssel tovább is mehetünk: ez a többre, jobbra, szebb-re való törekvés még például a kuta-tás, a tudományok hajtómotorja is. Hol lenne ma az emberiség – így hangzik gyakran a megokolás –, hogyha nem támadtak volna olyanok, akik nem elégedtek meg többé a kő-baltával és a kezdetleges-primitív kuruzslással? Felfedezéseikkel tény-legesen biztonságosabbá, jobbá, könnyebbé tették az életünket.

Aztán vég nélkül lehetne sorolni azokat, akik nem elégedtek meg sze-gényes sorsukkal, ezért elindultak, hogy többre vigyék. Valóságos legen-dák övezik azokat, akik önerőből, sa-ját szorgalmuk révén, mondjuk, konyhai mosogatóból milliárdosok lettek. Hát nem éppen az hajtotta őket, hogy egyáltalán nem voltak a szegénységükkel megelégedve? Mit szólnak hát ezekhez a mi megelége-dettségi receptünkkel?

Nem gondolom, hogy mai igénk fi-gyelmeztetése, intése ezekről szólna. Hiszen mindnyájan tudjuk, hogy az

emberi élet normalitásához tényleg hozzátartozik a kívánás, a törekvés a megelégedésre. Ám mai igénkben egy tapasztalt tanító fiatalabb tanít-ványát, Timóteust szeretné óvni, és nem általános bölcsességről speku-lál. Timóteus az evangélium szolgál-atának szentelte az életét. Minket pe-dig, akik az Isten igéjének szolgálá-tában állunk, valószínűleg hatvá-nyozottabban kísért meg, hogy töb-bet kívánjunk, mint amennyink van. Elég talán utalnom az egyháztörté-nelem folyamán elhíresült kapzsi, zsugori vagy felelőtlenül pazarló egyházvezetőkre. Vagy éppen a lim-burgi római katolikus püspök mai tragikus esetére, aki esztelenül esett a megelégedettség mindenáron való megszerzésének és biztosításának a kísértésébe, szórva a bizonyára nem erre a célra adott adó- és adomány-összegeket.

Elsősorban nekünk szól a szokat-lanul kemény óvás: „*Akik pedig meg akarnak gazdagodni, kísértésbe meg csapdába, sok esztelen és káros kíván-ságba esnek, amelyek az embereket pusztulásba és romlásba döntik*” – írja az apostol induló tanítványának nagy aggodalommal. És csak sejthet-jük, hogy mennyi keserű élettapasza-lat rejtőzhet egy ilyen kemény óvás mögött!

Másrészt szerintem szerzőnk is tud arról, hogy általában nem azok lesznek gazdagok, akik eszeveszetten futnak a pénz után. Meg arról is, hogy vannak emberek, akiket szegény gazdagokként kell számon tarta-nunk, mert anyagi gazdagságuk elle-nére sem elégedettek. Bőségben van részük, dűskálnak, mégis elégedetle-nek az életükkel, elért eredményeik-kel. Náluk továbbra is hiánycikk a megelégedés. A középkorból száрма-zó szállóige mondja róluk, hogy „az istentelen pénzéhség” („auri sacra fames”) nem engedi meg, hogy elé-gedetten és hálásan megálljanak, hanem még többet és többet akar-nak. Ilyeneknél már a „pénz szerel-méről” kell beszélünk, amely – igénk szerint „*minden rossznak győ-kere?*” És eltávolíthat a hittől, mert el-válík tőle, és még a megelégedettség is öncéllá lesz. Erre mondta el ismert példázatát Jézus az új csüöröket épí-tő bolond gazdagról (Lk 12,16–21).

Ellenben három magatartásfor-mára gondolhatunk, ha nem akarjuk, hogy nálunk is hiánycikké váljék a megelégedettség. Az első magatartás az, hogy elismerjük esendőségünket, és bevalljuk magunknak is, hogy tá-volról sem vagyunk hithősök: nem mindig tudjuk összeegyeztetni a ke-gyességünket és a megelégedést. Ta-lán ehhez a magatartásunkhoz áll leg-közelebb a régi bölcs imája: A „*Se sze-génységet, se gazdagságot ne adj ne-kem! ...hogy jóllakva meg ne tagad-jalak... El se szegényedjek, hogy ne lopjak...*” (Péld 30,8–9)

A második szerint sokkal komo-lyabban kell vennünk a *Miatyánk* ké-rését: „*...mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma...*” Ezzel megvall-juk hitünket abban, aki a mezők lili-omait és az ég madarait (Lk 12,22–32) arra méltatja, hogy minden elégedet-lenségüket megelégedéssé változ-tatja, és aki bennünket sem értékkel kevesebbre ennél! (Mt 6,26)

Végül a harmadik magatartás fel-tételezi, hogy mindenért, amink van, megpróbálunk hálások lenni. Ab-ban a tudatban, hogy „*Mid van, amit nem kaptál?*” (1Kor 4,7) Ha idáig el-jutottunk, ebben bizonyára benne foglaltatik a kapottak fölötti megelé-gedés is.

Mert a megelégedés testvére a hálának.

Ámen.

■ GÉMES ISTVÁN

A király meztelen...

Sue Atkinson: Kiút a depresszióból című könyvéről

► Sokakat érint, sajnálatos módon egyre többeket. Némelyek szerint a táppénz igénybevételének egyik fő oka, mégis keveset beszélünk róla. Sue Atkinson terapeuta azonban vette a bátorságot ahhoz, hogy a depresszióról, pontosabban annak legyőzéséről könyvet írjon. Maga is átélte ennek a betegségnek minden kínját, így tudja, miről beszél... A *Kiút a depresszióból* a Harmat Kiadó gondozásában jelent meg az *Első lépések* című sorozat darabjaként.

A tavaly kiadott kötet egy olvasmányos, a laikusok számára is jól érthető, jól áttekinthető ismeretterjesztő könyv. Egyetlen hiányossága, hogy alapvetően az egypólusú (unipoláris) depressziót tárgyalja, a mániás (bipoláris) depressziót csak futólag említi.

Az előbbiről azonban részletesen beszél. És ami a legfontosabb: őszintén. Ítékezés és tabuk nélkül, a segítségnyújtás szándékával. E sorok írója ezt már csak azért is nagyon fontosnak tartja, mivel tapasztalata szerint keresztény körökben sokan nem mernek, nem tudnak vagy nem akarnak beszélni erről a lényeges, ám nagyon is nehéz témáról, mert szégyellik esetleges érintettségüket, és félnek színt vallani, attól tartva, mi lesz, ha valaki – kétségbeesésükről hallva – istenhítük mélységét és komolyságát kérdőjelezi meg.

A legtöbbben pusztán hangulatinagadozásnak, kedélybetegségnek tartják a depressziót, és ezzel el is intézik a kérdést, holott valami sokkal komolyabb dologról van szó...

Maga a kifejezés a latin *deprime-re* szóból ered, és nyomottságot, lehangoltságot jelent.

A „depis vagyok” szófordulatot napjainkban sajnálatos módon egyre többen és egyre többször használják a rosszkedv, a feszült lelkiállapot kifejezésére, ám „valóban” depressziósnak csupán az tekinthető, akinél az alábbi szimptomák közül legalább öt minimum két héten keresztül együttesen fennáll: rossz hangulat; szomorúság, elhagyatottság, reményvesztettség érzése; időnként sírógörcsök; az örömrre való képesség elvesztése; fáradtság, fásultság; csökkenő szexuális érdeklődés; a mindennapi tevékenységek iránti érdeklődés elvesztése; az önértékelés alacsony szintje; önbizalomhiány; önvád; alvászavar; csökkent koncentrációs képesség; aggódás, szorongás; csökkenő vagy növekvő étvágy, fogyás vagy hízás; nyugtalanság, ingerlékenység, türelmetlenség vagy épp lelassulás, kö-zöny; halállal kapcsolatos gondolatok, öngyilkossági késztetés.

A depresszió mindezek mellett számos testi panasszal is járhat, például emésztőrendszeri betegségekkel (székrekedés, esetleg hasmenés), fejfájással, hátfájással stb.

A betegség kialakulásához valószínűleg genetikai hajlam (öröklődés, személyiségtípus) és környezeti hatások – például stressz, gyógyszerek, betegségek, hormonok – együtt vezethetnek.

Ha kézbe vesszük Atkinson könyvét, a depresszió megismeréséhez segítséget nyújtanak a szürke négyzetbe foglalt, *Amít még a depresszióról tudni kell* című összegzések, és ugyancsak a betegség jobb megértését segítik a dőlt betűvel szedett gondolatok a *Mások mondták* cím

alatt. Praktikus információkkal szolgál a könyv végén olvasható, *Hasznos tudnivalók* című összeállítás, amelyben hazai és Romániában működő alapítványok, egyesületek elérhetőségei szerepelnek.

Ugyancsak lényeges, hogy a szerző köteté végén a hozzátartozókat is megszólítja és tanácsokkal látja el, hiszen ez a betegség őket is ugyanúgy érinti és megterheli, mint a betegeket. Atkinson munkájából kiderül, mennyi testi és lelki szenvedéssel jár ez a napjainkban annyira elterjedt kór. Szomorú, hogy az, akit érint, amíg csak tudja, igyekszik titkolni a baját és összeszedni magát – holott pontosan ez az, amire képtelen –, mert úgy érzi, hogy kimondva-kimondatlanul, de ezt várják tőle. Ám voltaképp ezzel árt a legtöbbet önmagának és a környezetének is...

Megszívlelendőek a szerző szavai, aki szerint „az igazság beismerése valójában a lehető legjobb kiindulási pont ahhoz, hogy megtehessük első tétova lépéseinket a depresszióból való szabadulás útján” (31. o.). Tehát ha egy érintett ki meri, ki tudja mondani, hogy beteg, hogy segítségre van szüksége, azzal már nagyon sokat tett a gyógyulása érdekében. „A depresszió arra ösztönözhet, hogy »milyen magunkba nézzünk«. Noha ezt egyesek rossznak tartják, valójában »utunk« nélkülözhetetlen eleme. Sokan magukba fojtják és letagadják a problémás érzéseket, különösen, ha már idősebbek, és arra nevelték őket, hogy igyekezzenek mindenhez jó képet vágni” – írja Atkinson (44. o.).

Könyvében, könyvével újra meg újra arra buzdít, higgyünk abban, hogy a depresszió egyszer véget ér! Merjünk változni és változtatni, valódi önmagunkká válni!

„Különösen gondolkodjunk el a szüleinken – még akkor is, ha már ki-röppentünk a családi fészekből! – tanácsolja a terapeuta. – Lehet, hogy egész életünkben az ő elvárásainak próbáltunk megfelelni, és igazi énünket – a lelkünket, a személyiségünk lényegét – elnyomtuk magunkban. Semmiképpen ne így éljük le az életünket. (...) »A magunkra találás« hosszú és nehéz kutatást igényelhet, de segíthet például, ha megkérdezzük: Milyen emberré szeretnék valójában válni?” (56. o.)

Igen, igaz, hogy számos dolgon nem tudunk változtatni, és nem változtathatjuk meg a körülöttünk élő embereket sem. Ám mindennapi döntéseink jelentős részét kézben tarthatjuk, és szabadságunk van arra, hogy magunkon dolgozzunk.

Megtehetjük például, hogy nem hajszoljuk agyon magunkat azért, hogy másoknak bizonyítsunk, hogy „kiérdemeljük” mások elismerését és szeretetét, vagy hogy így töltsük be a szívünkben és/vagy a lelkünkben tátongó űrt...

„Ha szakítani akarunk a depresszióval, abba kell hagynunk azt, hogy folyton áldozatként viselkedünk” – hangsúlyozza a szerző (96. o.), és arra ösztönöz, hogy újra vegyük kézbe saját életünk irányítását, és ne csak sodródjunk.

„Ha nehéz dolgokon mentünk keresztül, s ez olyan mély nyomot hagyott bennünk, hogy állandósult a gyötremünk, először is akarnunk kell, hogy megváltozzon az életünk, mert csak így kerülhetünk ki a depresszióból. Határozzuk el, hogy felhagyunk mások hibáztatásával, és nemet mondunk a boldogtalanságra, amely ebből fakadt!” (97. o.)

Másszunk ki belőle! – buzdít At-

kinson újra meg újra, és ehhez különböző ötleteket is ad, mint amilyen például a naplóírás, a sok beszélgetés, a terápia, a testmozgás, illetve amennyiben szükséges, valamilyen gyógyszer szedése.

Atkinson úgy gyógyult ki betegségéből, hogy megkísérelt pozitívan gondolkodni, és hagyta, hogy mások elfogadják és szeressék (81. o.). Elengette sérelmeit, önmagával szembeni dühét és haragját, és a jó dolgok felé fordult. Így tudott megbékélni önmagával és másokkal. „Jómagam úgy szabadultam meg a nehezteléstől, hogy a Szeretet Istene felé fordultam. Igen, ez nem könnyű út, és időnként megbotlunk rajta, de ha talpra állunk, és továbbmegyünk, végül célba érünk, bármily kicsiny lépésenként haladjunk is előre.” (107. o.)

■ GAZDAG ZSUZSANNA

Sue Atkinson: Kiút a depresszióból. Harmat Kiadó, Budapest, 2013. Ára 1500 forint.18

A bibliafordítás erősza

Könyvbemutató:

Felebarát vagy embertárs – Bibliafordítások és használatuk a mai Magyarországon

► Olvasóink bizonyára emlékeznek arra a tavalyi lapszámunkra, amelyben dupla oldalt szántunk a 2013. április 2–3. között a Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Karán (KRE HTK) megtartott, *Bibliaolvasás és bibliafordítások a mai Magyarországon* című konferencia részletes ismertetésére. A konferencia előadásainak anyagát a szervezők tanulmánykötetbe rendezték, amely három kiadó – a Luther Kiadó, a Kálvin Kiadó és a Hermeneutikai Kutatóközpont Alapítvány – gondozásában jelent meg, hogy a Szentírást a sorok között is olvasók is megismerkedhessenek a különböző felekezetek által ma Magyarországon használt bibliafordításokkal, valamint a konferencián felvetett fontos fordításelméleti és hermeneutikai kérdésekkel. A könyvet május 8-án a KRE HTK dísztermében mutatták be.

A kötetet három neves teológus – az Evangélikus Hittudományi Egyetem képviseletében az Öszövetségi Tanszék munkatársa, *dr. Varga Gyöngyi*, a Debreceni Református Hittudományi Egyetemről pedig *dr. Marjovszky Tibor*, az Alkalmazott Teológiai Intézet Bibliiai Teológiai és Vallástörténeti Tanszékének vezetője és *dr. Kókai Nagy Viktor* adjunktus – ismertette különböző szempontokkal és hangsúlyokkal.

Dr. Varga Gyöngyi lírai hangvétele, általánosabb közelítésű megszólalásában a bibliaolvasás, -fordítás és -értelmezés soha meg nem szűnő voltát hangsúlyozta. Minden lezárult fordítás egy kis halál – fogalmazott. Az új fordításért hálát adunk, hozzászokunk, bevezetjük az istentiszteleteken és teológiai képzéseken. Aztán minden kezdődik újra, hisz a szentírási szöveg őrzésének, értelmezésének és továbbörökítésének folytatódnia kell, folytatnunk kell. A fordítói munka elvi és gyakorlati dilemmáit illetően az előadó *Luthert* idézte, aki vallotta: Isten igéit, ezeket a kemény, csonthéjas diószemeket a kőszilához, Krisztushoz kell hozzávágni, így fordulhat ki a bensej, bontakozhat ki lényegük.

Dr. Kókai Nagy Viktor kritikusabb volt, és elsőként a kötet főcímét titulálta kevésbé sikeresnek, majd ön-íroniával „pikírtnek” nevezte magát. A hallgatóságnak azt ajánlotta, hátulról kezdjék olvasni a kötetet, mert

ahogy haladnak előre, egyre jobb és izgalmasabb lesz. A Kecskeméti-féle bibliafordítással kapcsolatban hangzik el többször a *trezor*; azaz „őrző” kifejezés – hívta fel erre a figyelmet. A Biblia azonban nemcsak különböző értékeknek, hanem a nyelvnek magának is trezorja, feltehetőleg ezért szeretjük a Károli-fordításút – állapította meg. Ugyanakkor a Biblia – gondoljunk csak Lutherre – a nyelv megújulásának eszköze is – hangsúlyozta.

Dr. Marjovszky Tibor kedélyes atyafisággal a kötet egyenetlen színvonalára mutatott rá. Aztán egy humoros anekdota kapcsán az „erősről” kezdett értekezni, mely véleménye szerint a tanításban, a tudományban és a művészetben egyaránt jelen van. Pozitívnak nevezte, hogy a kötet egyes tanulmányaiban – például a Békés–Dalos-fordításról szólóban – az informativitás mellett megjelenik valamiféle érzelmi többlet is, véleménye szerint ezek adják a *Felebarát vagy embertárs* „erőszát”.

A könyvbemutatón közreműködött a KRE HTK kamarakórusa. Az alkalmon jelen voltak és a felvetődő kérdésekre alternatívát kínáltak a kötet szerkesztői: *dr. Fabiny Tibor*, a Hermeneutikai Kutatóközpont vezetője, dr. Zsengellér József, a KRE HTK dékánja és *dr. Pecsuk Ottó*, a Magyar Bibliatársulat főtítkára.

■ KINYIK ANITA

A történelem mint szellemi híd

Az Evangélikus Országos Levéltár igazgatójával, *Czenthe Miklóssal* és *Fabiny Tamás* püspökkel is találkozott budapesti látogatásán *Ján Lachký*, a Szlovákiai Ágostai Hitvallású Evangélikus Egyház lelkésze, az *Evanjelický posol spod Tatier* (EPST) hetilap szerkesztőségének tagja. Találkozüjukon szó esett a reformációval kapcsolatos filmprojektekről és az egyházi médiumok viszonyáról is.

Fabiny Tamás, a Magyarországi Evangélikus Egyház Északi Egyházkerületének püspöke a Szlovákiában is egyre növekvő extrémizmus iránt érdeklődött. Leszögezte, hogy minden egyház közös feladata harcolni az extrémizmus ellen, miközben közös történelmünket hangsúlyozta. A püspök kíváncsi volt a szepességi országgyűlés négyszázadik évfordulója alkalmából június végére tervezett ünnepség előkészületeire is. Egyúttal szolt a reformáció kezdetének ötszázadik jubileumára tervezett animációs filmről. A *Luther élete* című film *dr. Luther Márton* élettörténetét dolgozza föl, főleg gyerekeknek.

Mivel Fabiny Tamásnak is van televíziós múltja, fölkelte az érdeklődését a *Sola scriptura* című filmes projekt, mely a szlovák RTVS stúdiójában készül. Mint mondta, szívesen látná a filmet magyar szinkronnal. A püspök ezenkívül biztosította a sorozat készítőit – közöttük Ján Lachkýt –, hogy folytat-hatják munkájukat a budapesti evangélikus levéltárakban is.

Az Evangélikus Országos Levéltárban Czenthe Miklós igazgató kalauzolta a szlovák vendéget, bemutatva Luther, illetve *Ján Kollár* eredeti kézirateit. A levéltár-látogatás után együtt keresték fel az *Evangélikus Élet* szerkesztőségét (*képiünkön*). A szerkesztőség tagjai szerint az egyházi médiumok sokat segíthetnek abban, hogy a két ország hívói jobban megismerhessék egymást.

Végül Ján Lachký és Czenthe Miklós megegyezett abban, hogy közös történelmünk áthidalja a Dunát, és új korszakot indíthat a szlovák–magyar kapcsolatok terén.

JÁN LACHKÝ (*Fordította Szabó Zoltán*)

Bonis Bona-díjat kapott az evangélikus Benka-iskola igazgatója

Ígérik: 2020-ig évente plusz egymilliárd forint lesz tehetséggondozásra

► A Bonis Bona-díjjal a *Nemzeti tehetség program* keretében azokat a pedagógusokat szeretné elismerni az Emberi Erőforrások Minisztériuma (Emmi), akik a tehetséggondozás területén kiemelkedő teljesítményt nyújtanak. A budapesti Duna Palotában március 25-én életműdíjakat adtak át, illetve kiváló versenyfelkészítő és kiváló tehetséggondozó kategóriákban osztottak ki elismeréseket. A hatvanhárom díjazott között volt *Molnár Istvánné*, a Benka Gyula Evangélikus Általános Iskola és Óvoda igazgatója is, aki a kiváló tehetségsegítő, tehetséggondozó kategóriában kapta a neves díjat.

2020-ig évente egymilliárd forintot szeretne a kormány a tehetséggondozást segítő programokhoz hozzátenni – közölte az emberi erőforrások minisztere a Bonis Bona-díjak átadásán. A kitüntetést 2013 tavaszán a *Nemzeti tehetség program* keretében alapította az Emberi Erőforrások Minisztériuma.

A múlt keddi díjátadón *Balog Zoltán* miniszter kiemelte: tavaly több mint 349 ezren ajánlották fel személyi jövedelemadójuk egy százalékát erre a célra. A magyar társadalomban van fogadókészség a tehetségekre és szándék is a támogatásokra – állapította meg az Emmi tárcavezetője, hozzátéve: bízik benne, hogy abban a küzdelemben, amelynek célja a minőségi munka, a jelen lévő pedagógusok szövetségesek. Kiemelte: felfedezni, segíteni kibontakozni, kísérni, megőrizni a tehetséget, ez a pedagógusok dolga, amelyet ma szeretnének elismerni. A tehetség ugyanis olyan adomány, amely visszájára is üthet, ha nem

megfelelően bontakoztatják ki – jegyezte meg a tárcavezető.

„Bonis bona discere”, vagyis „jótól jól tanulni”. Ez a latin közmondás a névadója a díjnak, s a tehetségnél az az egyik legfontosabb: felébreszteni a fogadókészséget és azt ébren is tartani – mondta Balog Zoltán. „Nem elég tehetségesnek lenni, magyarnak is kell lenni” – idézte a miniszter *Robert Capa* világhírű fotográfust, majd hozzátette: ez számára azt jelenti, hogy a tehetség nem magánügy, hanem a közösség ügye; arra a határokon belül és kívül egyaránt szükség van.

Bajor Péter, a Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetségének elnöke köszöntőjében azt mondta: mindenkinek „a hajtóereje az elismerés”, ezért fontos, hogy erre is időt szánjanak.

Az ünnepséget azért e napon tartották, mert március 25. Bartók Béla születésnapja, amely hagyományosan a tehetség napja a Kárpát-medencében.

► *Forrás: MTI, Emmi, kormány.hu*

Gondolatok az Óvoda utcából

Ősszel már öt éve lesz, hogy megvettünk egy házat az Óvoda utcában. Hosszú évek álmodozása, sóvárgása, a lehetőségek latolgatása előzte meg azt a napot, amikor végre a aláírtuk a szerződést. Negyedik gyerekemmel gömbölyödő pocakomtól alig tudtam már hajolni, néhány héttel később meg is született *Borsika* lányunk, és a gyerekgondozás ezer feladata közül épp hogy csak kikukucskálva alig vettem észre, ahogyan a házunk előző lakói, a kedves idős házaspár ki-költöztek.

– Jó kis ház ez, meglátják – nyújtotta át a kulcsot immár végleg a néni. Lehajtott fejfel álltunk, mindketten zavarban. – A saját két kezünkkel építettük – tette még hozzá.

Nem volt új számunkra ez az információ, minden alkalommal elmondta. Mosolyogva bólogattam, hogy értem. A néni kicsit még této-vázott.

– Aztán szeressék ám! – nézett rám komolyan.

A szeme kicsit könnyes volt, amikor elbúcsúztunk. Én meg futottam vissza a gyerekekhez, hogy is érthetem volna, mit akart mondani azon a napon...

* * *

A következő évben határoztuk el, hogy odaköltözzünk. A régi házunk egyre szűkebbnek bizonyult, a lányok pedig egyre inkább lázadtak az ellen, hogy a szobájuk örökös átjáróház a mosdó meg a konyha között. Közben már az ötödik babát is tervezgettük.

Igen, az Óvoda utcába kell költö-zünk, csak előtte helyrepopozgatjuk a házat. Nem lesz az akkora munka – gondoltuk, de állapotfelmérésünk meglehetősen elnagyoltnak bizonyult. Az üresen maradt házban minden hiba jól láthatóvá vált. A padló recsegett-ropogott, mindenképpen szigetelni is kellene, a tetőre is ráfér-ne egy kis felújítás, a nyílászárók cse-réje elengedhetetlen... És ha már belekezdünk, akkor csináljuk rendesen, most lehetne egy-két dolgot ésszerűsíteni. Ezt összenyitni azzal, amazon meg az ajtót áthelyezni.

A tervező, akitől tanácsot kér-tünk, csak a fejét csóválta: öt gyerekkel kevés lesz ez a három szoba, még ha nagy alapterületűek is. Vagy bővíteni, vagy tetőtérbeépítés. Osz-tottunk, szoroztunk, szívtuk a fogun-kat, aztán újabb tervezgetés, lefara-gások meg megalkuvások után ősszel elkezdtünk szakembereket keresgél-ni a munkákhoz.

Persze, abban az évben már min-denki nyakig be volt táblázva, szóval – stip-stop – gyorsan lefoglalni őket jövőre, addig meg legalább gyűjtöge-tünk. Közben Ötöske is jelezte, hogy a következő nyáron érkezik, és én csendben magamban elkezdtem ag-gódní. Hogy fogunk mi beférni a ré-gi házba, ha nem készül el addig az új? Hova szorítjuk be a második kis-ágyat? Mi lesz, ha bömböl a kicsi? Azon a kis területen olyan szorosan leszünk, hogy az egész család élvez-heti majd.

A férjem bizakodott és biztatott, de engem a megkezdett bontások mi-att nagyon romosnak tűnő ház láttán minden képzelőerőm elhagyott. Csak imádkoztam, és reméltem, hogy Isten is éppen olyan fontosnak tartja az új ház elkészültét, mint én.

* * *

A január nagy meglepetéssel indult. A hó, fagy és dér közepette felhívott bennünket az ácsbrigád vezetője, hogy ők bizony kezdenék a munkát. Mivel csak tavaszra vártuk őket, hirtelen nagyon nagy iramot kellett fel-

venni, hogy egy hét alatt minden alapanyagot beszerezzünk. Egyikünk jobbra futott, a másik balra, izzott a telefon a kezünkben, röpködtek az ár-ajánlatok, és ingajaratban járt a kis-buszunk a sok építőanyaggal. Aztán nem győztünk csodálkozni estén-ként a zseblámpa fényénél, hogy alakul a lécek, falapok, deszkák kö-tegéből szobákká a padlás csupasz te-re.

Voltak persze nézeteltérések, fe-szülségek, izgalmak, volt rohanás és türelmetlenkedés, de a ház hétről hétre egyre inkább hasonlított álma-ink otthonára. A tavasz abban az év-ben számunkra nemcsak a fecskéket meg a golyákat, hanem a kőművese-ket is meghozta, és a bontás meg a rombolás után lassan valóban épül-ni látszott leendő otthonunk.

Aztán száradtunk, vártunk, és jöt-tek a festők, mi pedig terveztünk és módosítottunk, futkostunk, osztot-tunk-szoroztunk, örültünk és mérge-lődtünk.

A ház közben épülgetett, szépült, a színektől immár hangulata lett. Dolgoztak az asztalosok, helyükre ke-rültek az ajtók-ablakok, aztán már a burkolókat zaklattuk örökös telefo-nálgatásunkkal. Napról napra jobban el lehetett képzelni, hogy fogunk itt élni. Lassan nem csak „a ház” volt már, hanem egyre inkább „a mi há-zunk”.

Közben eljött június eleje, és dom-borodó pocakommal már csak ne-hézkesen tudtam közlekedni. Ötös-ke beleadott apait-anyait a növeke-désbe, ha már fiú, legyen kövér, gon-dolhatta, mert négy és fél kilóig meg sem állt. Ahogy teltek a napok, rá kel-lett döbbernünk, hogy az ötödik babánkat nem fogjuk tudni a kórház-ból az új házba hazavinni, mert nem lesz kész.

A reménykedés után mélyre süllyedtem az aggodás mocsarába. Járt az agyam: hogy lesz, ha megszü-ltem? Terveket szőttem. A kiságyat betuszkoltattam közvetlenül az ablak alá. Persze nem is igen volt más megoldás. A férjemnek így csak bak-ugrással sikerült ezentúl az ágyát megközelítenie, de nem baj, leg-alább sportol, az meg egészséges, nem? Az ablakot meg nem fogjuk ki-nyitni, nehogy huzatot kapjon a ba-ba, majd az ajtón át szellőztetünk. Úgyis elviselhetetlenül meleg van kint. A kisoruhákat nem rakom szek-rénybe, hanem bőröndökbe méret szerint. Így talán elférnek valahogy a szekrény tetején. Ha meg sírós baba lesz, nos, akkor kiköltözik a család sá-torba az udvarra. Végül is nyár van.

Június végén megérkezett a kisfi-unk, Misu, és mintha csak tudta volna, hova jött, olyan jó volt, mint az álom. Alig sírt, ha mégis, egysze-re négy testvér rohant hozzá, hogy megvigasztalja. Ilyenkor a nagy ricsaj-tól megijedt, és gyorsan az álomba menekült a kavalkád elől.

A szobában ugyan tényleg szűkő-sen voltunk, de a nap nagyobbik fe-lében a gyerekek az udvaron ját-szottak, a kicsi meg a babakocsiban nézelődött vagy pihent. Remény-kedve elkezdtem dobozolni. Hátha attól hamarabb elkészül a ház. Ettől kezdve persze semmit nem talál-tam. És egyre türelmetlenebb lettem a költözéssel kapcsolatban, amely még mindig váratott magára, hi-szen csak most következett a takarí-tás, a pakolás, a soha véget érni nem akaró beköltözés.

A cipekedésre szerencsére megér-keztek a barátaink. Igaz, akadtak nyelvi nehézségek, mivel ők csak csehül tudtak, én meg úgy egyáltalán nem, ráadásul ugye férfiak voltak,

akik sose képesek úgy gondolkodni, ahogyan a nők. (A sikítófrász akkor tört rám, amikor a vasalt ingekkel teli polcot egy mozdulattal belefordí-tották egy óriási zsákba – segítség-képpen. Így akarták gyorsítani a pa-kolás tempóját.) De valahogy mégis-csak helyükre kerültek a bútorok, és bár a ház tele volt dobozokkal, még-iscsak eljött az első nap, amikor az új házban tudtuk álomra hajtani a fejün-ket.

A másfél éves Borsi ugyan még magyarázgatta félálomban, hogy itt nem jó, menjünk inkább haza, mert az ő ágya otthon szorosan az enyém mellett van, a Mísué meg az apáé mellé, és túl nagy hely maradt ki itt, de mi a fáradtságtól és az örömtől szédülten dőltünk el.

* * *

Megérkezni persze még nem sikerült rögtön. A kidobozolás majdnem olyan nehéz és hosszú munka volt, mint bedobozolni. Nemcsak a mennyiség miatt, hanem mert itt még nem volt semminek helye, most kellett kitalálni neki. Ha valamit le-tettem, csak én tudtam, hova került. Jobb esetben. Néha még én sem. Ilyenkor sírva-nevetve, bosszankod-va nyitogattam a szekrényajtókat, miközben persze rám tört a fészek-rakóház. Otthont teremtek! Mert a ház, az csak ház – ahogy belesimít-juk az életünket, attól lesz csak ott-honná.

Végül beköltöztünk valóban. Au-gusztus utolsó napjai voltak. A nagy aranyárga hálószobába reggel bemo-solygott a nap, madarak csicseregtek, a fenyő ágai között susogott a halk nyári szél. Valami mennyei elégedet-ség töltött el. Jó volt hazaérni. Már ér-tettem, miről beszélt a néni, amikor átadta a kulcsot.

■ FÜLLER TÍMEA

Deutsche Anlage

Redakteur:
HOLGER MANKE

Slovenská príloha

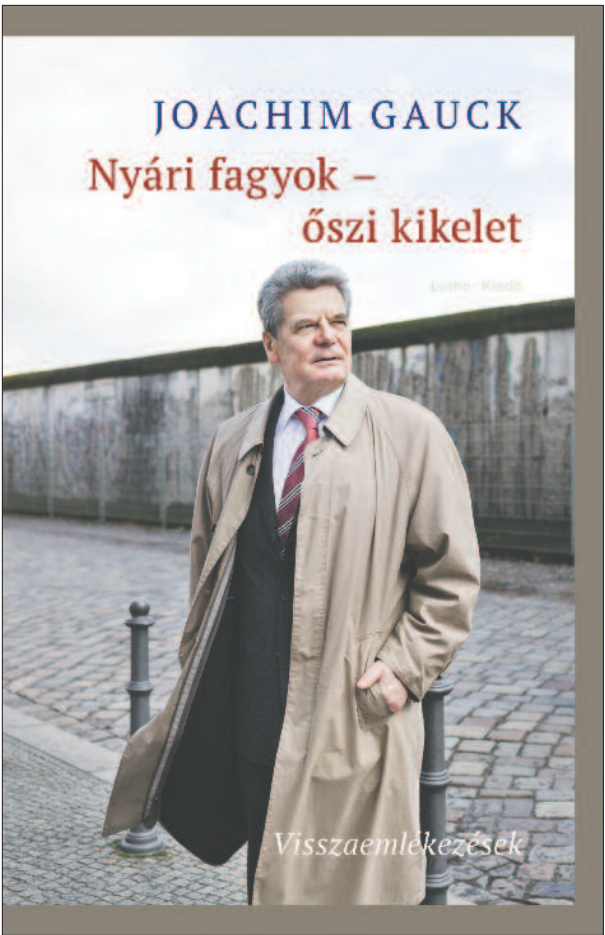
Stranu zostavila: HILDA GULÁČIOVÁ-FABULOVÁ

Joachim Gauck memoárja a Luther Kiadónál

Nyári fagyok – őszi kikelet – Visszaemlékezések címmel június 13-án jelenik meg *Joachim Gauck* memoárja magyar nyelven. A könyv megjelenése egybeesik a német államfő magyarországi látogatásával.

Joachim Gauck német szövetségi elnök Lengyelország, Csehország, Szlovákia és Magyarország elnökével közösen emlékezik meg a huszonöt évvel ezelőtti békés forradalom kulcsfontosságú eseményeiről. Ennek jegyében az államfők júniusban Varsóban és Budapesten találkoznak, október 9-én Lipcsében, novemberben pedig Pozsonyban és Prágában – adta hírül a budapesti német nagykövetség.

Június 16-án Magyarország köztársasági elnöke, Áder János várja kollégáit megemlékezésre, a kádári hatalom által 1958-ban kivégzett Nagy Imre miniszterelnök újratemetésének huszonötödik évfordulója alkalmából. Erre a látogatásra időzítve jelenik meg Joachim Gauck német evangélikus lelkész, teológus, politikus – hazájában 2009-ben publikált – memoárkötete a Luther Kiadó gondozásában, *Kaposi Luca* fordításában. (320 oldal, 134 × 206 mm, keménytáblás, ára 4800 forint.)

Vasárnapi véletlen

Véget ért szokásos tavaszi országjáró csavargásunk, készülődtünk hazafelé. Vasárnap volt, Zalakarosról indultunk el reggeli után. A recepción rendeztük a számlát, levittük a csomagokat az autóhoz, egy gyors „a jó Isten nevében”, és az autó vidáman nekiindult. Szép, tavaszi idő volt, a nap kellemesen cirógatott a szélvédőn keresztül.

– Ne az unalmas sztrádát válasszuk, inkább menjünk a Balaton-felvidék felé – mondtam. Egyetértő hallgatás volt a válasz.

Bevett szokásunk, ha valahol útközben ér bennünket a vasárnap, betérünk egy útba eső templomba. Csak egy rövid időre, s az sem baj, ha nincs éppen szertartás, sőt az is mindegy, melyik történelmi felekezet hajlékába botlunk először. Most is erre készültünk. Én vezettem, feleségem pedig pásztázta a vidéket, számba véve a lehetőségeket. Éppen a Balaton-part egyik nagy településén haladtunk keresztül, amikor

egy barátságos küllemű templomépület mellé értünk. Lassítottam.

– Ez nem egy evangélikus templom? – Dehogynem – hangzott a válasz. – Hiszen ott a Luther-rózsa a hirdetőtáblán.

– Akkor ez jó lesz – mondtam –, s gyakorlott vezetőként azonnal parkolóhely után kezdtem kutatni. Nem kellett sokáig. Ott árválkodott az orrom előtt egy, mintha csak vártak volna.

Még soha nem jártunk abban a tataros kis evangélikus templomban, sőt valójában azt sem tudtuk, hogy létezik, csak „véletlenül” akadtunk rá. S „véletlenül” még parkoló is akadt előttünk. Különös.

Tíz óra felé járt, s mivel az evangélikus istentiszteletek sok helyen – jól ismert hagyományunk szerint – tizenegy órakor kezdődnek, kényelmesen kászálódunk kifelé. Egy kicsit sétálunk, és noha nincs időnk végig maradni, de legalább belehallgathatunk a liturgiába is

– terveztük. Ám az egyre több érkező miatt kezdett gyanússá válni a helyzet. Igen, a harmadik „véletlen” is bejött. Tíz órakor kezdődött az istentisztelet...

Néhány órával később leállítottam otthon az autó motorját. Jólesett kiszállni a hosszú út után. Bennem pedig az egész út alatt motoszkált egy gondolat. Vajon miért volt olyan fontos az Úrnak, hogy mi aznap menjünk templomba? Hiszen majdnem minden vasárnap ott vagyunk, s ez alkalommal nem hangzott el – vagy nem értettük meg? – különleges, személyre szóló ige sem. Be kell vallanom, sajnos azóta sem tudom a választ.

De az biztos, hogy ott azon a vasárnapon a Mindenható így mutatta meg nekünk a jelenlétét és gondoskodó szeretetét. Amint mindenki mással is oly sokszor megteszi. Még azokkal is, akik a „véletlenben” bíznak, a meghallgatott kérest pedig „mázlinak” szokták értékelni...

■ GYARMATI GÁBOR

Több mint találkozás

A magyarországi protestáns egyházak cigánymisszióért felelős vezetői és munkatársaik jöttek össze május 28-án Sárszentlőrincen. Ezeknek a találkozóknak már hagyományuk van, minden alkalommal hol kicsit, hol nagyobbat léphetnek előre testvéri közösséget megélve a baptista, evangélikus, metodista, pünkösdi és református szolgálók egymás megismerésében, támogatásában, egymástól tanulásban, egymás megerősítésében. Természetesen mindezen áldás nem marad meg az egyes szolgáltevőkben – a kapott ismeret-, tapasztalat-, áldásözön az egyházainkban folyó cigánymissziói szolgálat kiteljesedésében is megmutatkozik.

A hagyománnyal annyiban szakított a mostani alkalom, hogy nem Budapesten, hanem vidéken, jelesül a cigánymisszióban ténykedő Sárszentlőrincen találkoztak a résztvevők, lehetőséget adva egy kiadósabb, kevésbé rohanós, sőt kifejezetten Úrra figyelő együttlétre, ahol kicsit jobban lehetett figyelni a helyi sajátosságokra is.

Az igemagyarázat és közös imádság után a résztvevők beszámoltak az egyházaikban történt előrelépésekről és

koncepcionális tervekről a cigánymisszió terén, kiértékeltek a csoport által szerkesztett, *Tükör* című negyedéves kiadvány megjelenése kapcsán tartott sajtótájékoztatót, illetve a frissen megjelent második számot, és megtervezték az ez évben még esedékes két szám tartalmát. A *Cigánymissziói Módszertani Füzetek* sorozat első kötetét is „sínre tették” a jelenlévők.

Beszéltek még közös pályázati lehetőségekről, a megrendezés előtt álló, egymás felekezetei számára is nyitva álló programokról. A résztvevők a lehetőségek, a nyitott kapuk garmadájával szembesültek.

E sorok írójában – aki az evangélikus egyházat képviselte a találkozón – az a súlyos kérdés mindenképpen megfogalmazódott, hogy vajon mennyire akarnak részesülni gyülekezeteink vezetői, tagjai mindabban a gazdagságban, áldásban, amellyel a jóságos Isten a cigánymisszión keresztül tud megajándékozni.

Talán mindezek után érthető, hogy több volt ez a nap pusztá találkozásnál...

■ BAKAY PÉTER,
a Magyarországi Evangélikus Egyház cigánymissziói referense

Jegyzetlapok

(Napló, 2014)

Májusi eső. Az idősebb férfiak és nők nagy ajándéka ez a hónap. Mintha égi máglya lobbanna föl; az ezüst, csillámos fény előnti az ébredő kerteket. Kora reggel a madarak mind fönt vannak, hatalmas kórus a környék, valami elmondhatatlan örömről zeng minden. Különös, mély dallam, a határtalan életről, de a halál neszéről is. Sokan nem szeretik, óvatosan kóstolják ízeit, elnehezült szívvel hallgatják üzenetét. Barbár sugárverésben járunk, és könnyen megsebződünk. Elbukunk, mert a természetben szigorú törvények vannak.

De a májusi eső aranyat ér. A csendes, csillagatlan éjek zápora. De most megváltozott ez is, özönvíz csap le a falvakra, szakad és ömlik az égi áldás. Az ország nyugati részén kiléptek medrűkből a folyók. Szerbia fuldoklik, százazrek menekülnek kis motyóval, a háztetőn kutya vonyít, a szennyes árban állatok úsznak kimerülve. A halottakat temetik, háromnapos gyászt rendeltek el. Zúgnak a harangok hajnal óta.

Jézus örök szava. „Ne féljete!” – nem csak azt mondja, bizzatok bennem, én legyőztem a halált. Azt is jelenti: nem szabad megijedni a megpróbáltatástól. Ne féljete, vetközzétek le a régi, ósdi magatartást, s az új, erős ember ruhájába öltözzetek. Legyetek megújulásra képesek. A remény hívei: valami új, szép fog megszületni, ahogyan Pál apostol jövendöli (2Kor 5,14–17).

Makovecz Imre életmű-kiállítása. A megújult Pesti Vigadóban megnyílt tárlat címe: *Összekötni az eget és a földet*. Találó ez a megfogalmazás, hiszen világhírű építészünk egész életét fedi ez a nemes szándék. A Magyar Művészeti Akadémia alapító elnöke, Kossuth-díjjal kitüntetett alkotója kezdettől azt a hajlékot szeretete volna megvalósítani, amely az emberiség kezdete előtt állt a világban. Igazi otthonként, Isten házaként. Hol csillárok a csillagok, és minden a tér és az idő koordinátáitól független.

A Vigadóban kiállított anyag a hatalmas hagyatéek egy részét mutatja meg. Az építész teremtő életének fontosabb állomásait követhetjük terveken, rajzokon, fotókon és írása-in keresztül. A három nagy teremben látható gyűjtemény középpontjában a sevillei világkiállítás magyar pavilonja áll és a paksi katolikus templom. Kiegészítve gazdag részletekkel. A másik a nagy szomorúságunkra meg nem valósult felső-krisztinavárosi Szent Mihály-templom méteres makettje. Ezt reménytelen várákozással is nézhetjük, hiszen bármikor fölépülhet az adakozó hívek forintjaiból. S akkor joggal mondhatjuk: Makovecz Imre életműve föltámad és folytatódik.

Egyelőre be kell érni ennyivel, bízva abban, hogy a következő bemutatkozás kitér a népi építészethez, a népművészethez és a kortárs képzőművészethez való kapcsolatára is. És akkorra talán áll majd a világ egyik legnagyobb építészének budapesti temploma is.

Hamvas Béla-könyvek. Pakolás közben a nagy gondolkodót lapozom. Konok, rebellis apjáról olvasok, ket-tőjük büszke evangélikus hitéről. Hamvas törekeny vitorlásként vezetett a világvallások örvényes hullámai

között. Váratlanul *Kung* mesterre bukkanok, vagy ahogy mi ismerjük, *Konfuciusra*. Sokat nélkülözött, rengeteget tanult. De a legérdekesebb a régiék tanulmányozása. „Az emberiség már Krisztus előtt az ötödik században letért a jó útról” – mondta Hamvas a tanítványainak.

Furcsa ez a felismerés és jóslás, de ha belegondolunk, igaza lett. Minde-nütt a pusztítás, a romlás, a rombo-lás! A növekvő szegénység és erkölcsi züllés. Sokan vádolták pesszimiz-musa miatt, talán ezért írta halála előtti levelében: „Nincs elveszve min-den! Azt hittem, Isten szava elnémult örökre, de olykor harang szól helyet-te.” Sok kis lélekharangra gondolt a nagy filozófus, az életre, a járható út-ra minden időben.

Alkonyi vízpart. A Duna rakparti részén bolyongok, keresek egy apró utcát. Idős nő rongyos ruhában de-rékig áll a vízben, ősz haját mártogatja a szennyes lébe. Megdöbbentő és titokzatos az egész, amint fojtó ma-gányát és motyogó őrülségét mutatja a világnak. De a közönyös város nem vesz róla tudomást.

Rubik Ernő. Barátaim megleptek a bűvös kocka régi darabjával. Ha igaz, a mester is forgatta a kezében, ezzel keresett meg mecénásokat, akik negyven évvel ezelőtt semmi fantá-ziát nem láttak benne. Pedig zseni-ális az ötlet: egy-egy pont hogyan vál-toztatja meg a helyét. Megvan több kockaoldal, és a következők nem akar sikerülni. A kíváncsiság tartotta láz-ban az embereket. A metrón ülők el-felejtettek leszállni, a pástorfiú nyá-ja elkóborolt, mert senki nem ügyelt rájuk... Észrevétlenül világjáték lett a kockából.

„A geometria és a tér lehetőségeit kutattam – nyilatkozta szerényen a feltaláló. – Mi van az univerzumban? Nem gondoltam, hogy távoli földré-szeket is meghódítok.”

Emlékszem, annyira lekötötte a Rubik-kocka a gyerekeket, az időseket, hogy sokan eljutottak a meditá-ció állapotba. Ellustult, fű benőtte agyunkat Rubik bátor gondolata föl-rázta, s nem hagyja nyugodni. Az utóbbi negyven esztendő leghíre-sebb magyar alkotása, egy korszak büszkesége és jelképe is.

A négyes-hatos villamoson. Ha ki-mozdulok itthonról, legtöbbször ezen utazom. A Nyugati pályaudvar-nál leszállok, a közeli kávézóban ki-dolgozom a stratégiát: merre menjek, hogy mindenhová eljussak. A túlol-dalon a papírüzlet, a régiségek boltja, az apró égők és csillárok hosszú termei. Az Oktogonnál az Írók Boltja: átlapozom a folyóiratokat; túlol-dalon nézem az Operaház erős, ódon-szép épületét. Kis pihenés a Deák téri nagytemplomban... Ki-csit félve járom hétfői utamat: vajon ott van-e, ami a múlt héten még meg-volt? Az antikvárium, a táskákat is ja-vítani tudó öreg cipész, a vörös ha-jú, kedves könyvkötő, a vén bélyeges a pincei félhomályban.

Élnek még? Meghaltak? Fölfalták őket is a kínai gyorsbűfék, az új mo-biltársaságok? Fogynak a barátok, az emberi kapcsolatok. Egyre üresebb és idegenebb lesz a zsúfolt nagyváros.

Budapest új díszpolgárai: *Csoóri Sándor, Psota Irén, Ránki Dezső, Ko-*

Bizalom, sáfárság, méltó elismerés

Egyháztáji program a református egyházban

■ DR. KOCSIS ATTILA

A minap furcsa kérdéssel fordult hozzám az egyik régen látott lelkész testvérem: „Téged korábban is érde-kelt a gazdálkodás? Mi vezetett erre az egyházban eddig nem ismert szol-gálati területre?” Egy éve már, hogy a Magyar Református Szeretetszol-gálat (MRSZ) *Egyháztáji programjá-nak* vezetője vagyok, sok mindenki-vel találkoztam az elmúlt hónapok-ban, de rajta kívül senki nem szegez-te nekem ezt a kérdést.

Sok idő nem volt, hogy bővebben kifejtsem, így csupán annyit válaszol-tam: ez a szolgálat nem a gazdálko-dásról szól, hanem annak a helyzet-nek a felismeréséről, hogy a terme-lésből, gazdálkodásból élő egyháztag-jaink termékeinek piacra jutási lehe-tőséget biztosítsunk. Ugyanakkor a jó minőségű, házias készítményeket, termékeket kereső városi, kisvárosi gyülekezeti tagjaink megtalálhassák a számukra kedvező árakon kínált árukat.

Folytattam volna tovább, de akkor többen jöttek, és kettőnk beszélgeté-se megszakadt. Megragadom az al-kalmat, és ha már lelkész kollégám-nak nem fejthettem ki bővebben a vá-laszomat, az *Evangélikus Élet* olvasó-ival osztom meg gondolataimat. Megtisztelő számomra, hogy ebben a körben is beszámolhatok arról, hogy az MRSZ egyik legfiatalabb szolgálati ága milyen új szempontok figyelembevételével folytatja munká-ját.

Az *Egyháztáji program* egyike annak a négy nagy szolgálati területnek – az önkéntes szolgálatok koordinálása, katasztrófahelyzetek elhárítása és megelőzése, segélyezések mellett –, amelyek a mai magyar társadalom élethelyzeteire és élethelyzeteiben válaszokat, megoldásokat kínálnak a hozzánk fordulóknak. Számos példát említhetnék: *Kék vödör* adventi ado-mánygyűjtő program, önkéntes dia-kóniai év, a szerbiai árvízjárok elhá-rításában végzett áldozatos munka, iskolatáska-akció, és a sor hosszasan folytatható lenne.

Térjünk azonban vissza az eredeti kérdéshez – mi is ez a már elnevezé-sében is kicsit meghökkentő prog-ram? A 2006-ban alakult Magyar Re-formátus Szeretetszolgálat, együtt-működve az Ökogyülekezeti Ta-náccsal, évekkal ezelőtt indította a kezdeményezést, amelynek röviden összefoglalható lényege az, hogy kapcsolati hálót építsen ki a terme-lők és fogyasztók között. A felmer-ülő igények és a kínákozó lehetőségek világossá tették: ezt a programot to-vább kell vinni, ki kell teljesíteni, és egyre többeket bele kell vonni.

Így indult el 2013 nyarán az egy-háztáji vásárok sora. A debrecen-szé-chenyikerti református gyülekezet templomának udvarán megszerveztük az első vásárt. Minden szempont-ból ideális – egy hatalmas lakótelep közepén lévő, könnyen megközelít-hető, tágas tereket kínáló, játszó-térrel rendelkező – helyszínt sikerült találjunk. Ennél azonban fontosabb

A sokak számára eddig csak szak-rális tér immár közösségi térré vál-tozott. Kötetlenebb formában lehe-tett találkozni ismerőssel és csak lá-tásból ismerttel, be és meg lehetett mutatni a mindössze húsz éve épített modern templomot azoknak, akik addig csak mellette elsétálva vetettek rá pillantást. Szombat délelőttön-ként a gyülekezet önkéntesei szere-tettel és nyitottsággal fogadták és ka-lauzolták az alkalmanként több száz vásárlót.

Főleg az őszi, kéthetente megtar-tott vásárokon volt időnként már za-varba ejtően nagy az árubőség, a ter-mékinálat. Pár száz méterrel odébb van egy naponta kinyitó piac, amely-nek jó értelemben véve konkurenci-ája lett az egyháztáji vásár. Kedvezőbb árakkal, friss termékekkel, házias ízekkel és barátságos mosollyal olyan emberek bizalmát is sikerült meg-nyerni, akik először idegenkedve te-kintettek erre a „furcsa” kezdeménye-zésre. Visszatekintve azt mondhatju – és egyben ez a reménységünk is –, hogy a vásárokra a jövőben is elis-meréssel tekintenek mind a termelők, mind a fogyasztók.

Mi is az, ami különlegessé teszi az egyháztáji vásárokat, miben külön-böznék a gombamód szaporodó he-lyi, termelői piacoktól?

Az első és talán a leglényegesebb alapelv, hogy kikerüljük a haszonel-vű kereskedést. Egyszerűbben fo-galmazva: ne a felvásárlók jussanak érdemtelen haszonhoz. A másik, hogy bizalmi kapcsolat alakuljon ki a termelő és a vásárló között. Fontos tudni, kitől vettem, amit vettem, honnan származik a termék. Mennyivel többet, emberibbet jelent, ha ismerős arcokat látunk az aszta-lok mindkét oldalán!

A következő gondolat visz át ben-nünket a mindennapokból a Szent-írás világába – sáfárkodjunk jól érte-keinkkel, a nekünk adott lehetőségek-vel és képességekkel. Munkáljuk meg a nekünk adott földet, de ugyan-akkor vigyázzunk is rá, ne mérgez-zük, ne fertőzzük meg. Gondoljuk át, mit teszünk a fölösleggel, ne pazarol-junk, ne szemeteljünk. Szép példákat láttunk arra, hogy amikor a gyü-mölcs, zöldség nem fogyott el a vá-sárok alkalmával, a maradékot a ter-melők átadták a szeretetszolgálatnak, hogy jó belátásuk szerint ajándékoz-zunk meg rászorulókat, juttassuk el szeretetotthonokba.

Végül, de nem utolsósorban azt valljuk, hogy a „*méltó a munkás a maga bérére*” bibliai tanítás alapján a termelők jussanak hozzá erőfeszí-téseik jutalmához. Hadd legyen öröm a munkában és a munka gyümölcsé-ben, legyen értelme dolgozni és má-sok számára is munkalehetőséget biztosítani.

Úgy látszik, a fentiek értő fülekre, befogadó szívükre találtak: a tavaly őszi „tesztprogram” után idén tavasz-tól számos más helyen nyithattuk meg az egyháztáji vásárok sorát. Mátészalka, Mezőcsát, Miskolc (lám, csupa M betűs helység), Naszály, hamarosan Tata, Budapest-Árpád-föld református gyülekezete dön-

hogy hamisítatlan lelki táplálékhoz jussunk, tiszta evangélium hirdettes-sék közöttünk. Ehhez hasonlóan, szeretjük, ha tiszta, jó minőségű és egészséges élelmiszerek kerülnek asztalunkra.

A szeretetszolgálat ennek a prog-ramnak a szervezésével és támogatá-sával azt kívánja egyértelművé ten-ni, hogy gyülekezeti tagjaink számá-ra új lehetőségeket kínál termelőknél és vásárlóknak egyaránt. Az új érté-kesítési lehetőségek megteremtésé-vel új forrásokhoz jutnak a termelők és a termékeket feldolgozók. Talán nem is szükséges hangsúlyozni: ha gyülekezeti tagjaink tehetősebbek, az gyülekezeteink számára is kedve-zőbb környezetet jelent.

Napjainkban sokat használt kifejezés a „minőségbiztosítás”. Valóban fon-tos, hogy mind a termelő, mind a ter-mék kiállja a minőség próbáját, ne le-gyenek kifogások, reklamációk. Ho-gyan tudunk minőséget biztosítani? A termelőktől azt kérjük, hozzanak lelkészi ajánlást magukkal. A lelki-pásztorok ember- és helyismeretében bízva nyugodtak lehetünk afelől, hogy biztos háttérű és eredetű termé-kekhez jutunk becsületes, lelkiismeretes termelők munkájának ered-ményeként.

Az ökumené jegyében természe-tesen elfogadjuk más felekezetű lel-készek ajánlását is, ezzel is bizonyít-va, hogy ezen a területen is keressük a testvéri együttműködés lehetősége-it. *Egyháztáji vásár és Luther market* – talán vissza nem téző alkalom egymás értékeinek megmutatására, az egymás értékeivel való gazdagítá-sra!

Az *Egyháztáji program* másik fon-tos támogató kezdeményezése a *Bő esztendő vetőmagprogram*. A tavasz folyamán külföldi és hazai adomá-nyozók segítségével négyszázötven család számára tizenötféle kerti ve-tőmagból álló egységcsomagot juttat-tunk. Huszonöt gyülekezet, anyaott-hon, gyermekotthon, roma közösség, iskolák részesültek az adományokból, szerszámokból és kertműveléshez szükséges eszközökből. Közel kétezer személy számára biztosítjuk – saját munkájuk eredménye, saját erőfeszí-tésük révén is – egész évre szólóan a friss zöldségeket.

Érzékeljük, hogy anyagi helyzetük miatt igen sokan vannak, akik számá-ra ez nagy segítség, hiszen a jó minő-ségű vetőmagok beszerzése jelentős kiadásokkal jár. Nagycsaládosok, munkanélküliek, roma családok élet-helyzetének könnyítését szolgáljuk ezzel a programmal. Az elkövetkező hetekben törekszünk arra, hogy meg-látogassuk a családokat, kérjük a vé-leményüket, javaslatukat, hogyan tervezzük a jövő esztendő. A prog-ram elfogadottságát és jogosultságát az is jelzi, hogy már megtörtént az el-ső felajánlás a következő évre, na-gyobb mennyiségű vetőmagburgonya formájában...

Mindezek után bizonyára sokan kí-váncsiak rá, hol juthatnak több infor-mációhoz, hol lesz a következő vásár. Az *egyhaztaji.hu* honlapon, illetve az info@jobbadni.hu e-mail címen szé-les körűen lehet tájékozódni mun-kánkról, a lehetőségekről, a kapcso-latfelvétel módjáról. Az érdeklődők, termelők és vásárlók június 14-én Debrecenben és Naszályon, június 21-én Budapest-Árpádföldön, a XVI. kerületben látogathatnak el soron kö-vetkező vásárainkra. Testvéri szere-tettel várjuk az *Evangélikus Élet* ol-vasóit ezekre az alkalmakra!

Dr. Kocsis Attila református lelkipásztor korábban számos gyülekezetben (Felsőnyárádon, Berekfürdön, Mezőtúron) szolgált; dolgozott a Debreceni Református Kollégium főigazgatójaként, illetve lelkészként és es-peresként Perth Amboyben (USA) az elmúlt évtizedekben. Jelenleg a Magyar Református Szeretetszolgálat *Egyháztáji programjának* igazgatója. Felesége szintén lelkipásztor, öt gyermekük és két unokájuk van.

az, hogy a lelkipásztor és a presbité-rium is felismerte: a program látszat-ra rendhagyó, ugyanakkor óriási le-hetőségeket kínál.

tött úgy, hogy gyülekezeti tagjaik lelki tápláléka „beszerzésének” hely-színein a testi táplálékhoz való hoz-zájutást is segítik. Jogos igényünk,

